A

MÉTER-MÉRTÉK BEHOZATALÁRA

ÉS

A MÉRTÉKHITELESITÉSRE

VONATKOZÓ

TÖRVÉNYEK ÉS RENDELETEK.

1874—1883.

KIADJA:

A FÖLDMIVELÉS-, IPAR- ÉS KERESKEDELEMÜGYI M. KIR. MINISTERIUM.

BUDAPEST, 1884.

PESTI KÖNYVNYOMDA-RÉSZVÉNY-TÁRSASAG.

HOLD-UTCZA 7. SZ.

KÖNYV-
TÁRA

a) Tárgymutató sorrend szerint.

Sorszám	Tárgy	Lapszám
	I. rész. Törvények.	
1	1874. évi VIII. törvényczikk a métermérték behozataláról	5
2	1874. évi XXXI. törvényczikk a métermérték behozataláról szóló törvény keresztülvitele czéljából az 1874. évre szükséges póthitelről	16
3	1875. évi LXIII. törvényczikk a métermérték behozataláról szóló 1874. évi VIII. törvényczikk 16. szakaszának módositása iránt	17
	II. rész. Ministeri rendeletek.	
1	1874. évi 7210. sz. a. kiadott rendelet, a központi mértékhitelesitő bizottság szervezetét és hatáskörét illetőleg	21
2	1874. évi 9334. sz. a. kiadott rendelet a hitelesités alá vehető mértékek, súlyok és mérő eszközökről	25
3	1874. évi 13,417. sz. a. kelt rendelet a mértékhitelesitő hivatalok felállitásáról	61
	Szabályrendelet a 1341/74. sz. ministeri rendelethez	66
4	1874. évi 14,653. sz. a. kelt rendelet a métermérték szerint hitelesitett gázórák alkalmazása tárgyában	71
5	1874. évi 15,448. sz. a. kelt rendelet a mértékhitelesitésnél szedhető díjak maximuma iránt	74
6	1874. évi 16,110. sz. a. kiadott rendelet a mintamértékek beszerzése tárgyában	79
7	1874. évi 17,214. sz. a. kelt rendelet a gázórák hitelesitése tárgyában	80
8	1874. évi 17,401. sz. a. kiadott rendelet a métermértékek alakjait feltüntető táblázatok tárgyában	81
9	1875. évi 430. sz. a. kelt rendelet a mértékhitelesités körül követendő eljárás részleteiről	82
10	1875. évi 4752. sz. a. kiadott rendelet a mértékhitelesitők vizsgálata iránt	128
11	1875. évi 6302. sz. a. kelt rendelet magánosok feljogositása mértékhitelesitő felszerelések beszerzése tárgyában	132
12	1875. évi 10,233. sz. a. kelt rendelet az átszámitási táblázatok tárgyában	137

Sor-szám	Tárgy	Lap-szám
13	1875. évi 11,932. sz. a. kelt rendelet az átszámitási táblázatok ismertetése tárgyában	138
14	1875. évi 12,237. sz. a. kelt rendelet az 1874. évi 9,334. és 1875. évi 430. sz. a. kelt rendeletek kiegészitése tárgyában	139
15	1875. évi 13,774. sz. a. kelt rendelet tüzifának a méterrendszer szerinti eladása iránt	143
16	1875. évi 18,377. sz. a. kelt rendelet az 1874. évi 9,334. sz. a. kelt rendelet kiegészitése tárgyában	147
17	1875. évi 19,744. sz. a. kelt rendelet a métermérték kötelező használata tárgyában	149
18	1875. évi 21,785. sz. a. kelt rendelet az 1875. évi 12,237. számú rendelet kiegészitése tárgyában	152
19	1875. évi 24,547. sz. a. kelt rendelet a hordók hitelesitése tárgyában	153
20	1875. évi 54,054. sz. a. a belügyministeri rendelet a métertörvény végrehajtása tárgyában	154
21	1875. évi 28,204. sz. a. kelt rendelet a köolaj-mérök hitelesitéséről	156
22	1875. évi 28,361. sz. a. kelt rendelet a törvény életbeléptetése tárgyában	156
23	1875. évi 28,424. sz. a. kelt rendelet a kannaalakú folyadék mérczék hitelesitése tárgyában	158
24	1875. évi 29,199. sz. a. kelt rendelet a mintamértékek hitelesitése tárgyában	161
25	1876. évi 1620. sz. a. kelt rendelet a fali s átszámitási táblázatok tárgyában	163
26	1876. évi 2162. sz. a. kelt rendelet a vendéglökben és korcsmákban használt palaczkok és poharak megjelölése tárgyában	165
27	1876. évi 4155. sz. a. kelt rendelet az 1874. évi 9334. sz. a. kelt rendelet kiegészitése iránt	167
28	1876. évi 6600. sz. a. kelt rendelet a sereshordók hitelesitéséről	171
29	1876. évi 9182. sz. a. kelt rendelet a mérlegeknek hivatalos helyiségen kivüli hitelesitése tárgyában	171
30	1876. évi 13,253. sz. a. kelt rendelet a hordóknak, jelesül a borral telt ugynevezett gönczi hordóknak hitelesitése tárgyában	172
31	1876. évi 17,322. sz. a. kelt rendelet az összezúzott szölö és mustkeverék mérésére szolgáló mértékek iránt	174

Sorszám	Tárgy	Lapszám
32	1876. évi 20,225. sz. a kelt rendelet, hatósági mázsálók felálli tása tárgyában	176
33	1876. évi 25,734. sz. a. kelt rendelet a hitelesitésnek alávetett hordók ellenörzése tárgyában	177
34	1876. évi 26,128. sz. a. kelt rendelet a hitelesitésnél visszautasitott sörhordók után szedhetö dijak tárgyában	179
35	1876. évi 41,245. sz. a. kelt belügyministeri rendelet a törvény pontos végrehajtása iránt	180
36	1877. évi 8556. sz. a. kelt rendelet a hitelesitök ellen a bizottság részéről is foganatositható fegyelmi vizsgálat tárgyában	181
37	1877. évi 14,548. sz. a. kelt rendelet adás-vevés tárgyát nem képezö bor, sör vagy szesznek nem hitelesitett hordókban való szállithatása iránt	183
38	1877. évi 18,732. sz. a. kelt rendelet a törkölyös mustnak szállitására szolgáló nyilt hordók hitelesitése iránt	184
39	1877. évi 19,214. sz. a. kelt rendelet a régi mértékek használata ellen	185
40	1877. évi 20,689. sz. a. kelt rendelet javitás alá kerülö mértékekkel való bánásmód tárgyában	187
41	1880. évi 29,020. sz. a. kelt rendelet bélyegzök és bélyegekkel való visszaélések megakadályozása tárgyában	188
42	1880. évi 35,417 sz. a. kelt rendelet a hitelesitö hivatalok székhelyének áthelyezése tárgyában	189
43	1881. évi 10,373. sz. a. kelt rendelet a hitelesités alá vehetö mértékek, súlyok és mérö eszközökről szóló 1874. évi május 28-án 9334. sz. a. kelt rendelet kiegészitése	190
44	1881. évi 48,243. sz. a. kelt rendelet bélyegzök beszerzése és kijavitása tárgyában	191
45	1883. évi 24,822. sz. a. kelt rendelet alacsonyfokú szeszmérök tárgyában	192
46	1883. évi 33,881. sz. a. kelt rendelet a métermértékek röviditett jelzései tárgyában	193
	III. rész. A központi mértékhitelesitö m. kir. bizottság utasitásai.	
1	1875. évi 447. számú utasitás a mértékhitelesitö hivatalok müködése, megkezdésének bejelentése s a kimutatások beterjesztése tárgyában	199
2	1875. évi 890. számú utasitás a bádogmérczéknek helyes mérték szerinti készitése tárgyában	200

Sor-szám	Tárgy	Lap-szám
3	1875. évi 928. számú utasitás	201
4	1875. évi 1191. számú utasitás	202
5	1875. évi 1568. számú utasitás a táblás mérlegminták tárgyában	203
6	1875. évi 2283. sz. utasitás a mintamértékek hitelesitése tárgyában	204
7	1876. évi 240. számú utasitás a régi mérlegek hitelesitése tárgyában	208
8	1876. évi 389. számú utasitás a katonamértékek hitelesitése tárgyában	208
9	1876. évi 536. számú utasitás a körtésmérlegek hitelesitése tárgyában	209
10	1876. évi 999. számú utasitás a régi mérlegek hitelesitése tárgyában	209
11	1876. évi 9182. számú ministeri rendelet foganatositásához való utasitás	210
12	1876. évi 13,258. számú ministeri rendelet foganatositásához szolgáló utasitás, a hordóknak mérő pálczával való hitelesitése tárgyában	213
13	1876. évi 2688. számú utasitás a hordók bélyegzése tárgyában	216
14	1876. évi 17,322. ministeri számhoz szolgáló utasitás, az összezúzott szőlő és mustkeverék mérésére szolgáló 50 literes edények hitelesitése tárgyában	217
15	1876. évi 3230. számú utasitás a száraz gázórák hitelesitése tárgyában	218
16	1877. évi 2099. számú utasitás, az 1877. évi 8556. sz. min. rendelet foganatositása tárgyában	218
17	1877. évi 18,732. számú ministeri rendelethez szolgáló utasitás a törkölyös hordók hitelesitése tárgyában	219
18	1878. évi 1620. sz. utasitás a hiányzó felszerelési tárgyak megrendelése tárgyában	220
19	1879. évi 2428. sz. utasitás az évszám-bélyegek tárgyában	220
20	1882. évi 688. sz. utasitás a Schulke-féle száraz gázórák hitelesitése tárgyában	222
21	1883. évi 1752. sz. utasitás az alacsonyfokú szeszmérők hitelesitése tárgyában	222
22	1883. évi 2039. sz. utasitás a métermértékek röviditett jelzése tárgyában	223

b) Tárgymutató betürend szerint.

A rendelet tárgya	kelte	száma	lapszám
Alacsony fokú szeszmérők	1883	24822	192
Áthelyezése a hitelesitő hivatal székhelyeinek	1880	35417	189
Bélyegzők beszerzése és kijavitása	1881	48243	191
Bélyegzők zár alatt tartandók	1880	29020	188
Beszüntetett hitelesitő hivatal műszerei	1880	29020	188
Birságolása a hitelesitetlen hordóknak	1876	25734	177
Boros palaczkok megjelölése	1876	2162	165
Czukormérők hitelesitése	1874	9334	57
» »	1875	430	111
Csapófák hitelesitése	1874	9334	38
Díjak, milyenek szedhetők a mérték hitelesitésénél	1874	15448	74
Díjak, milyenek szedhetők a visszautasitott sörhordók hitelesitésénél	1876	26128	179
Eczet mérésére kis üvegmértékek	1875	18377	147
Eljárás a mértékhitelesités körül	1875	430	82
Fegyelmi eljárás hitelesitők ellen	1877	8556	181
Folyadékmértékek hitelesitése	1874	9334	29
» » »	1875	430	88
» » »	1875	12237	139
» » »	1875	21785	152
» » »	1875	28424	158
Gázórák hitelesitése	1874	9334	59
» »	1874	14653	71
» »	1874	17214	80
» »	1875	430	113
Gönczi hordók hitelesitése	1876	13258	172
Hamisitása a mértékeknek	1880	29020	188
Hatósági mázsálók felállitása	1876	20225	176

A rendelet tárgya	kelte	száma	lapszám
Helyszinén mikor lehet mértéket hitelesiteni	1876	9182	171
Hiányzó bélyegzők beszerzése	1881	48243	191
Hidmérlegek hitelesitése	1875	430	107
Hitelesitők ellen szabálytalanság miatt eljárás	1874	13417	71
» » » » »	1877	8556	181
Hitelesitetlen hordóban bor, ser, szesz szállithatása	1877	14548	183
Hordók	1874	9334	33
Hordókban, hitelesitetlenül mikor szállitható bor, ser és szesz	1877	14548	183
Hordók mikor hitelesitendők kötelezőleg	1875	24547	153
Hordók, borral telten, hitelesitése	1876	13258	173
Hordók, törkölyös must adás-vevésénél	1877	18732	184
Hordók ellenőrzése, hogy hitelesitve vannak-e?	1876	25734	177
Hordozható tizedes mérlegek mikor nem hitelesithetők	1881	10373	190
Hosszmértékek	1874	9334	25
Javitás alá kerülő mértékekkel való eljárás	1877	20689	187
Jelzések röviditve a métermértékeknél	1883	33881	193
Kannaalakú folyadékmérczékről	1875	28424	158
Könyvelés a mértékhitelesitésnél	1875	430	117
Kötelező használata a métermértéknek	1875	19744	149
Köolajmérő, Golyósi-féle hitelesitő	1875	28204	156
Központi mértékhitelesitő bizottság szervezete	1874	7210	21
Magánosok beszerezhetnek mértékhitelesitő felszereléseket	1875	6302	132
Mázsálók hatóságok általi felállitása	1876	20225	176
Mérlegek hitelesitése	1874	9334	46
» »	1875	430	102
Mértékhitelesitő hivatalok felállitása	1874	13417	61
Métermérték kötelező használata iránt	1875	19744	149
Méter-törvény életbeléptetése	1875	28361	156
Métermértékek röviditett jelzései	1883	33881	193
Mintamértékek hitelesitése	1875	29199	161
Mintamértékek beszerzése tárgyában	1874	16110	79
» »	1875	54054	154
Mustedény hitelesitése	1876	17322	174

A rendelet tárgya	kelte	száma	lapszám
Műszerek, a beszüntetett hitelesitő hivatalok-nál zár alá teendők	1880	35417	188
Régi mértékek használata ellen	1877	19214	185
Rongált mértékek miként javitandók	1877	20689	187
Röviditett jelzései a métermértékeknek	1883	33881	193
Szeszmérők, alacsony fokú	1883	24822	192
Szeszmérők hitelesitése	1874	9334	54
» »	1875	430	109
Sörös hordók hitelesitése	1876	6600	171
Sörös poharak hitelesitése	1876	2162	165
Sulyok	1874	9334	40
»	1875	430	100
Száraz tárgyak mértékeinek hitelesitése	1875	430	96
Táblázatok átszámitásra	1875	10233	137
» »	1875	11932	138
» »	1876	1620	163
Táblázatok, a métermértékek alakjainak feltüntetésére	1874	17401	81
Táblázatok, a métermértékek alakjainak feltüntetésére	1876	1620	163
Tizedes, hordozható mérlegek mikor nem hitelesithetők	1881	10373	190
Törkölyös hordók hitelesitése	1877	18732	184
Törvény a méterrendszerről életbelép	1875	28361	156
Törvény végrehajtása iránt	1876	41245	180
Tüzifa eladása méterrendszer szerint	1875	13774	143
Ürmértékek száraz tárgyak mérésére	1874	9334	34
» » » »	1876	4155	167
Vizsgálata a hitelesitőknek	1875	4752	128

I. RÉSZ.

TÖRVÉNYEK.

II. RÉSZ.

RENDELETEK.

III. RÉSZ.

A KÖZPONTI MÉRTÉKHITELESITŐ M. KIR. BIZOTTSÁG UTASITÁSAI.

I. RÉSZ.

1. 1874. évi VIII. t.-cz. a méter-mérték behozataláról.
2. 1874. évi XXXI. t.-cz. a méter-mérték behozataláról szóló törvény keresztülvitele czéljából az 1874. évre szükséges póthitelről.
3. 1875. évi LVIII. t.-cz. az 1874: VIII. t.-cz. 16-ik §-ának módositásáról.

1.

1874. évi VIII. törvényczikk

a méter-mérték behozataláról.

(Szentesitést nyert 1874. évi április hó 17-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1874. évi április hó 20-án, a főrendek házában 1874. évi április hó 21-én.)

1. §.

A magyar korona országaiban az eddig használt mértékek helyett új mértékrendszer hozatik be, melynek alapja a méter, tizes felosztással és többszörözéssel.

2. §.

Alapmértékül az országos levéltárban őrzött platinapálczán két vonással jelzett távolság szolgál, mely 1870. évben a magyar kormány és a franczia kormány részéről kiküldött bizottság által a párisi állami levéltárban levő eredeti méterpálczával (mêtre des archives) egybehasonlittatván, ahhoz mérve a fagypont felett 16 Celsius foknyi mérsékletnél 1·00000219 méternek találtatott.

3. §.

A hosszmérték egysége a méter.

A méter tizedrésze: a deciméter, századrésze: a centiméter, ezredrésze: a milliméter.

Ezer méter: a kilométer, tizezer méter: a miriaméter.

4. §.

Térmértékek a hosszasági mértékek négyszögei.

Száz négyszögméter: az ár, tizezer négyszögméter: a hektár.

5. §.

A köbmértékek általában a hosszasági mértékek köbei.

Az ürmérték egysége a liter.

A liter a köbméter ezredrésze.

A liter tizedrésze: a deciliter; századrésze: a centiliter.

Száz liter: a hektoliter.

6. §.

A sulymértékre nézve alapmértékül az országos levéltárban őrzött platinakilogram szolgál, mely 1870. évben a magyar kormány és a franczia kormány részéről kiküldött bizottság által a párisi állami levéltárban levő eredeti kilogrammal (kilogramme prototype) egybehasonlittatván, annak 0.99999973 részével egyezőnek találtatott.

7. §.

A sulymérték egysége a kilogram.

A kilogram egy liter lepárolt viz sulya a fagypont felett 4 Celsius foknyi mérsékletnél.

A kilogram ezredrésze a gram.

A gramnak tizedrésze: a decigram, századrésze: a centigram, ezredrésze: a milligram.

Tiz gram: a dekagram; ezer kilogram: a tonna.

8. §.

Az erőmérték egysége a lóerő; alatta azon erő értetik, mely 75 kilogramnak egy másodpercz alatt egy méternyi magasságra emeléséhez megkivántatik.

9. §.

A régi és az új mértékek viszonyszámai a forgalmi használatra következőleg állapittatnak meg.

a) Hosszmértékek.

1 méter
annyi mint **0·52729**
ötvenkétezer hétszázhuszonkilencz
százezredrész *bécsi öl.*

1 méter
annyi mint **3·16375**
három egész tizenhatezer háromszáz-
hetvenöt százezredrész *bécsi láb.*

1 méter
annyi mint **37·965**
harminczhét egész kilenczszázhatvanöt
ezredrész *bécsi hüvelyk.*

1 méter
annyi mint **1.286**
egy egész kétszáznyolczvanhat
ezredrész *bécsi rőf.*

1 centiméter
annyi mint **0·37965**
harminczhétezer kilenczszázhatvanöt
százezredrész *bécsi hüvelyk.*

1 kilométer
annyi mint **0·11971**
tizenegyezer kilenczszázhetvenegy
százezredrész *magyar mértföld.*

1 kilométer
annyi mint **0·13182**
tizenháromezer százhetvenkét
százezredrész *ausztriai (posta) mfd.*

1 miriaméter
annyi mint **1·1971**
egy egész egyezer kilenczszázhetvenegy
tizezredrész *magyar mértföld.*

1 miriaméter
annyi mint **1·3182**
egy egész háromezer egyszáznyolczvankét
tizezredrész *ausztriai (posta) mfd.*

1 bécsi öl
annyi mint **1·89648**
egy egész nyolczvankilenczezer
hatszáznegyvennyolcz százezredrész *méter.*

1 bécsi láb
annyi mint **0·31608**
harminczegyezer hatszáznyolcz száz-
ezredrész *méter.*

1 bécsi rőf
annyi mint **0·777**
hétszázhetvenhét ezredrész *méter.*

1 bécsi hüvelyk
annyi mint **2·6340**
két egész hatezer háromszáznegyven tizezredrész. *centiméter.*

1 magyar mértföld
annyi mint **8·3536**
nyolcz egész háromezer ötszázharminczhat tizezredrész *kilométer.*

1 magyar mértföld
annyi mint **0·83536**
nyolczvanháromezer ötszáz harminczhat százezredrész *miriaméter.*

1 ausztriai mértföld
annyi mint **7·5859**
hét egész ötezer nyolczszázötvenkilencz tizezredrész *kilométer.*

1 ausztriai mértföld
annyi mint **0·75859**
hetvenötezer nyolczszázötvenkilencz százezredrész *miriaméter.*

1 marok (ló-mérték)
annyi mint **10·536**
tiz egész ötszázharminczhat ezredrész *centiméter.*

b) Térmértékek.

1 négyszögméter
annyi mint **0·27804**
huszonhétezer nyolczszáznégy százezredrész *bécsi négyszög-öl.*

1 négyszögméter
annyi mint **10·00931**
tiz egész kilenczszáz harminczegy százezredrész *bécsi négyszög-láb.*

1 ár
annyi mint **27·804**
huszonhét egész nyolczszáznégy ezredrész *négyszög-öl.*

1 hektár
annyi mint **2.317**
két egész háromszáztizenhét ezredrész *magyar hold (1200 négyszög-ölével.)*

1 hektár
annyi mint **1·738**
egy egész hétszázharmincznyolcz ezredrész *katasteri hold.*

1 négyszög miriaméter
annyi mint **1·433**
egy egész négyszázharminczhárom ezredrész *magyar négyszög-mértföld.*

1 négyszög-miriaméter
annyi mint **1·738**
egy egész hétszázharmincznyolcz ezredrész *ausztriai négyszög-mértföld.*

1 bécsi négyszög öl
annyi mint **3·5966**
három egész ötezer kilenczszázhatvanhat tizezredrész *négyszög-méter.*

1 bécsi négyszög-láb
annyi mint **0·0999**
kilenczszázkilenczvenkilencz tizezredrész *négyszög-méter.*

1 bécsi négyszög-hüvelyk
annyi mint **6·9379**
hat egész kilenczezer háromszázhetvenkilencz tizezredrész *négyszög-centiméter.*

1 magyar (1200 négyszög öles) hold
annyi mint **0·4316**
négyezer háromszáztizenhat tizezredrész *hektár.*

1 katastralis hold
annyi mint **0·5755**
ötezer hétszázötvenöt tizezredrész *hektár.*

1 magyar négyszög-mértföld
annyi mint **0·6978**
hatezer kilenczszázhetvennyolcz tizezredrész *négyszög-miriaméter.*

1 ausztriai négyszög-mértföld
annyi mint **0·5755**
ötezer hétszázötvenöt tizezredrész *négyszög-miriaméter.*

c) Köbmértékek.

1 köbméter
annyi mint **0·1466**
egyezer négyszázhatvanhat tizezredrész *bécsi köb-öl.*

1 köbméter
annyi mint **31·6669**
harminczegy egész hatezer hatszáz hatvankilencz tizezredrész *bécsi köbláb.*

1 liter
annyi mint **1·1787**
egy egész egyezer hétszáznyolczvanhét tizezredrész *magyar itcze.*

1 liter
annyi mint **0·7068**
hétezer hatvannyolcz tizezredrész *bécsi pint.*

1 hektoliter
annyi mint **1·8418**
egy egész nyolczezer négyszáztizennyolcz tizezredrész *magyar akó (64 itczés).*

1 hektoliter
annyi mint **1·7671**
egy egész hétezer hatszázhetvenegy tizezredrész *bécsi akó.*

1 hektoliter
annyi mint **1·5992**
egy egész ötezer kilenczszázkilenczvenkét tizezredrész *pozsonyi mérő.*

1 hektoliter
annyi mint **1·6264**
egy egész hatezer kétszázhatvannégy tizezredrész *bécsi mérő.*

1 bécsi köb-öl
annyi mint **6·8210**
hat egész nyolczezer kétszáztiz tizezredrész *köbméter.*

1 bécsi köb-láb
annyi mint **0·0316**
háromszáztizenhat tizezredrész *köbméter.*

1 bécsi köb-hüvelyk
annyi mint **18·2746**
tizennyolcz egész kétezer hétszáznegyvenhat tizezredrész *köbcentiméter.*

1 magyar itcze.
annyi mint **0·8484**
nyolczezer négyszáznyolczvannégy tizezredrész *liter.*

1 bécsi pint
annyi mint **1·4147**
egy egész négyezer száznegyvenhét tizezredrész *liter.*

1 magyar (64 itczés) akó
annyi mint **0·5430**
ötezer négyszázharmincz tizezredrész *hektoliter.*

1 bécsi akó
annyi mint **0·5659**
ötezer hatszázötvenkilencz tizezredrész *hektoliter.*

1 bécsi mérő
annyi mint **0·6149**
hatezer száznegyvenkilencz tizezredrész *hektoliter.*

1 pozsonyi mérő
annyi mint **0·6253**
hatezer kétszázötvenhárom tizezredrész *hektoliter.*

d) Sulymértékek.

1 kilogram
annyi mint **1·7855**
egy egész hétezer nyolczszázötvenöt tizezredrész *bécsi font.*

1 kilogram
annyi mint **2**
két *vámfont.*

1 kilogram
annyi mint **2·3807**
két egész háromezernyolczszázhét tizezredrész *gyógyszertári font.*

1 kilogram
annyi mint **3·5629**
három egész ötezer hatszázhuszonkilencz tizezredrész *bécsi márka.*

1 gram
annyi mint **0·05714**
ötezer hétszáztizennégy százezredrész *bécsi lat.*

1 gram
annyi mint **0·06**
hat századrész *vámlat.*

1 gram
annyi mint **0·28646**
huszonnyolczezer hatszáznegyvenhat százezredrész *aranybeli sulyegység.*

1 gram
annyi mint **4·8551**
négy egész nyolczezer ötszázötvenegy tizezredrész *bécsi karát.*

1 dekagram
annyi mint **0·5714**
ötezer hétszáztizennégy tizezredrész *bécsi lat.*

1 dekagram
annyi mint **0·6**
hattized *vámlat.*

1 tonna
annyi mint **17·855**
tizenhét egész nyolczszázötvenöt ezredrész *bécsi mázsa.*

1 tonna
annyi mint **20**
husz *vámmázsa.*

1 bécsi font
annyi mint **0·56006**
ötvenhatezerhat százezredrész *kilogram.*

1 vámfont
annyi mint **0·5**
öttized *kilogram.*

1 gyógyszertári font
annyi mint **0·42004**
negyvenkétezer négy százezredrész *kilogram.*

1 bécsi márka
annyi mint **0·28067**
huszonnyolczezer hatvanhét százezredrész *kilogram.*

1 bécsi lat
annyi mint **17·502**
tizenhét egész ötszázkét ezredrész *gram.*

1 bécsi lat
annyi mint **1·7502**
egy egész hétezer ötszázkét tizezredrész *dekagram.*

1 vámlat
annyi mint **16·666**
tizenhat egész hatszázhatvanhat ezredrész *gram.*

1 vámlat
annyi mint **1·6666**
egy egész hatezerhatszázhatvanhat tizezredrész *dekagram.*

1 **aranybeli sulyegység**
annyi mint 3·4909
három egész négyezer kilenczszázkilencz tizezredrész *gram.*

1 **bécsi karát**
annyi mint 0·20597
huszezer ötszázkilenczvenhét százezredrész *gram.*

1 **bécsi mázsa**
annyi mint 56·006
ötvenhat egész hat ezredrész *kilogram.*

1 **vámmázsa**
annyi mint 50
ötven *kilogram.*

e) Erőmérték.

1 **lóerő (430 lábfont)**
annyi mint 75
hetvenöt *kilogrammméter.*

10. §.

A közforgalomban csak a következő határozatok szerint hitelesitett és bélyegzett mértékek és mérőkészülékek használhatók.

11. §.

Hitelesités és bélyegezés alá csak olyan mértékek vehetők, melyek a jelen törvény 3., 5. és 7. §§-ban felsorolt mennyiségeknek, azok felének és negyedrészének, illetőleg kétszeres, ötszörös, tizszeres és huszszorosának felelnek meg.

A mértékek hitelesitésénél és a közforgalomban azoknak szabályszerű értékétől engedhető eltérések legnagyobb mérvét a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister szabályrendelettel határozza meg. [1])

[1]) L. 9334/74 sz. min. rend.

12. §.

Mely mérőkészülékek esnek hitelesités és bélyegezés alá, azt a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister szabályrendelettel határozza meg. [1])

Tizedmérlegeknél legkisebb sulymértékül egy gram, század-mérlegeknél egy dekagram használandó.

13. §.

Ha a bor, sör és szesz hordóban adatik el, a hordónak hitelesitve (köbözve) s tartalmát az új mérték szerint kitüntető bélyeggel kell ellátva lennie. Kivételnek csak a külföldről érkezett bor, sör és szesz eladásánál akkor van helye, ha a további eladás az eredeti edényekben történik. [2])

14. §.

A mértékhitelesitést és köbözést a mértékhitelesitő hivatalok és közegek teljesitik.

Ily mérték-hitelesitő hivatalokat a törvényhatóságok kötelesek felállitani, a minister által ezen törvény alapján kibocsátandó szabályok szerint. [3])

A hitelesitésért és köbözésért járó díjak maximumát szabályrendelet utján a minister határozza meg.[4]) — E díjak azon törvényhatóság pénztárába folynak be, melynek közegei a hitelesitést, illetőleg köbözést teljesitik.

15. §.

Budapesten állami központi mérték-hitelesitő bizottság állittatik fel.

Ezen központi bizottság őrködik a jelen törvény életbeléptetésére szükséges műszaki munkálatok s az új mérték-

[1]) L. 9334/74 sz. min. rend.
[2]) L. 25734/76 sz. min. rend.
[3]) L. 13417/74 sz. min. rend.
[4]) L. 15448/74 sz. min. rend.

rendszer helyes alkalmazása felett. E czélból az országos alapmértékek hiteles másait és mintamértékeket elkészitteti és hitelesiti, s az utóbbiakkal a törvényhatóságokat és a mértékhitelesitő hivatalokat és közegeket a költségek utólagos megtérítése mellett ellátja.

A központi mértékhitelesitő bizottság szervezetét és hatáskörét, ép ugy, mint a mértékhitelesités körül követendő eljárás részleteit a minister szabályrendelet utján határozza meg. [1])

16. §.

A jelen törvényben meghatározott új mértékrendszer 1876. január 1-én lép érvénybe, s ezen időponttól kezdve a közforgalomban a 18-ik §-ban tett kivétellel kizárólag az ezen törvényben meghatározott mértékek használandók. Az emlitett időpont előtt kötött szerződésekben előforduló régi mértékek a szerződéseknek a mondott időpont után történő teljesitése alkalmával a 9. §-ban foglalt arány szerint átszámitandók.

17. §.

A minister által rendeleti uton megszabandó határnaptól fogva a feleknek kölcsönös megegyezése mellett az új mértékek a 16. §-ban meghatározott határidő előtt is alkalmazásba vehetők.

18. §.

A földterület mennyisége jogügyletekben és mindennemű magánjogi okiratban a 16. §-ban meghatározott időn túl is az eddigi mérték szerint fejezendő ki, s a telekkönyvi bejegyzések is az eddigi szabályok szerint eszközlendők, szabadságukban állván a feleknek az okiratokban az eddigi mértékhez az új mértéket is hozzáirni.

[1]) L. 7214/74 sz. min. rend.

A földadó-alap tekintetében a törvényhozás további intézkedéseig szintén a jelenlegi területmérték tartatik fenn.

A tengeri hajózásnál az egyenlitő egy fokának 60-ik részét tevő tengeri mértföldnek és az 1871 : XVI. törvényczikk által megállapitott hajótonnának használata e törvény által nem érintetik.

19. §.

A jelen törvény határozatainak meg nem felelő mértékek, és mérő-készülékek használata a közforgalomban a szabályellenes mérő-eszközök elkobzásán kivül közigazgatási uton behajtandó és 100 forintig terjedhető pénzbirsággal fenyitendő, fenmaradván azonkivül a netáni bünvádi eljárás alkalmazása is.

Hasonló birsággal sujtatnak azok is, kik a 13. §-ban emlitett határozatokat a hordókra nézve meg nem tartották.

A kihágás ismétlése sulyosbitó körülménynek veendő.

A be nem hajtható birság, minden öt forintot egy napba számitva, fogságbüntetéssé változtatandó át.

A birságok azon hatóság pénztárába folynak, melynek rendőri közegei által kiszabattak.

20. §.

Ezen törvény végrehajtásával a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister bizatik meg.

Az 1874. évi XXXI. törvényczikk

a métermérték behozataláról szóló törvény keresztülvitele czéljából az 1874. évre szükséges póthitelről.

(Szentesitést nyert 1874. évi augusztus 2-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában augusztus 14-én.)

1. §.

Az állami központi mértékhitelesitő bizottság felállitása, felszerelése és működésének lehetővé tétele czél-

jából szükségessé vált költségek fejében a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister rendelkezésére a folyó 1874. évre huszonnyolczezernégyszáz forint rendkivüli póthitel nyittatik.

2. §.

A törvényhatóságok és mértékhitelesitő hivatalok számára szükséges mintamértékek, mintasulyok és hitelesitési készletek beszerzésére a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister rendelkezésére előlegkép százezer forintnyi rendkivüli póthitel nyittatik.

A mintamértékek, mintasulyok és hitelesitési készletek ára az illető törvényhatóságok részéről legkésőbb 1876-iki év végéig megtéritendő.

Az 1. és 2. §-okban megajánlott összegek az állam rendkivüli bevételeiből fedezendők.

3. §.

E törvény végrehajtásával a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, valamint a pénzügyi ministerek bizatnak meg.

1875. évi LXIII. törvényczikk

a méter-mérték behozataláról szóló 1874. évi VIII. törvényczikk 16. szakaszának módositása iránt.

(Szentesitést nyert 1875. évi deczember hó 28-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi deczember hó 31-én.)

1. §.

Az 1874. évi VIII. törvényczikk 16. §-ának azon határozata, hogy az új méter-rendszer 1876. január hó 1-én lép érvénybe, olykép módosittatik, hogy ugyanazon törvény 13. §-ának abbeli intézkedése, mely szerint ha bor, sör és szesz hordókban adatik el, a hordónak

hitelesitve és tartalmát az új mérték szerint kitüntető bélyeggel kell ellátva lennie, nem 1876. évi január 1-én, hanem 1877. évi január 1-én lép érvénybe.

2. §.

Jelen törvény végrehajtásával a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister bizatik meg.

II. RÉSZ.

Rendeletek 1874. évtől 1883. év végéig.

1.

1874. évi 7210. sz. a. kiadott rendelet,

a központi mértékhitelesitő bizottság szervezetét és hatáskörét illetőleg.[1])

1. §.

A méter-mérték behozataláról szóló törvény 15. czikke értelmében Budapesten állami központi mértékhitelesitő bizottság állittatik fel.

2. §.

Az állami központi mértékhitelesitő bizottság a sulyok és mértékek ügyében a legfőbb műszaki közeg.

E bizottság a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium alatt áll; székhelye Budapest; czíme: állami központi mértékhitelesitő magyar királyi bizottság.

3. §.

A központi mértékhitelesitő bizottság a mértékhitelesités műszaki oldalára vonatkozó minden ügyet szabályoz, és őrködik a felett, hogy a mértékhitelesitési ügy a magyar korona országaiban egybehangzó szabályok szerint kezeltessék.

A központi mértékhitelesitő bizottság teendői különösen a következők:

1. elkészíti a mértékek és a sulyok anyagára, alakjára, megjelölésére és más mineműségére vonatkozó szabályzatokat, megállapitja a mértékhitelesitő hivatalok

[1]) L. 1874. VIII. t.-cz. 15 § át.

részéről engedhető eltérések határait; meghatározza, mely mérlegek alkalmazhatók a közforgalomban, vagy bizonyos czélokra és mily megkivántatóságok szükségesek arra, hogy azok hitelesités alá kerülhessenek; továbbá előirja a mérték- és suly-rendszerbe különben felvett mérő-eszközök megkivántatóságait és dönt a felett, mily másféle műszerek hitelesithetők és bélyegezhetők;

2. elkészitteti és hitelesitteti az alapsuly és alapmérték másait, valamint a minta-sulyokat és minta-mértékeket; továbbá fölszereli a hitelesitő hivatalokat a szükséges mintamértékekkel, mintasulyokkal és hitelesitési készülékekkel;

3. megállapitja a hitelesitésnél és a bélyegzésnél követendő eljárást; javaslatot tesz a hitelesitő hivatalok által beszedendő hitelesitési díjak maximuma iránt és ellenőrzi a mértékhitelesitő hivatalokat.

4. §.

A központi mértékhitelesitő bizottság egy igazgatóból és bizottsági tagokból áll. A bizottság megalakulása és a tagok nevei hivatalosan közhirré tétetnek.

Mind az igazgatót, mind a bizottsági tagokat a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister nevezi ki.

5. §.

Az igazgatónak javadalmazása iránt kinevezése alkalmával esetről esetre történik intézkedés.

A bizottsági tagok ép ugy, mint az igazgató közreműködésükért ülésenkint 8 frtnyi tiszteletdíjban részesülnek.

6. §.

A bizottság ülése határoz a hitelesitő bizottság által készitendő átalános jelentőségű szabályzatok és ügyek felett; ide tartoznak különösen: a mértékek és sulyok

készitésénél figyelembe veendő tudományos elvek megállapitása; a mértékhitelesitési szabályzatra, a díjak maximumának megállapitására, megváltoztatására és kiegészitésére vonatkozó inditványok, a mértékhitelesitő hivatalok számára szolgáló utasitás és a mértékeket és sulyokat illető rendőri szabályzatok kibocsátása végett teendő javaslatok.

7. §.

A bizottsági ülést az igazgató a tanácskozási tárgy megnevezése mellett a szükséghez képest bármikor, de évenkint legalább egyszer összehivja.

Határozat a jelenlevők szótöbbsége által hozatik. Szavazategyenlőség esetében az elnök szava dönt.

Az ülésekben az igazgató elnököl, kit akadályozása esetében a bizottsági tagok legidősbike helyettesit.

8. §.

A tanácskozmányok számára szükséges előterjesztések, valamint a bizottsági ülések számára a 6. §-ban fenn nem tartott ügyek elintézése az igazgató felelőssége mellet eszközöltetnek.

A központi mértékhitelesitő bizottság minden kiadványát az igazgató irja alá.

Az igazgató saját felelőssége mellett egyes műszaki jellegű ügyek vagy ügyágak elintézésével a bizottság egyes tagjait bizhatja meg, kik ez esetben fáradozásaikért külön utalomban részesülnek.

9. §.

A központi mértékhitelesitő bizottság folyó ügyeinek elintézése czéljából az igazgató rendelkezésére a szükséges közigazgatási és műszaki személyzetet a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister nevezi ki.

10. §.

Az igazgató évenkint a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister által kijelölt időben a következő év költség-előirányzatát elkésziti és azt jóváhagyás és az állami költségvetésbe való felvétele czéljából az emlitett ministerhez felterjeszti. Hasonlókép tartozik évenkint legalább is február hó végeig a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministerhez a mértékhitelesitő ügynek a magyar korona országaiban való állapotáról jelentést és a bizottság évi működéséről kimeritő előterjesztést benyujtani.

11. §.

A bizottság folyó költségei számára negyedévi leszámolás terhe mellett az igazgatónak kézi pénztár engedtetik át.

12. §.

A központi mértékhitelesitő bizottság a mértékhitelesitő hivatalokkal közvetlen összeköttetésben áll; azokkal közvetlenül levelez és jogositva van a hatáskörébe tartozó ügyek körében azokhoz utasitásokat intézni.

13. §.

A központi mértékhitelesitő bizottság a mértékhitelesitő hivatalok működését ellenőrzi; e végből műszaki hivatalnokai által az országban működő hitelesitő hivatalokat évenkint legalább egyszer megvizsgáltatja, s a netalán tapasztalt visszásságok megszüntetése iránt intézkedik. [1])

[1]) L. 8556/77 sz. min. rend.

2.

1874. évi 9334. sz. a. kiadott rendelet,

a hitelesitès alá vehető mértékek, sulyok és mérő eszközökről. [1])

Az 1874: VIII. törvényczikk alapján és az állami központi mértékhitelesitő bizottság előterjesztése folytán a következő szabályrendeletet teszem közzé:

I. SZAKASZ.

Hitelesitès alá vehető mértékek.

I.

Hosszmértékek.

1. §.

Hitelesithető hosszmértékek és megjelölésük.

A hitelesithető hosszmértékek ezek:

20 méter,
10 méter,
5 méter,
2 méter,
1 méter,
0·5 méter vagy 50 centiméter,
0·2 méter vagy 20 centiméter,
0·1 méter vagy 10 centiméter.

Ezen elnevezéseknek a mértéken egész terjedelemben és maradandólag fel kell jegyezve lenni.

Az 0·5, 0·2 és 0·1 méternél felsorolt elnevezések közül tetszés szerint akármelyik választható.[2])

[1]) L. 1874. VIII. t.-cz. 11. és 12. § át.
[2]) L. 389/76 bizottsági utasitást.

2. §.

A hosszmértékek anyaga, alakja és szerkezete.

A hosszmértékeknek oly anyagból, oly alakban és szerkezettel kell készitve lenni, hogy hosszuk használatközben a 3. §-ban kijelölt hibák határain túl menő ingadozásokat ne szenvedhessen.

Mind vonásos, mind véglapos hosszmértékek hitelesittetnek.

Ezek lehetnek:

1. Egy darabból készitett mérőrudak, a meggörbülés ellen eléggé biztositó keresztmetszettel.

2. Összehajtható mérőpálczák, melyeknél az egyes tagoknak egymással eléggé szilárd és tartós kapcsolatban kell lenni.

3. Mérőszalagok fém-lemezből.

A fából készitett véglapos mérőrudak és az összehajtható mérőpálczák végeit fémlemezzel kell boritni és a boritékot szögecsekkel megerősitni.

A rőfös árúk mérésére szolgáló méterrudak csak ugy hitelesithetők, ha egy darabból vannak készitve és csak centiméterekre lehetnek beosztva.

Hitelesittetnek olyan hosszmértékek is, melyek valamely szerszám alkató részén vannak alkalmazva, ha a hitelesités a fennálló szabályok szerint kivihető.

A lómérték 2 méter hosszú, 2 centiméter széles, erős, sürűszövésű, lehetőleg kevéssé nyúlékony szalag, melynek egyik végén, a mérték kezdetén egy 8 centiméter hosszú és 3 centiméter széles sárgaréz-lemez van megerősitve. Ezen lemeznek két vége villaalakra van kimetszve, hogy a szalagot fel lehessen rá tekerni. A lómértéken az első méter tiz-tiz centiméterre, a második egyes centiméterekre osztandó be.

Olyan hosszmértékek, melyeken a méterrendszertől különböző beosztás is van, nem hitelesittetnek.

3. §.

A hosszmértékeknél megengedhető hibák.

A hosszmértékeken csak oly hibák engedtetnek meg, melyek a mérték egész hosszában az *a*), annak beosztásában pedig a *b*) alatti határokat át nem hágják.

a) A mérték egész hosszában megengedhető hiba:

1. szigorú (Praecision) fémmérő-rudaknál,
ha hosszuk 1 méter, legfeljebb 0·1 milliméter,
» » 0·5—0·1 » » 0·05 »

2. Közönséges fém-mérőrudaknál, valamint elefántcsont és kemény fából készült, legfeljebb 0·5 méter hosszú mérőrudaknál,
ha hosszuk 2 méter, legfeljebb 0·75 milliméter,
» » 1 » » 0·5 »
» » 0·5—0·1 » » 0·25 »

3. Fa mérőrudaknál vagy összehajtható mérőpálczáknál,
ha hosszuk 5 méter, legfeljebb 3·0 milliméter
» » 2 » » 1·5 »
» » 1 » » 0·75 »
azonkivül az összehajtható mérőpálczáknál még, ha hosszuk 0·5—0·2 méter, legfeljebb 0·75 milliméter.

4. Rőfös árúk mérésére szolgáló méterrudaknál 1,0 milliméter.

5. Mérőszalagoknál,
ha hosszuk 20 méter, legfeljebb 3·5 milliméter,
» » 10 » » 2·25 »
» » 5 » » 1·75 »
» » 2 » » 1·25 »
» » 1 » » 0·75 »

6. Lómértékeknél 2 méter hosszra legfeljebb 3,0 milliméter.

A 2., 3. és 4. alatti hibák csak akkor engedtetnek meg, ha a hitelesitendő mérték a kellőnél nagyobb.

b) A beosztás lehetőleg egyenletes legyen; ennélfogva a beosztás minden egyes vonása a maga kellő helyétől annyira essék, a mennyi az egész mérték tényleges hibájából erre a hányadrészre aránylagosan jut. Oly eltérés mindazáltal, mely az *a*) pontban egy méterre megengedett hibának egy negyedrészét meg nem haladja, egy vonásnál sem veendő tekintetbe.

Tekintetbe tehát nem vétetnek oly eltérések, melyek az *a*) alatti

1.	pontban	felsorolt	mértékeknél	0·03 millimétert,
2.	»	»	»	0·1 »
3.	»	»	»	0·2 »
4.	»	»	»	0·25 »
5.	»	»	»	0·2 »
6.	»	»	»	0·4 »

meg nem haladnak.

4. §.

Bélyegzés. [1])

A hitelesitő bélyeg a hosszmérték mindkét végére üttetik.

A bélyegeket közvetlenül a mérték végeire, a fémboritékkal felszerelt mérőrudaknál és mérőpálczáknál pedig szorosan a boriték mellé kell ütni.

2—5 méter hosszú farudakra a bélyegek beégettetnek.

A mérő szalagokon csak egy bélyeg alkalmazandó és pedig a mérték kezdőpontjánál lévő fémboritékon.

Ha a mérőrúd vagy az összehajtható mérőpálcza

[1]) L. 2428/79 biz. utasitás 1. pontját.

több oldalán be van osztva, a beosztott oldalak megbélyegezendők.

Szigorú (Praecision) hosszmértékek a rendes bélyegek mellett még egy 6 sugárú csillagbélyeget kapnak.

A lómértéknél a bélyegek olajos festékkel nyomatnak a szövetre.

II.

Ürmértékek folyadékok számára.

5. §.

Hitelesíthető folyadék-mértékek és megjelölésük.

A hitelesíthető folyadék-mértékek ezek:

20	liter,			
10	»			
5	»			
2	»			
1	»			
0·5	»	vagy	50	centiliter,
0·2	»	»	20	»
0·1	»	»	10	»
0·05	»	»	5	»
0·02	»	»	2	»
0·01	»	»	1	»

Ezen elnevezéseknek teljesen, vagy a liter helyett **L**, a centiliter helyett **cl** betükkel az edény oldalán maradandólag, és attól elválaszthatlanul fel kell jegyezve lenni. [1] 0·5 litertől kezdve 0·01 literig a felsorolt elnevezések közül tetszés szerint bármelyik alkalmazható. E följegyzések fémből készült mértékekre rendesen ráüttetnek, faedényekre pedig beégettetnek.

[1] L. 2039/83. bizottsági utasitást.

6. §.

A folyadék-mértékek anyaga.

A folyadékmértékek ónból, bádogból, sárga- vagy veresrézből és vaslemezből, — ezen három utóbbiból ónozva készittetnek.

A mérték falai eléggé merevek s ugy a használatnál, valamint a netáni szántszándékos erőhatásoknak ellentállani képesek legyenek.

Az ónozásra csak tiszta ón használandó.

Az 5 liter és nagyobb tartalmú folyadékmértékek fából is készithetők.

7. §.

A folyadék-mértékek alakja.

A 2 liter, 1 liter és 0·5 liter tartalmú folyadékmértékek hengeralakúak és mélységük közel kétszer olyan nagy, mint átmérőjük. Ugyanis:

a mérték			az átmérő viszonya a mélységhez
nagysága	átmérője	mélysége	
	milliméter		
2 liter	108,3	217	1 : 2,00
1 »	86,0	172	1 : 2
0,5 »	69,4	132	1 : 1,90

0·2 litertől kezdve lefelé a mértékek szintén hengeralakúak, de mélységök ugy áll átmérőjükhöz, mint körülbelől 3 : 2.

Ugyanis:

a mérték			az átmérő viszonya a mélységhez
nagysága	átmérője	mélysége	
	milliméter		
0,2 liter	55,4	83	1 : 1,50
0,1 »	43,9	66	1 : 1,50
0,05 »	35,0	52	1 : 1,48
0,02 »	25,9	38	1 : 1,47
0,01 »	20,6	30	1 : 1,46

A felsorolt méretek szerint készült mérőedényeket a mérték szinig megtölti. Ily edények még hitelesittetnek, ha a felsorolt méretekben legfeljebb 2 milliméternyi eltérés mutatkozik a nélkül, hogy ez által a térfogatban a megengedhetőnél nagyobb hiba keletkeznék.

Folyadék-mértékekül oly edények is hitelesittetnek, melyeknél a mérték nem tölti meg az edényt szinig. Ez esetben az edény mélysége 2—0·5 literig legalább 6 és legfeljebb 12 milliméterrel, — 0·2 litertől lefelé pedig legalább 4 és legfeljebb 7 milliméterrel nagyobbnak veendő.

Az 5, 10 és 20 liter tartalmú mértékek felül tágasabb, alul szükebb csonkakúp-alakra és következő méretekkel készitendők:

a mérték			
nagysága	felső	alsó	mélysége
	átmérője		
	milliméter		
5 liter	214	190	214
10 »	270	240	270
20 »	340	302	340

Ezen mértékek átmérőiben egész 5 milliméternyi eltérés megengedtetik. A mélységek ugy vannak felvéve, hogy az edénynek legfeljebb egy negyedrésze a mértéken felül üresen marad a kiürités könnyitése végett.

Oly mérőedényeken, melyeknél a mérték nem tölti meg az edényt szinig, a mértéknek megfelelő magasság az edény belső oldalán a fogó, illetőleg a fül irányában fekvő átmérőnek két pontján fémből készült mértékeknél ráforrasztott óncseppekre, fából készülteknél pedig a dongába vert szögek fejeire alkalmazott vonások által maradandólag feltüntetendők.

8. §.

A folyadék-mértékek szerkezete.

E mértékek a közegészségügyi szabályzatoknak megfelelő finom ónból készitendők és e végből a készitő neve vagy jegye az edény fenekére ütendő.

Ezen mértékek kivül-belül simára esztergályozva, mind alsó, mind felső szélükön 4 – 6 milliméter vastagságú és szélességű duzzadékkal szilárditva és füllel felszerelve legyenek (I. tábla 1. ábra).

A lemezből készült mértékek alsó és felső szélükön a mérték nagyságához képest 10—20 milliméter széles lemezkarikával vastagitandók és szintén füllel ellátandók, melyre a készitőnek neve vagy jelvénye üttetik. (I. tábla 2. ábra.)

A mértékek feneke sík s az edény alsó és felső szélével párhuzamos legyen.

Lemezből, de nem nyomás által készült mértékeknél, a fenék le- vagy felfelé hajtva forrasztandó az edény oldalaihoz.

A fából készült mértékek 13—15 milliméter vastag tölgyfadongákból készittetnek, a 20 és 10 liter tartalmúak két átellenben lévő nyéllel, az 5 liter tartalmúak pedig csak egygyel látandók el. A dongáknak a fenék alatt kiálló része 2—3 centiméter hosszú. A 20 liter tartalmú mértékek 3, a 10 és 5 liter tartalmúak pedig 2 darab 25 milliméter széles vasabroncscsal vannak megkötve. (I. tábla 3. ábra.)

A 20 és 10 literes mértékek fémszögekkel 5 liter nagyságú részekre osztatnak; e szögek a nyeles dongákon keresztülmenő átmérő végein alkalmaztatnak. [1])

[1]) L. 12237/75 sz. min. rend. 1. bekezdését. — L. 21785/75 sz. min. rend. 1. szak.-át. — L. 4155/74 sz. min. rend. 2. szak.-át. — L. 7855/76 sz. min. rend. és 1490/76 sz. bizottsági utasitást. — L. 28424/75 sz. min. rend. — L. 18377/75 sz. min. rend. 1. szak.-át. — L. 4155/76 sz. min. rend. 3. szak.-át. — L. 4155/76 sz. min. rend. 5. szak.-át. — L. 4883/76 sz. min. rend. és 1022/76 sz. bizotts. utasit. 1. és 2. bekezdését. — L. 17322/76 sz. min. rend. — L. 12237/75 sz. min. rend. utolsó szak.-át. — L. 18377/75 sz. min. rend. 2. szak.-át. — L. 21785/75 sz. min. rend. 2. szak.-át. — L. 28204/75 sz. min. rend.

9. §.

A folyadék-mértékeknél megengedhető hibák.

A folyadék-mértékekben megengedhető hibák *a*) fémedényeknél és pedig:

20—1 liter tartalomnál az egésznek $^1/_{400}$ része

0·5 liter és 0·2 liter tartalomnál az egésznek $^1/_{200}$ része.

0·1 litertől lefelé tartalomnál az egésznek $^1/_{100}$ része.

b) Faedényeknél

20—5 liter tartalomnál az egésznek $^1/_{200}$ része.

10. §.

Hordók.

Csak szilárd szerkezetű hordók hitelesittetnek. A hordók köbtartalma a hitelesitésnél $^1/_{300}$ részig terjedő pontossággal határoztatik meg és ez a 300 liter és nagyobb tartalmúaknál egész literekre, a kisebbeknél pedig tizedrész literekre kikerekitve, a csapos fenékre beégettetik.

Sörhordók csak szurokkal kiöntve hitelesittetnek.

A hitelesités alkalmával, ha kivántatik, az üres hordó tára-súlyát is meg kell határozni, — előbb levevén arról az óvó abroncsokat; a suly egész és tizedrész-kilogramokban fejeztetik ki és szintén a csapos fenékre égettetik be. [1])

11. §.

Bélyegzés.

Az ónból készült mértékeknél a bélyeget az edény oldalára mindjárt a gyürű alá, lemezből készülteknél pedig a gyürű alá forrasztott, körülbelül 8 milliméter átmérőjű ónlapocskára kell ütni.

[1]) L. 6600/76 sz. min. rend. — 13258/76 sz. min. rend. — 26128/76 sz. min. rend. — 18732/77 min. rend.

Fából készült mértékeknél a bélyeget az oldaldongák egyikének külső oldalára, hordóknál pedig a csapos fenékre kell égetni.

Hordóknál, ha a fél kívánja, a hitelesítés ideje, az év és hónapnak beégetése által is megjelölendő. [1])

III.

Űrmértékek száraz tárgyak mérésére.

12. §.

Hitelesíthető mértékek és megjelölésük.

A hitelesíthető mértékek ezek:

1	hektoliter,			
50	liter	vagy	0·5	hektoliter,
20	»			
10	»			
5	»			
2	»			
1	»			
0·5	»	vagy	50	centiliter,
0·2	»	»	20	»
0·1	»	»	10	»
0·05	»	»	5	»
0·02	»	»	2	»
0·01	»	»	1	»

Ezen elnevezéseknek teljesen vagy röviditve és pedig a hektoliter helyett **H**, a liter helyett **L**, a centiliter helyett **cl** betüvel az edény oldalán maradandólag s elválaszthatlanul fel kell jegyezve lenni. [2])

Az 50 liter, továbbá az 0·5 litertől 0·01 literig a felsorolt elnevezések közül bármelyik tetszés szerint alkal-

[1]) 2428/79 sz. bizottsági utasitás 2., 3., 4., 5., 6., 7. pontját.
[2]) 2039/83. sz. bizottsági utasitást.

mazható. Ezen följegyzések fémből készült mértékekre rendesen ráüttetnek, fából készültekre pedig beégettetnek.

Az 1 hektoliter tartalmú edények csak szén, mész, gyümölcs, gumós növények s más efféle tárgyak mérésére hitelesittetnek.

13. §.

A száraz tárgyak mérésére való mértékek anyaga.

E mértékek 50 litertől kezdve 5 literig ónból, bádogból, veres- és sárgarézből, valamint vaslemezből vagy kemény fából, 2 literes és kisebb mértékek pedig csak ónból, bádogból, réz- vagy vaslemezből készithetők. A réz- és vaslemezből készültek belülről ónozandók.

Az 1 hektoliter nagyságú mérték könnyebbség végett száraz lágy fából is készithető.

14. §.

A száraz tárgyaknak való mértékek alakja.

E mértékek 1 hektolitertől kezdve egész 1 literig hengeralakra készittetnek és átmérőjük majdnem oly nagy, mint mélységük.

Ugyanis:

a mérték			az átmérő viszonya a mélységhez
nagysága	átmérője	magassága	
	milliméter		
1 hektoliter	503,1	503	1 : 1,00
50 liter	399,9	399	1 : 1,00
20 »	294,3	294	1 : 1,00
10 »	233,8	233	1 : 1,00
5 »	185,5	185	1 : 1,00
2 »	136,8	136	1 : 0,99
1 »	108,6	108	1 : 0,99

Az 0·5 liter alakja szintén henger, melynek átmérője mindazáltal kisebb a mélységnél; ugyanis

a mérték			az átmérő viszonya a magassághoz
nagysága	átmérője	magassága	
	milliméter		
0,5 liter	82,3	94	1 : 1.14

A 0·2 liter és kisebb mértékek a megfelelő folyadékmértékekkel azonosak.

A száraz tárgyak mérésére szolgáló edényekben a mérték a mérő edényt szinig megtölti. Ily edények még hitelesittetnek, ha a felsorolt méretekben az 1 hektoliternél legfeljebb 10 milliméter, a többi keményfából készitett edényeknél legfeljebb 5 milliméter, az ónból, bádogból, réz- vagy vaslemezből készitetteknél pedig legfeljebb 2 milliméter eltérés mutatkozik, a nélkül, hogy ez által a térfogatban a megengedhetőnél nagyobb hiba keletkeznék. [1])

15. §.

A száraz tárgyaknak való ürmértékek szerkezete.

A fából való mértékek száraz kemény fadongákból, belül hengeralakra készittetnek és az 50 és 20 liter nagyságúak három, a kisebbek két vasabroncscsal köttetnek meg. (I. tábla 4., 5., 6. ábra.)

A dongák vastagsága a mérték nagyságához képest 8—12 milliméter, azoknak a fenék alatt kiálló része 15—20 milliméter hosszú; a fenék belülről sik legyen.

Az abroncsok vastagsága legalább 1 milliméter és szélessége 20—25 milliméter, a mérték nagyságához képest. Az abroncsok végei két, egymástól 3—4 centiméter távolságra eső szöggel összeszögeztetnek.

[1]) L. 4155/76. sz. min. rend. 1-sö és 2-ik szakaszát.

A felső abroncs a dongákhoz legalább 12 milliméter széles és laposfejű szögekkel szögezendő, és pedig akkép, hogy a szögek a dongák érintkező lapjain menjenek keresztül, s fejeik a dongákba legyenek eresztve. Ezen abroncs felső szélének pontosan a mérték felszinébe kell esni.

Az alsó abroncs a dongákhoz 6, egymástól egyenlő távolságra eső, és szintén szélesfejű szöggel szögezendő. Ezen abroncs alsó széle ugyanazon sikba essék, melyben a dongák alsó széle fekszik.

Az 50 literes fenekének külsején és pedig a fenékdongák érintkező vonalainak közepén, keresztben egy 25 milliméter széles és legalább 1 milliméter vastag pánt alkalmazandó.

E pánt az oldaldongáknak a fenék alatt kiálló részeihez simulván, az edény külső oldalán az alsó abroncs alá vezetendő, s ezzel együtt két szöggel az oldaldongákhoz szögezendő.

Minden fenékdongához a pánt két-két fémszöggel erősittetik meg, melyeknek végei belül a fába lehajtatnak. Ezen pántot az oldaldongák végein és külső oldalain a fába be kell ereszteni.

Az 50 literes felszinének közepén 10 milliméter sugarú, félkör keresztmetszetű, egyenes vas-sín erősitendő meg oly módon, hogy annak felső lapos része az edény felső szélével ugyanazon sikba essék. A vas-sínnek két vége a dongák külső oldalán a fába beeresztve a felső abroncs alá lehajtandó, melylyel együtt a dongákhoz szögezendő.

Hogy pedig ezen vas-sín fekvése szilárdabb legyen, a középen egy 12 milliméter vastagságú kerek vasrúddal a fenékkel összekötendő. A vasrúd mind a felső, mind az alsó részén vékonyabb csapokban végződik, melyek

felül a vas-sínen, alul az edény fenekén és a pánton át furt lyukakon mennek keresztül, s akkép kalapáltatnak le, hogy a vassín felső részén emelkedés ne mutatkozzék.

A középső abroncson a felső vas-sín irányában két vasfül alkalmaztatik. E fülek az abroncscsal együtt 25 milliméter átmérőjű, lapos, a fába beeresztett fejű szögekkel a dongákhoz szögeztetnek. Ezeken kivül a fülek közt még két szög szükséges ezen abroncs megerősitésére.

A gumós növények, gyümölcs, szén, mész s hasonló tárgyak mérésére szolgáló 50 literesnél a felső vas-sín és az azt tartó vasrúd nem szükséges.

Az egy hektoliter tartalmú mérték legalább 22 milliméter vastagságú dongákból készitendő. Az abroncsok számára és megerősitési módjára nézve ugyanaz áll, mi az 50 literesnél mondatott. A felső vas-sin és az azt tartó vasrúd mindazáltal elhagyandó, s a dongák a fenék alatt belül is vasabroncscsal felszerelendők.

Az ónból, bádogból, réz- vagy vaslemezből készült mértékek szerkezetére nézve ugyanaz áll, mi a megfelelő folyadékmértékekről mondatott, oly megjegyzéssel, hogy az 50 literes hasonlóan, mint a fából készült, vaspánttal és vasrúddal szerelendő fel.

16. §.

Csapó-fák.

A gabona és egyéb kisszemű tárgyak mérésénél a megmért tárgyak csapó-fával lecsapatnak.

A csapófa kemény száraz fából egyenes sik lappal és élekkel, fémboriték nélkül következő méretekben készitendő, u. m.:

mértéke	a csapófa		
	hossza	magassága	szélessége
	milliméter		
50 liter	550	90	10
20—10 liter	400	80	8
5—2 liter	250	50	6
1 liter	150	30	4

A csapó-fák hitelesitendők.

17. §.

A száraz tárgyaknak való ürmértékeknél megengedhető hibák.

E mértékeknél a megengedhető hibák, és pedig:

50 liternél az igazi mértéknek legfeljebb 1/400 része,
20—5 » » » » » 1/200 »
2—1 » » » » » 1/400 »
0·5—0·2 » » » » » 1/200 »

0·1 litertől lefelé az igazi mértéknek legfeljebb 1/100 része.

Az 1 hektoliternél a tartalomnak 1/100 részét meg nem haladó hiba tűrhető.

18. §.

Bélyegzés.

A fából készült mértékeknél a hitelesitő bélyegek az oldaldongák külső és belső részeire és a fenékre süttetnek, azonkivül az edény felső szélén három egymástól egyenlő távolságra eső helyen a dongák végeibe üttetnek.

A fémből készült száraz tárgyaknak való ürmértékek épen ugy bélyegeztetnek, mint a megfelelő folyadékmértékek. [1])

[1]) L. 2428/79 bizotts. utasitás 2. és 3. pontját.

MÁSODIK SZAKASZ.

Hitelesitès alá vehető sulyok.

19. §.

Hitelesithető sulyok és megjelölésük.

A hitelesithető sulyok következők:

szigorú sulyok	kalmár-sulyok
20 kilogram	20 kilogram
10 kilogram	10 kilogram
5 kilogram	5 kilogram
2 kilogram	2 kilogram
1 kilogram	1 kilogram
500 gram	50 dekagram
200 gram	20 dekagram
100 gram	10 dekagram
50 gram	5 dekagram
20 gram	2 dekagram
10 gram	1 dekagram
5 gram	5 gram
2 gram	2 gram
1 gram	1 gram
50 centigram	
20 centigram	
10 centigram	
5 centigram	
2 centigram	
1 centigram	
5 milligram	
2 milligram	
1 milligram	

Ezen elnevezéseknek a sulyokon vagy egész terjedelmükben vagy röviditve, és pedig kilogram helyett **k**, dekagram helyett **dk**, — gram helyett **g**, -- centigram helyett **c** betükkel fel kell jegyezve lenni. A milligramoknál csak a megfelelő számok jegyzendők fel. [1])

Hitelesittetnek a tizedes vagy százados mérlegeknél alkalmazandó oly sulyok is, melyeken a valódi suly mellett zárjegyben a tizszeres, illetőleg százszoros érték is fel van jegyezve.

A megjelölés sárgaréz- vagy más hasonló anyagokból készült sulyoknál a felső lapra ütendő; öntött vasból készült 20, 10 és 5 kilogramos kalmársulyoknál a felső lapra mélyitett, a kisebbeknél pedig az oldalra kiálló betükkel öntendő.

20. §.

A sulyok anyaga.

Sulyok sárgaréz, bronz, packfong és ezekhez keménység és rozsdásodás tekintetében hasonló ötvényekből mindenféle nagyságban, öntött vasból pedig csak 50 dekagramtól vagy 500 gramtól felfelé készithetők. A gram apróbb részei a nevezett ötvényeken kivül még platina, ezüst, aluminium vagy aluminium-bronzból is előállithatók.

21. §.

A sulyok alakja.

a) Kalmár-sulyoknál.

A 20, 10 és 5 kilogramos kalmár-sulyok (a II. tábla 7. és 8. ábráiban látható) oly csonkakúp-alakra készitendők, melynek felső átmérője az alsónak 0·95 részét teszi, magassága pedig az alsó átmérővel majdnem egyenlő. Ezen sulyok vaskarika fogóval látandók el és pedig akkép, hogy a fogót a felső lapon kivájt vályúba be lehessen fektetni.

[1]) 2039/83 sz. bizottsági utasitás.

Ezen sulyok méretei, az öntött vas sürüségét 7·1-nek vévén fel, következők:

A sulyok	20 klgr.-nál	10 klgr.-nál	5 klgr.-nál
	milliméter		
Egész magassága (8. ábra **ab**)	160,0	126,9	100,7
Magassága azon sikig, melyből a kis kúp kiáll (**cd**)	133,3	105,8	83,9
A kis kúp és a gyürü magassága (**ef** és **gh**)	26,7	21,1	16,8
A fenék átmérője (**ik**)	160,7	126,9	100,7
A felső lap átmérője (**lm**)	152,0	120,6	95,7
A kimetszett kúp alsó átmérője (**2no**)	62,7	49,7	39,5
A kimetszett kúp felső átmérője (**2np**)	76,0	60,3	47,9
A kis kúp alsó átmérője (**qr**)	44,0	34,9	27,7
A kis kúp felső átmérője (**st**)	30,7	24,3	19,3
A vaskarika fülének belső átmérője (**uv**)	16,0	13,0	10,0
A vaskarika fülének vastagsága (**xy**)	6,0	5,0	4,0
A vaskarika fülének szélessége	16,0	13,0	10,0
A vaskarika belső világosságának átmérője	58,0	46,0	36,0
A vaskarika vastagsága [1]	12,0	10,0	8,0

A 20, 10 és 5 kilogramos sulyok sárgarézből vagy más hasonló ötvényekből vagy gombbal vagy füllel ellátott oly henger-alakban készitendők, melynek magassága az átmérőnek $^{11}/_{10}$-ét teszi.

A 2 és 1 kilogramos, valamint az 50 dekagramos sulyok anyagkülönbség nélkül gombbal ellátott oly hengeralakban készitendők, melynek átmérője a magassággal egyenlő (II. tábla 10. ábra).

A 20 dekagramtól lefelé 1 gramig a sulyok gombbal ellátott alacsony hengeralakban készitendők, melyeknek méretei a II. tábla ábráin láthatók.

Egymásba rakható sulyok nem hitelesittetnek.

[1]) L. 928/75 bizotts. utasitás A. 2. pontját.

b) Szigorú sulyok.

A szigorú (Praecision) sulyok 1 gramig bármily anyagból valók, oly csonkakúp-alakban készitendők, melyeknek alsó lapja kisebb a felsőnél, és élei egy kissé le vannak kerekitve. A 20, 10 és 5 kilogramos sulyok csak gombbal, vagy füllel, a 2 és 1 kilogramos sulyok csak gombbal látandók el.

Ezen sulyok méretei körülbelől következők:

20 kilogramtól 50 gramig a suly alsó átmérője = a felső átmérő 0·85 részével, magassága = középátmérő; — 200 gramtól 5 gramig a suly alsó átmérője = a felső átmérő 0·8 részével, magassága = $^1/_2$ középátmérő; 2 és 1 gramos sulynál az alsó átmérő = a felső átmérő 0·8 részével; magassága = $^1/_4$ középátmérő.

A gram részei felhajtott szélü négyszögü lemezdarabokban készitendők.

22. §.

A sulyok különös kellékei.

A gombbal vagy merev füllel ellátott sulyoknál a gombot vagy fület a suly testével egy darabból kell önteni.

A 20, 10 és 5 kilogramos öntöttvas sulyoknál a vaskarikát összeforrasztani s a fület a suly testében forrasztó anyag nélkül kell beönteni. A fülnek nem szabad a suly felső lapja felett kiállani.

50 kilogrammtól 50 dekagramig, illetőleg 500 gramig minden sulyban egy üregnek kell lenni, melynek csatornája a suly felső lapjába nyilik és közvetlenül az üreg előtt szükebb. Ezen üreg vas, ólom, s más efféle, a suly helyesitésére szükséges anyagok befogadására szolgál.

Ezen üreg miatt az öntött vasból készült sulyokat könnyebbre kell önteni, és pedig:

20	kilogramnál	200—80	grammal
10	»	175—70	»
5	»	150—60	»
2	»	100—40	»
1	»	80—30	»

50 dekagramnál, illetőleg 500 gramnál 60—25 grammal.

Sárgaréz sulyoknál, miután ezeknek sulyát készités közben csaknem egészen el lehet találni, kisebb üreg is elegendő.

Öntött vas-sulyoknál, az üreg csatornájának az üreg közelében szükebbnek kell lenni, mint kivül, középtájban pedig ki kell tágulni, hogy a dugó beüttetvén, kiterjedhessen és megszoruljon.

Sárgaréz sulyoknál az üreg csatornáját mintegy 10 milliméter mélyen, gyengén kúpalakra kell kitágitni.

Az üreg átmérője nagyobb sulyoknál 12 milliméter, kisebbeknél 8 milliméternek veendő.

A dugó vörös- vagy sárgarézből készittetik és akkép veretik be, hogy felülete a suly felső lapjába essék; 20 dekagramtól illetőleg 200 gramtól kezdve lefelé a sulyok helyesitése a suly alsó lapján esztergályozás által eszközlendő.

A sulyok felülete a felirásokon kivül sima legyen. Nem hitelesithetők *a*) lyukacsos felületü sulyok, még ha a lyukak idegen testekkel vagy bevert szögekkel vannak is betöltve; *b*) oly sulyok, melyeknél az alsó lap kiálló karimával van öntve, vagy üregesre van esztergályozva.

Öntöttvas sulyoknál a fekete festéknek nemcsak a felületre mázolva, hanem beégetve kell lenni.[1])

[1]) L. 20689/77 sz. min. rend. 2. bekezdését.

23. §.

A sulyoknál megengedhető hibák.

A sulyoknál megengedhető hibák a következő táblázatból vehetők ki:

	kalmár-sulyoknál	szigorú sulyoknál
	milligramm	
20 kilogramnál	3000	1500
10 »	1800	900
5 »	900	450
2 »	450	225
1 »	300	150
50 dekagr.-nál, illetőleg 500 gr.-nál	180	90
20 » » 200 »	80	40
10 » » 100 »	50	25
5 » » 50 »	40	20
2 » » 20 »	20	10
1 » » 10 »	16	8
5 »	10	5
2 »	6	3
1 »	4	2
50 centigramnál	—	1
20 »	—	1
10 »	—	1

A szigorú sulydarabok 5 centigramtól 1 milligramig egyenkint lehetőleg helyesen készitendők; ezen sulyoknál az egy osztályba (tehát vagy a centigram-, vagy a milligram-osztályba) tartozó 4 darabnak, összesen az igazi suly $^1/_{100}$ részénél többet hibázni nem szabad.

24. §.

Bélyegzés.

A dugóval ellátott sulyokon a bélyeg a dugó felületére, s ha azok sárgarézből vagy hasonló anyagból vannak készitve, még a fenék lapjára is üttetik. Dugó nélküli

sulyoknál a felső és alsó lap, lemezalakúaknál pedig a felső lap bélyegeztetik meg.

A szigorú sulyok a rendes bélyegen kivül a felső lapon még egy csillagbélyeget is kapnak.[1])

III. SZAKASZ.

Hitelesitès alá vehető mérő-készülékek.

I.

Mérlegek.

25. §.

A hitelesitès alá vehető mérlegek általános kellékei.

Csak oly mérlegek hitelesittetnek, melyek mind elméleti, mind gyakorlati szempontból biztositékot nyujtanak aziránt, hogy azok a közforgalomban megkivántató érzékenységgel, pontossággal, terhelhetőséggel és állhatatossággal birnak.

Ennélfogva egyelőre csak emeltyűs mérlegek hitelesittetnek, s ezek is csak akkor, ha következő kellékeknek megfelelnek:

a) mind nem terhelt, mind terhelt állapotban állandó egyensúlyban kell maradniok, melybe ismét visszatérnek, ha ingásba hozattak; kivételt ez alól csak a 0 pont nélküli körtés mérlegek képeznek;[2])

b) a forgási tengelyek (élek) és az ágyak aczélból, lehetőleg pontosan és simán legyenek készitve és ugy edzve, hogy a kopás ellen eléggé biztositva legyenek. Az ágyak csak az élekkel érintkezzenek, s ha a mérleg ingásban van, oldal-surlódás, szorulás vagy más akadály ne mutatkozzék;

---

[1]) L. 2428/79 sz. biz. utasitás 8. és 9. pontját.
[2]) L. 999/76 sz. biz. utasitást.

c) az élek a mérlegkarral maradandólag összekötve és elég hosszúak legyenek, hogy az ágyakkal azoknak egész kiterjedésében mindig érintkezésben lehessenek.

Oly mérlegek, melyeknek karján nem az élek, hanem az ágyak vannak megerősitve, nem hitelesittetnek.

d) A mérleg egyes részei olyan szilárd szerkezetüek legyenek, hogy látható alakváltozást a mérleg legnagyobb megterheltetésénél se szenvedjenek;

e) minden mérlegre, feljegyzendő kilogramokban annak legnagyobb terhelhetősége.

Azon mérlegre, melynél a legnagyobb terhelhetőség 1 kilogramnál kisebb, a teher csak azon esetre feljegyzendő, ha a mérleg szigorú.

f) Minden mérlegre a készitőnek neve, illetőleg jegye följegyzendő. [1])

26. §.

Elfogadható mérlegrendszerek.

Az előbbi §. nyomán következő rendszerek szerint készitett mérlegek hitelesithetők:

a) egyenlőkarú rúdmérlegek;

b) körtés mérlegek;

c) hidmérlegek, és

d) felső serpenyős vagy táblás mérlegek.

Az *a*) alatti mérlegek, a kofa-mérlegek kivételével, bármily terhelhetőségre hitelesithetők. A kofa-mérlegeknél ugyszintén a *c*) és *d*) alatti rendszereknél a legnagyobb terhelhetőségre nézve a következő §§. szolgálnak irányadóul.

Szigorú mérlegekül csak egyenlő karú mérlegek hitelesittetnek.

---

[1]) L. 240/76 sz. bizotts. rend.

27. §.

A) Egyenlőkarú rúdmérlegek.

Az egyenlő karú rudmérleg csak ugy hitelesithető, ha a 25. §. követelményein kivül még következő feltételeknek megfelel:

a) A mérlegrud elég ellentállási képességgel biró anyagból, minők az aczél, vas, sárgaréz, packfong stb. gondosan legyen készitve, és két karja alakra nézve egymástól semminemű különbséget ne mutasson.

b) A mérleg nyelve legalább a rud hosszának felével egyenlő, a ruddal változatlanul összekötött és egyenes legyen. Annak középvonala meghosszabbitva a mérleg középső élén menjen keresztül, s a két végét összekötő vonalra merőlegesen álljon. A nyelv egyébiránt lefelé és felfelé is lehet irányozva. [1])

c) A mérlegrud magában a serpenyők nélkül beálljon, azaz: a végélek összekötő vonala vizszintes fekvésben állapodjék meg.

d) A két kar hossza egymással egyenlő legyen s e pontban csak olyan eltérés tűrhető el, mely a mérlegelésre a 31. §-ban megengedett hibánál nagyobb befolyást nem gyakorol.

e) A mérleg két serpenyőjének, s a hozzájok tartozó zsinórok-, lánczok-, horgoknak stb. összes sulya egyenlő legyen egymással.

f) A középső él két külön része egy egyenes vonalat képezzen, s a mérlegrúdra merőlegesen álljon. Ezen élnek semmi esetre sem szabad a két vég-él összekötő vonala alá esni.

g) A vég-élek a középsővel párhuzamosak legyenek s azokon a serpenyők felfüggesztésére szolgáló kengyelek minden oldalsurlódás- és szorulástól menten, szabadon függjenek. [2])

---

[1]) L. 4155/76 sz. min. rend. 4. szak.-át.
[2]) L. 1191/76 sz. bizotts. utasit. B. pontját.

Közönséges kalmár-mérlegeknél szabad a végéleknek gyűrű-alakot adni, mely a karral egy darabból akkép van készitve, hogy a gyűrűnek belső, felfelé néző éle a a közép-éllel párhuzamos sikban feküdjék.

h) Ha a mérleg szabadon függ és beáll, a középél két ágyának egy vizszintes sikot kell képezni.

Szigorú mérlegeknél, ha a közép-él ágyai nem szabadon függő villában, hanem függélyes oszlopon vannak megerősitve, a mérlegnek oly készülékkel kell ellátva lenni, melyből a nyelv függélyességét biztosan meg lehessen itélni.

i) Közönséges kofa-mérlegek csak kisebb vásári tárgyak mérlegelésére használhatók.

Ezeknél a legnagyobb terhelhetőség legfeljebb 2 kilogram lehet. A kofamérlegek egy körte (🍐) által jelölendők meg.

28. §.

B) Körtés mérlegek.

Csak fel nem billenő körtésmérlegek s ezek is csak akkor hitelesittetnek, ha beosztásuk a kilogram és ennek a 19. §-ban felsorolt hányadrészei szerint készült.

Ezek a 25. §. követelményein kivül még következő feltételeknek tartoznak megfelelni:

a) Az élek párhumazosak s a rúd középvonalára merőlegesek legyenek.

b) A forgási él ágyainak a villa két oldalán egyenlő magasságban kell lenni, midőn a mérleg szabadon függ és beáll. Ugyanaz szól a tehertartó villa ágyairól is.

c) A nyelv középvonala a rúd tengelyére merőlegesen álljon s a forgási élen menjen keresztül. A nyelv hossza legalább kétszer olyan nagy legyen, mint a mérleg kisebbik karja, szélessége pedig a viliáéval egyenlő legyen. [1])

[1]) 12237/75. sz. min. rendelet.

d) A körte gömbalakú legyen s kovács-vasból készült, beléje öntött horoggal készitendő, mely egy, a mérleg rúdjáról le nem vehető és a rúdon tolható tokra felfüggeszthető legyen. A tok azon széle rézsut lemetszendő, melyen a beosztás vonásai leolvasandók.

e) A körte sulya a tokkal együtt kerek számú kilogramban legyen kifejezhető. A körtének és toknak összes sulya, »kilo« szóval együtt a tokra följegyzendő. A körtének saját sulya, valamint mérlegének legnagyobb terhelhetősége a körtére maradandólag feljegyzendő. Hasonlókép feljegyzendő a körte sulya a mérleg rudjára is.

f) Ha a rudnak két beosztása van, egyik nagyobb, másik kisebb terhekre, a kisebb terhek mérlegelésére való oldalon megmérhető legnagyobb tehernek egyenlőnek kell lenni a nagyobb terhek mérlegelésére való oldalon megmérhető legkisebb teherrel.

g) A rudon azon hely, melyhez a tok tolva, a teher számára rendelt ponton elhelyezett körtével a mérleg egyensulyba jön és beáll, megjelölendő.

h) Ha a körtés mérleg a teher felvételére serpenyővel van felszerelve, ennek a hozzátartozó lánczczal és függelékekkel együtt a 0 pontra helyezett körtével be kell állani.

i) A teher felvételére szolgáló horognak vagy serpenyőnek (a hozzá tartozó lánczokkal és függelékekkel együtt) saját sulya, valamint mérlegük legnagyobb terhelhetősége a horgon, illetőleg a serpenyőn is maradandólag feljegyzendő.

k) A beosztás vonásai egyenlő, legalább 3 milliméter távolságra álljanak egymástól és a kerek számú kilogramoknak megfelelők számokkal és **k** betüvel jelölendők.[1])

l) Körtés mérlegekre sa[illegible] legnagyobb terhelhetőséget

[1]) L. 2039/83 sz. biz. ut[illegible]

SZÉKKAMARAI IRÁR

külön feljegyezni nem szükséges, mivel az már a beosztásból látható.

29. §.

C) Hidmérleg.

A hitelesithető hidmérlegek vagy tizedesek vagy századosok, azaz: a suly ugy áll a teherhez, mint 1 : 10, illetőleg, 1 : 100. Más viszonyt mutató mérleg nem hitelesittetik.

Ezen mérlegek a 25. §. követelményein kivül, még következő feltételeknek tartoznak megfelelni: [1])

a) A mérleg mindig ugyanazon sulyt mutassa, a hidnak akármelyik pontjára tétessék is a teher.

b) Olyan készülékkel legyen ellátva, — melyből a hid vizszintességét fel lehessen ismerni.

c) El legyen látva oly tárakészülékkel, melylyel terheletlen állapotban az üres mérleg beállását elő lehet dézni.

d) Minden hidmérlegnél a mérleg külső karján feljegyzendő a készitő neve vagy jelvénye, a suly és teher közti viszony (1 : 10, illetőleg 1 : 100) és a legnagyobb terhelhetőség oly módon, hogy a hitelesitő bélyegre még hely maradjon.

e) Legyen a mérlegen egy zárkészülék, melylyel a mérleg ingását meg lehessen szüntetni s ezen állapotban a hid alzatján úgy feküdjék, hogy az élek sérülést ne szenvedjenek.

f) Olyan hidmérleg, mely szerkezeténél fogva hitelesithető volna ugyan, de serpenyő helyett toló sulylyal és beosztott ruddal, vagy serpenyő mellett még toló sulylyal is van felszerelve a kisebb terhek megmérésére, — csak akkor hitelesittetik, ha 1. a tolósúly kerekszámú kilogramot tesz; 2. a tolósuly a mérleg rudjáról le nem vehető;

[1]) L. 10373/81 sz. min. rendeletet.

3. ha a tolósulynak saját sulya, valamint mérlegének legnagyobb terhelhetősége a tolósulyra feljegyeztetett; és 4. ha a tolósuly szoritó csavarral van felszerelve, ez a tolósulylyal maradandólag össze van kapcsolva.

Mely rendszer szerinti hidmérlegek hitelesittetnek? erről a mértékhitelesitő hivatalok számára kiadandó utasitás, illetőleg a központi mértékhitelesitő bizottság esetről-esetre intézkedik.

Olyan hidmérlegek, melyeknél a legnagyobb terhelhetőség 10 kilogramnál kisebb, nem hitelesittetnek.

30. §.

D) Felső serpenyős, vagy táblás mérlegek.

Csak olyan felső serpenyős vagy táblás mérlegek hitelesittetnek, melyek mindig ugyanazon sulyt mutatják, akárhová tétetik is a teher a táblára;

melyek egészen szabadon mozognak, akárhová tétetik is a teher és suly s a 31. §-ban követelt érzékenységgel birnak;

melyeknél egy kis hiba a felállitásban a mérlegelés eredményére a 31. §-ban megengedtetett hibánál nagyobbat nem okoz;

melyeknél a legnagyobb terhelhetőség 1 kilogramnál nem kisebb.

Mily rendszer szerinti felső serpenyős vagy táblás mérlegek hitelesithetők? arról a mértékhitelesitő hivatalok számára kibocsátandó utasitás, illetőleg a központi mértékhitelesitő bizottság esetről esetre intézkedik.[1])

31. §.

Megengedhető hibák.

Ha a mérleg az előbbi §§-ban felsorolt követelményeknek meg is felel, csak akkor hitelesittetik, ha érzé-

[1]) L. 12237/75 sz. min. rend. 3. szakasz *a*, *b*, *c* pontját.

kenysége olyan, hogy mind a suly, mind a teher részén a mérleg legnagyobb terhelhetőségének megfelelő sulyokkal megrakva és beállitva, a következőkben kijelölt adaléksuly a mérleg karjainak egyensulyában tisztán észrevehető változást idéz elő.

És pedig *a*) egyenlő karú rudmérlegeknél és felső serpenyős vagy táblás mérlegeknél:

ha a legnagyobb terhelhetőség	az adaléksuly	
	szigorú mérlegnél	kalmár-mérlegnél
	milligram	
20 kilogram	2000	6700
10 »	1100	3600
5 »	650	2000
2 »	400	1000
1 »	250	500
50 dekagram, illetőleg 500 gram	150	250
20 » » 200 »	80	100
10 » » 100 »	40	50
5 » » 50 »	22	—
2 » » 20 »	12	—
1 » » 10 »	8	—
5 »	5	—

20 kilogramnál nagyobb terhelhetőségű szigorú mérlegnél az adaléksuly a mérleg számára rendelt legnagyobb sulynak $^1/_{10000}$ részét, kalmár-mérlegeknél pedig ugyancsak annak $^1/_{8000}$ részét képezi.

b) A körtés mérlegek és hidmérlegek sulyadalékai a legnagyobb teher $^1/_{2000}$ része.

c) Kofa-mérlegeknél a sulyadalék a legnagyobb teher $^1/_{500}$ része.

32. §.

Bélyegezés.

Az egyenlő karú rúdmérlegek mindkét karjára egy-egy bélyeg üttetik. Szigorú mérlegek a rendes bélyegek mellett még csillagbélyeget is kapnak.

Körtésmérlegeknél megbélyegeztetik *a)* a rúd homlokán, *b)* a beosztás kezdetén és végén, *c)* a körte, *d)* a teherhorog, illetőleg a serpenyő is, *e)* a rúdon azon vonás, melyhez a tok tolva, a teheroldalra helyezett körtével egyensulyba jut.

Hidmérlegeknél a bélyeg a mérleg külső karjára és a tartó oszlopra üttetik.

Toló sulylyal és beosztással felszerelt hidmérlegek a mérleg-rud homlokán és a beosztás kezdetén és végén bélyegeztetnek.

Felső serpenyős és táblás mérlegek szerkezetük szerint vagy az egyenlőkarú rúd, vagy a hidmérlegek módjára bélyegeztetnek.

Öntött vasból készült mérlegrudakon sárga- vagy vörösréz daraboknak kell beillesztve lenni a bélyeg felvételére. [1])

II.

Szeszmérők (Alkoholometer).

33. §.

Hitelesithető szeszmérők.

Csak olyan szeszmérők hitelesittetnek, melyek valamely szeszes folyadék szesztartalmát térfogatszázalékokban 12° R. hőmérséknél szolgáltatják, s beforrasztott hőmérővel akkép vannak ellátva, hogy azoknak a sürüségmérő (Aräometer) testén kivül lévő higany-edénye a

[1]) L. 2428/79 sz. bizotts. utasitás 10. és 11. pontját.

bemerülésre minden további adalék nélkül elég teherül szolgáljon.

A higanyedény külső átmérője legfeljebb 13 milliméter legyen. A műszer vizben vagy azon leggyengébb borszeszben, melyre még rendeltetéssel bir, úgy uszszék, hogy annak csöve függélyesen álljon és ezen állásban elegendő állékonysággal birjon. A cső egyenes legyen.

Az üvegből készült szeszmérők, melyek az emlitetten kivül még más beosztással vannak felszerelve, valamint a fémből készültek is nem hitelesittetnek.[1])

34. §.

A beosztások kellékei.

a) A szeszmérő százalékos beosztása magában foglalhatja vagy valamennyi fokot 0—100-ig, vagy e fokoknak egy részét és pedig vagy egész fokok, vagy azoknak törtjei szerint. A valamennyi fokot 0—100-ig magában foglaló teljes beosztás legalább 160 milliméter hosszú legyen.[1]) Nem teljes beosztásnál az egyes fokok nem lehetnek kisebbek, mint a teljes beosztásnak megfelelő fokai.

A beosztás mellé feljegyzendő a szeszmérő készitőjének neve és lakása, a műszer sulya gramokban, centigramig terjedő pontossággal és a következő felirással: »szeszmérő 0.7951 sürüségü szesz térfogat %-ira + 12° R. hömérséknél«.

A beosztás úgy legyen a csőbe tolva, hogy annak vonásai a csőre merőlegesen álljanak és a beosztás a cső belső oldalához vizahólyaggal ragasztandó. A beosztás legfelsőbb vonása a csövön vékony gyémánt karczolással megjelölendő.

[1]) L. 24822/83 sz. min. rendeletet és 1752/83 sz. biz. utasitást.

b) A hőmérő Réaumur szerint legyen beosztva és mint olyan megjelölve. A beosztás a fagypont alatt legalább 10^0-ig érjen és + 12^0-nál egy veres keresztvonás legyen huzva.

35. §.

A szeszmérőnél megengedhető hibák.

A szeszmérő csak akkor hitelesittetik, ha

1. a 33. és 34. §§. követelményeinek megfelel;

2. ha a szeszmérő beosztása a hitelesitő hivatal beosztási hálózatával összehasonlitva $^1/_{10}$ osztályrésznyi eltérést nem mutat;

3. ha a hitelesitő hivatal szeszmérőjének beosztásaival összehasonlitva, a beosztások $^1/_4$ foknál nagyobb eltérést nem mutatnak.

A hitelesitő bélyeg a beosztás papirjára nyomatik, hová egyuttal az év- és jegyzőkönyvi számok is rájegyeztetnek.

36. §.

Hitelesitő levél.

Minden szeszmérőről külön hitelesitő levél adatik ki, átszámitási táblával és használati utasitással együtt.[1])

A hitelesitő levélbe fölvétetik a készitő neve, lakása, a vizsgálat kelte, a jegyzőkönyvi szám, a beosztás terjedelme, a műszer sulya és a hitelesitő hivatal bélyege.

Oly szeszmérő, melynek tulajdonosa a hitelesitő levelet fel nem mutathatja, hitelesitettnek nem tekintetik, ha mindjárt beosztása hitelesitő bélyeggel el is van látva.

A hitelesitő levél másodlata csak új vizsgálat alapján adatik ki.

[1]) 24822/83 sz. min. rend. 1752/83 sz. bizottsági utasitást.

III.

Czukormérő (Saccharometer).

37. §.

Hitelesithető czukormérő.

A serczefre czukortartalmának meghatározására szolgáló czukormérők csak ugy hitelesittetnek, ha azok a lepárolt vizben feloldott tiszta czukor tartalmát suly-százalékokban + 14° R. hőmérséknél mutatják, üvegből vannak készitve, s beforrasztott hőmérővel felszerelve, melynek higanyedénye a sürüségmérő test bemerülésére minden mellékadalék nélkül elegendő teherrel bir.

A higany-edény átmérője lefeljebb 13 milliméter legyen. A czukormérőnek olyan folyadékban, melybe csak a legalsó vonásig merül, állékonyan kell úsznia, s csövének függélyesen kell állania. A cső egyenes legyen.

38. §.

A beosztások kellékei.

A czukormérő beosztása 0°-tól 24°-ig terjedjen, az első és utolsó vonás közt legalább 130 milliméter hosszúságú legyen és $^1/_5$ fokokra osztassék be.

A beosztás mellé feljegyzendő a készitő neve, lakása, a műszer sulya gramokban, centigramig terjedő pontossággal és ezen felirás: »czukormérő suly %-ra + 14° R. hőmérséknél.« A beosztást a csőbe ugy kell tolni, hogy a vonások a csőre merőlegesen álljanak, s vizahólyaggal kell a cső belső oldalára megerősitni. A legfelsőbb vonást a cső külső oldalán finom gyémántkarczolással kell megjelölni.

A Réaumur féle 0°—25°-ig érő s ilyennek jelölt hőmérő beosztásának vonásai, a hőmérő csövének baloldalán fekete szinnel készitendők, a + 14° kivételével, mely veres szinnel egészen keresztül huzandó s a jobb oldalon lévő veres szinű helyesitő beosztásnak 0 pontjául szolgál.

Ezen helyesitő beosztás készitése végett a + 14 és + 4° közötti tér négy, a + 14° és + 24° közötti pedig hat egyenlő részre osztandó, s a 0 alatti vonások felülről lefelé 1, 2, 3, 4, a 0 felettiek pedig 1, 2, 3, 4, 5, 6, számokkal jelölendők. A beosztáson feljegyzendő, hogy a veres számok tizedrész °/₀-kat jelentenek, s hogy a 0 felettieket hozzá kell adni, a 0 alattiakat pedig le kell vonni a czukormérőről leolvasott fokokból.

39. §.

A czukormérőnél megengedhető hibák.

A czukormérő csak akkor hitelesithető, ha

1. a 37. és 38. §§. követelményeinek megfelel;

2. ha a czukormérő beosztása a hitelesitő hivatal beosztási hálózatával összehasonlitva, 0·1°-ot meghaladó eltérést sehol sem mutat;

3. ha a hitelesitő hivatal czukormérőjének beosztásaival összehasonlitva, a czukormérő beosztásában $^1/_5°$, a hőmérő beosztásában $^1/_2°$-ot meghaladó eltérés nem mutatkozik.

A hitelesitő bélyeg a czukormérő beosztásának papirjára nyomatik, hová egyuttal az év- és a jegyzőkönyvi szám is feljegyeztetik.

40. §.

Hitelesitő levél.

Minden czukormérőről külön hitelesitő levél állittatik ki, melyre a készitőnek neve, lakása, a hitelesités

kelte, a hivatalos jegyzőkönyvi szám, a műszer sulya és a hivatal bélyege felvétetik.

Oly czukormérő, melynek tulajdonosa a hitelesitő levelet fel nem mutathatja, hitelesitettnek nem tekintetik, ha mindjárt beosztása hitelesitő bélyeggel el is van látva.

A hitelesitő levél másodlata csak új vizsgálat alapján adatik ki.

IV.

Gáz-órák.

41. §.

Hitelesithető gáz-órák általános tulajdonságai.

Csak oly gáz-órák hitelesittetnek, melyek

a) a gáz mennyiségét köbméterekben mérik;

b) melyeken a mérést egy arra alkalmas folyadékba merülő forgó pléhdob eszközli;

c) melyek az átment gázmennyiség biztos megmérésére alkalmas szerkezettel birnak.

A száraz gáz-órák hitelesitése iránt esetről esetre a központi mértékhitelesitő bizottság határoz.[1])

42. §.

A gáz-órák kellékei.

Ezen általános tulajdonságokon kivül megkivántatik, hogy

a) a forgó dob egy teljesen gázmentes edényben ugy legyen elzárva, hogy hozzá a hivatalos bélyeg megsértése nélkül férni ne lehessen;

b) a dobnak a folyadékból kiálló belürege lehetőleg állandó köbtartalmú legyen s a folyadék felszine az

[1]) 22146/76 sz. min. rend. és 3230/76 sz. biz. utasitás.

edényben a dob tengelye felett lehetőleg változatlan magasságban maradjon. E végből oly szerkezet szükséges, hogy ha a gáz-órába felesleges mennyiségű folyadék öntetik is, annak felszine a dob tengelye felett a rendesnél magasabbra ne emelkedhessék;

c) a gáz-óra lábai egy sikba essenek; ezen sik vizszintes fekvésének biztositására egy függő suly alkalmazandó, melynek függélyességét a bélyeg megsértése nélkül megváltoztatni ne lehessen.

d) a gázmennyiség, mely 40 milliméter vizoszlopnyi gáznyomás alatt az órán átmegy, a számláló készüléken egész a megengedhető hibahatárokig pontosan és pedig köbméterekben és ennek tizedes alosztályaiban legyen kifejezve;

e) a számláló készülékhez a hivatalos bélyeg megsértése nélkül férni ne lehessen.

43. §.

A gáz-órák megjelölése.

Megkivántatik további, hogy minden gáz-órán elválaszthatlanul fel legyen jegyezve:

a) a készitő neve;

b) a gyári folyó szám;

c) a dob egy fordulatának megfelelő gáztartó ür literekben ily módon: »egy forgás = ... liter«.

d) az egy óra idő alatt átmenő legnagyobb gázmennyiség köbméterekben kifejezve ily módon: egy óra alatt = ... köbméter;

e) a számláló készüléken világosan ki kell tüntetni, hogy az köbmétereket mutat.

44. §.

Megengedhető hiba.

A gáz-óra számláló készülékén oly hiba, mely a tényleg átment gázmennyiség 2%-kát túl nem haladja, megengedtetik.

45. §.

Bélyegezés.

A hitelesitő bélyeget több helyen kell ráütni a gázórára, oly módon, hogy se a dobhoz, se a számlálóhoz, se a vizszin szabályozására szolgáló szerkezethez férni ne lehessen. Ha a 43. §. adatai egy külön czímlapon vannak feljegyezve, ezt is meg kell bélyegezni.

3.

1874. évi 13,417. sz. a. kelt rendelet,

a mértékhitelesitő hivatalok felállitásáról.

Az 1874-iki VIII. törvényczikk a métermértéknek behozatala alkalmával egyuttal a mértékhitelesitési ügyet illetőleg oly elvet állapitott meg, melynek következtében a mértékhitelesités gyökeres átalakitást szenvedend az országban.

E törvény 10. §-a szerint a közforgalomban csak a törvény határozatai szerint hitelesitett és bélyegzett mértékek és mérőkészülékek használhatók, és 1876. január hó 1-től kezdve nem hitelesitett mértékeknek és mérőkészülékeknek a közforgalomban való használata az idézett törvény 19. §. szerint birsággal fenyittetik. A törvény ezen intézkedésének megfelelőleg ennélfogva jövőre a forgalomban használt mértékek szigorúan ellenőrizendők lesznek, de másrészről gondoskodni is kellend arról, hogy

a közönség kényelmére az országban elegendő hitelesitő hivatal is legyen, és hogy a hitelesítés ügye az egész országban egységes eljárás szerint kezeltessék. E czélból már maga a törvény (14. §.) megállapitja, hogy mértékhitelesitő hivatalokat a törvényhatóságok kötelesek felállitani a minister által ezen törvény alapján kibocsátandó szabályok szerint; — és ugyancsak a törvény intézkedik a hitelesítés ügyének egységes kezeléséről, a mennyiben (15. §.) egy központi állami mértékhitelesitő bizottság felállitását rendeli el és (11., 12. és 15. §§.) a hitelesitési eljárásra vonatkozó szabályrendeletek kibocsátására a kereskedelmi ministeriumot felhatalmazza.

A törvénynek ezen határozatai alapján nem késtem a törvény keresztülvitele czéljából a központi mértékhitelesitő bizottság felállitásával, a mennyiben f. év április hó 26-án 7210. sz. a. rendeletet adtam ki, mely a központi mértékhitelesitő bizottság szervezetét és hatáskörét megállapitja (l. »Budapest Közlöny« f. é. április 28., 96. számát), kinevezvén egyuttal a bizottság tagjait, és pedig igazgatójául Kruspér István műegyetemi tanár urat; a bizottság tanácskozmányai és megállapodása alapján kiadtam továbbá f. é. május hó 28-án 9334. sz. a. azon további rendeletemet, mely a hitelesítés alá vehető mértékek, sulyok és mérő-eszközökről szól (l. »Budapesti Közlöny« f. é. május 30., 122. számát) és kiadom ezuttal a mellékelt rendeletet, mely a mértékhitelesitő hivatalok felállitásáról intézkedik.

Mivel pedig a hitelesitő hivatalok felállitása még a jelen évben mulhatlanúl szükséges, még pedig egyrészt azért, mert 1876. január 1-évl az új rendszer kötelezőleg csak akkor lesz alkalmazható, ha az országban elég hitelesitett mérték, suly és mérő-eszköz lesz kapható, s mivel másrészt maga a törvény a ministeriumot megbizza, hogy 1876. január 1-je előtt is már megengedheti

az új mértékek használatát, ez utóbbi felhatalmazást pedig már azért is igénybe kivánom venni, hogy a tacultativ használat által a közönség idejekorán a forgalomból magából is a métermértékekkel megismerkedjék: már most kell tisztába jönni, hol és milyen hitelesitő hivatal állitandó fel.

E részben szándékom a következő. Minden törvényhatóság legalább egy mértékhitelesitő hivatalt köteles felállitani, hol azonban egyes helyi körülmények által indokoltnak látszanék, több hivatal is szerelendő fel. Miután mindazonáltal a hitelesitő hivatalok nem önczél, hanem ellenkezőleg a forgalom igényeinek megfelelőleg szükségeltetnek, az egyes vidékeken csak oly hivatalok állittatnának föl, milyenre az illető forgalom, helyi érdek, vagy ipar szorul. Igy sulyokat vagy mérlegeket hitelesitő hivatal csak ott létesittetnék, hol e czikkeket gyártják, vagy nagyobb mennyiségben eladják, száraz tárgyak számára való mértékeket különösen oly helyeken lesz szükséges hitelesiteni, hol gabnaneműek nagyobb mennyiségben elárúsittatnak, s igy gabnamértékek a forgalomban gyakoriak; hordóhitelesitő hivatalokról pedig ott kell majd gondoskodni, hol a bortermő vidékek hordókat nagyobb mennyiségben szükségelnek stb.

Ezt szem előtt tartva, valamint tekintettel arra, hogy a törvény határozata szerint minden törvényhatóság köteles mértékhitelesitő hivatalt felállitani, végül azon nézettől vezéreltetve, hogy minden törvényhatóság legjobban ismervén saját területének igényeit, a szükséghez képest leginkább megfelelően fog a hitelesités ügyre vonatkozólag is intézkedhetni; az ország közérdekeit legjobban vélném a hitelesitési hivatalok következő szervezete mellett biztositottnak.

Budapesten egy teljesen fölszerelt, a legfinomabb és a nagyobb forgalomban elő nem forduló mértékek hitele-

sitésére is berendezett hivatal állittatnék fel; és pedig egyrészt azért, mivel a finomabb műszerek pl. szigorú mérlegek, szigorú sulyok, arany- és ékszersulyok, szeszmérők, czukormérők, légszesz-órák és más efélék csak igen ritka esetben készülnek máshol, mint a főváros iparos telepeiben, és másrészt, mivel ily finomabb műszerek rendszerint csakis a fővárosban jönnek kereskedésbe, még azon esetben is, ha azok netán a vidék számára rendelvék, már pedig az illető iparosok és kereskedők saját hirnevük biztositása czéljából a hitelesités alá eső készülékeket csak hitelesitve szokták eladni, s igy a közérdeknek megfelelőleg legczélszerűbb, ha mértékek, sulyok és mérőkészülékek e nemeire nézve a főváros tart hitelesitő hivatalt, melynek felszerelése különben is nagy költségekbe kerül és legfeljebb a fővárosban biztosithat kellő jövedelmezőséget.

Budapest után az ország nevezetesebb forgalmi gyúpontjaiban, jelesül Arad, Brassó, Debreczen, Eszék, Fiume, Kassa, Kolozsvár, Nagy-Kanizsa, Pécs, Pozsony, Sopron, Temesvár és Zágráb városokban a közönséges forgalomban rendesen előforduló mértékek, sulyok és mérőeszközök hitelesitésére kellene hivatalokat felállitani, e helyütt tehát a közönséges hosszmértékek, a folyadékmértékek, a száraz tárgyak mérésére való edények, a kalmár sulyok, a közönséges mérlegek és hordók hitelesittetnének, szóval minden, mi a közönséges üzletforgalomban mint rendszeres mérőkészülék szokásos.

A most felsorolt hivatalokon kivül a többi hivatalok az országban csak részletesek lesznek, s az egyes törvényhatóságok tapintatától függend a létesitendő hivatalokat akkép felszerelni, a mint azt a helyi körülmények szükségelik. A mennyire az eddigi viszonyok szerint számitani lehet, az emlitett teljes hivatalokon kivül legalább is még 50 hivatal lesz szükséges száraz tárgyak mérésére való mértékek hitelesitésére, továbbá 50 hivatal folya-

dék s azonkivül mintegy 200 hordóhitelesitő hivatal. Ez utóbbi azért ily nagy számban, mivel az idézett törvény szerint ha bor, sör és szesz hordóban adatik el, a hordónak hitelesitve kell lenni; már pedig a törvénynek ezen kötelező rendelkezését csak ugy lehet a közönség érdekeinek megsértése nélkül keresztülvinni, ha egyuttal gondoskodás történik oly irányban, hogy az illetők lehetőleg könnyen és költségkimélés mellett hitelesithetik hordóikat, mivel pedig a hordók nem igen forgalomképes tárgyak, azaz szállitásuk messzi vidékre csak tetemes költség mellett lehetséges, a hordóhitelesitő hivatalokat lehetőleg ott kell felállitani, hol kádárok nagyban üzik a hordókészitést, hol az egyes iparok pl. a sörfőzés, a szeszégetés nagyobb mennyiségű hordókat szükségel, vagy hol a bortermő vidékek a hordók kellendőségét biztositják.

A mondottakból korántsem következik, hogy átalában ellenezném azt, ha az országban több teljesen felszerelt hivatal állittatnék fel, mint a fennebb felsorolt tizennégy városban. Ezuttal csak minimumát akartam jelezni annak, mit mulhatlanúl követelnem kell az ország érdekeinek megvédése és a törvény intézkedéseinek érvényesitése czéljából; de természetesen korántsem fogom ellenezni azt, hogy egyes törvényhatóságok még teljesebben felszerelt hivatalokat ne állithassanak föl, mint milyenekre a jelzettek szerint kötelezve volnának.

Hogy pedig a fölszerelendő hivatalokat illetőleg a költségekre nézve legalább nagyban tájékozva legyenek a törvényhatóságok, s igy a felszerelésre nézve könnyebben elhatározhassák magukat, figyelmeztetni kivánom a törvényhatóságokat arra, hogy a hitelesitésnél használandó mintamértékeket, mintasulyokat és más hitelesitést igénylő készülékeket a mértékhitelesitő hivatalok a központi mértékhitelesitő bizottság utján a költségek megtéritése mellett kapják. A közönséges forgalomban szükséges mértékek,

sulyok és mérő-készülékek hitelesitésére szolgáló készülékek ára körülbelül a következő leend:[1])

a) hosszmértékek hitelesitéséhez . .	80	forint
b) folyadékmértékek » . .	40	»
c) száraz tárgyak méréséhez való mértékek hitelesitéséhez	320	»
d) hordók »	200	»
e) kalmársulyok »	220	»
f) közönséges mérlegek hitelesitéséhez	80	»

Ezen összegekhez természetesen hozzájáruland még a csomagolásnak és a szállitásnak Budapestről való költsége mely azonban a különböző viszonyok szerint változó leend.

Előadván igy a mértékhitelesitő ügynek általam szándékolt szervezetét, bizalommal fordulok a törvényhatóságokhoz, felhiván őket, hogy az általuk fölállitani szándékolt hivatalok iránt a legrövidebb idő alatt nyilatkozzanak.

Jelesül felhivom a törvényhatóságot, szemlélje ki azon helyeket, hol hitelesitő hivatalok felállitását czélszerűnek találná, s egyuttal nyilvánitsa a felállitandó hivatalt, mily terjedelemben szándékozik felszerelni, azaz a hitelesités mely ágát óhajtja az egyes vidéken, illetőleg törvényhatósága területén meghonositani.

Szabályrendelet a 13417/74 sz. ministeri rendelethez a mértékhitelesitő hivatalok felállitásáról.

Az 1874. VIII. törvényczikk[2]) alapján és a központi mértékhitelesitő bizottság meghallgatása után elrendelem:

1. §.

Mértékhitelesitő hivatalok a törvényhatóságok által saját költségükön, de csak a földmivelés-, ipar- és keres-

[1]) A mértékhitelesitési hivatalok felszerelési ára megváltozott.
[2]) L. e t.-cz. 14. §-át.

kedelemügyi m. kir. ministerium beleegyezésével, és az e ministerium által kijelölt hatáskörben állittatnak fel.

2. §.

A mértékhitelesitő hivatalok a hitelesitésnél használandó mintamértékeket, mintasulyokat és a hitelesitést igénylő többi készülékeket az állami központi mértékhitelesitő bizottságtól a költségek megtéritése mellett kapják.[1])

3. §.

A hitelesitő hivatalok következő mintamértékekkel, mintasulyokkal és mérőkészülékekkel szerelendők fel:

a) A hosszmértékek hitelesitésénél használandó mintamértékekkel, és pedig:

egy vonásos méterrúddal sárgarézből, egész hosszában centiméterekre, az első és utolsó tiz centiméter milliméterekre beosztva;

egy vonásos tizcentiméter-rúddal sárgarézből egész hosszában milliméterekre beosztva;

egy 5 méter hosszú aczélszalaggal deciméterekre beosztva.

Ezen mintamértékek a hitelesités alá vehető mértékek, sulyok és mérőkészülékekről f. é. május hó 28-án 9334. sz. a. kibocsátott ministeri rendelet 3. §-ában felsorolt hibahatárok 0·4 erejéig hitelesitvék.

b) Folyadékmértékek hitelesitésénél használandó mintamértékekkel és készülékekkel, és pedig:

egy csoport üvegpalaczkkal 5, 2, 1, 0·5, 0·2, 0·1, 0·05, 0·02, 0·01 liter tartalommal; az üvegpalaczkok vékony és hosszú nyakán három jel van alkalmazva, melyek közül a középső az igazi tartalmát, a felső és alsó a

[1]) L. 8556/77 és 48243/81 sz. minist. rend. és 1620/78 sz. bizottsági utasitást.

megengedhető hibahatárokat jelzi; ezen mintamértékek a 9334. sz. ministeri rendelet 9. §-ban felsorolt hibahatárok 0·4 erejéig hitelesitvék;

egy csoport kémlemezzel 2, 1, 0·5, 0·2, 0·1, 0·05, 0·02, 0·01 literes edények átmérőjének megvizsgálására, a kémlemezek sárgarézből három lépcsőzettel készitvék, melyek közül a középső az edény átmérőjének igazi hosszát, a felső és alsó a megengedhető hibahatárokat jelzi;

egy milliméterekre beosztott mérőpálczával fából vagy csontból.

c) Száraz tárgyak mérésére való edények hitelesitésénél használandó mintamértékekkel és készülékekkel, és pedig:

egy csoport mintamértékkel vörös rézből 50, 20, 10 és 5 liter tartalommal; ezen mintamértékek a 9334. sz. ministeri rendelet 17. §-ban felsorolt hibahatárok 0,4 erejéig hitelesitvék;

egy csoport üvegpalaczkkal 5, 2, 1, 0·5, 0·2, 0·1, 0·05, 0·02, 0·01 literes tartalommal, mint a folyadékmértékek számára;

egy csoport kémlemezzel 2, 1, 0·5, 0·2, 0·1, 0·05, 0·02 és 0·01 literes edények átmérőjének megvizsgálására három lépcsőzettel;

egy milliméterekre beosztott mérőpálczával fából vagy csontból;

két hibaüveggel a megengedett hibák megjelölésére;

két garattal.

négy darab csapófával az 50, 20, 10 és 5 literes edények számára;

d) Hordók hitelesitésénél használandó készülékekkel, és pedig:

egy 1000 kilogramos és egy 300 kilogramos hidmérleggel a hozzávaló sulyokkal együtt.

A mérlegek a közönséges hidmérlegek s a sulyok a kalmársulyoknak megfelelőleg hitelesitvék.

e) Kalmársulyok hitelesitésénél használandó mintasulyokkal és készülékekkel, és pedig:

egy csoport vassulylyal 20, 10, 5, 2, 1 kilogram sulyban;

egy csoport sárgarézsulylyal 50, 20, 10, 5, 2, 1 dekagram és 5, 2, 1 gram sulyban; mindkét csoport a kalmársulyoknál a 9334. sz. ministeri rendelet 31. §. szerint megengedett hibák 0·4 erejéig hitelesitvék;

hibasulyokkal az emlitett rendelet 31. §-ban kijelölt hibahatárok megitéléséhez;

három szigorú mérleggel egy 20 kilogram, egy 1 kilogram és egy 20 gram terhelhetőséggel.

f) Mérlegek hitelesitésénél használandó készülékekkel és pedig:

egy csoport horgos sulylyal; a csoportban van egy-egy pár 20, 5, 2, 1 kilogramos vassuly és egy-egy pár 50, 20, 10, 5, 2 dekagramos sárgarézsuly;

egy csoport hibasulylyal mérlegek hitelesitésére.

g) A szigorú mérlegek, szigorú sulyok, továbbá a szeszmérők, czukormérők és gázórák hitelesitésére szükséges készülékekre nézve a központi mértékhitelesitő bizottság adja esetről esetre a szükséges felvilágositásokat.

4. §.

A hitelesitő hivatalok kötelesek a mintamértékeket, mintasulyokat és hitelesitő készülékeket jó állapotban tartani, s mihelyest azokon sérülést vesznek észre, vagy tapasztalataik folytán azon alapos gyanú merülne fel, hogy a készülékek az előirt megkivántatóságoknak meg nem felelnek, erről a központi mértékhitelesitő bizottságnak jelentést tenni tartoznak.[1])

[1]) L. 8556/77 sz. minist. rendeletet.

5. §.

A hitelesitő hivatal személyzetét az illető törvényhatóság alkalmazza és nevezi ki. A hitelesitést azonban csak a központi mértékhitelesitő bizottság, illetőleg a bizottság kiküldöttje által megvizsgált és az illető hitelesitési ágra alkalmasnak talált egyén teljesitheti.

6. §.

A hitelesitésnél minden hivatal hitelesitési bélyegül a magyar szent korona jelvényét használja; megkülönböztetésül mindazáltal az egyes hivatalok bélyegein a korona alatt a központi mértékhitelesitő bizottság által számukra kijelölt és időnkint közhirré tett számjegy alkalmazandó.

A bélyegeket a hitelesitő hivatalok a költségek megtéritése mellett az állami központi hitelesitő bizottságtól kapják.[1])

7. §.

A magyar korona területén működő mértékhitelesitő hivatalok által hitelesitett mértékek, sulyok és mérőkészülékek hitelesittetteknek tekintendők a magyar korona területének bármely más vidékén is.

8. §.

A hitelesitő hivatalok a hitelesitési eljárásra nézve közvetlenül a központi mértékhitelesitő bizottság alatt állnak, annak intézkedéseit közvetlenül veszik és a mondott eljárás tekintetében e bizottsággal közvetlenül levelezнek.

9. §.

A hitelesitő hivatalok hitelesitési eljárását a központi bizottság ellenőrzi, e végből általa kiküldött tisztviselői

[1]) L. 8556/77 és 48243/81 sz. min. rendeleteket és 1620/78 sz. biz. utasit.

által időnkint meglátogatja az országban működő hivatalokat, s azoktól esetről esetre külön jelentéseket, évenkint pedig kimeritő jelentést kér ki.

10. §.

A hitelesitő hivatalok felszerelése és fentartásának költségeit a törvényhatóság fedezi; a hitelesitésből befolyó díjak a törvényhatóság javára esnek.

A hitelesitési díjakat a törvényhatóság állapithatja meg, de csak a ministerium által megállapitott maximál díjak határain belül. [1])

11. §.

A mértékhitelesitő hivatalok ellen emelt panaszok iránt a törvényhatóság dönt; másodfolyamodásilag a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium a központi mértékhitelesitő bizottság meghallgatásával intézkedik. [2])

4.

1874. évi 14,653. sz. a. kelt rendelet,

a métermérték szerint hitelesitett gázórák alkalmazása tárgyában. [3])

Az 1874. VIII. törvényczikk 17. §. alapján rendelem, hogy a mai naptól kezdve a közforgalomban métermérték szerint jelző és hitelesitett gázórák alkalmazásba vehetők.

Ily gázórák hitelesitésére egyelőre Budapest fővárosa mértékhitelesitő hivatala jogosittatott fel, ezen hivatal hitelesitő bélyegül a magyar koronát 1 számjegygyel használandja.

A gázórák hitelesitésénél eredhető díjak maximuma a következő leend:

[1]) L. 15448/74 sz. és 17214/74. sz. minist. rend.
[2]) L. 8556/77 sz. minist. rend. és 2099/27 sz. bizotts. utasitást.
[3]) L. 15448/74 sz. minist. rend., 17214/74 sz. minist. rend.

ha egy-egy óra alatt a gázmennyiség, melynek átbocsátására a gázmérő rendelve van, tesz:

	A A hitelesitésért		*B* Vizsgálatért bélyegzés nélkül		*C* Mellékmunkálatokért	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
0·25 köbmétert	—	50	—	40	—	30
0·5 »	—	75	—	60	—	35
1 »	1	—	—	80	—	40
2 »	1	50	1	20	—	50
4 »	2	—	1	60	—	60
6 »	2	50	2	—	—	70
8 »	3	—	2	40	—	80
10 »	3	50	2	80	—	90
15 »	4	—	3	20	1	—
minden további 5 köbméternél és ezen mennyiség továbbbi részénél	—	50	—	40	—	10

Oly gázmérők, melyek két vizcsővel ellátvák, s ennélfogva kétszeri vizsgálat alá esnek, a felsorolt díjak 50%-kal toldhatók meg.

A *C*) rovat alatt csak a hitelesitéssel járó szükséges mellékmunkálatokért szedhető díjak maximuma emlittetik.

Azon esetre, ha a hitelesités a hitelesitő hivatal helyiségein kivül teljesittetik, a felsorolt hitelesitési díjakon kivül felszámitható:

a) napidíjul fél napra . . . . . 2 frt;
» egész napra . . . . . 4 frt;
b) a netán szükséges fuvar- vagy viteldij;
c) a használt eszközök szállitási díja.

A köbméter és az eddig a gázóráknál használatban volt angol köbláb hivatalos átszámitása következő táblázatból vehető ki:

Ennyi		tesz angol köbláb	Ennyi angol köbláb	tesz	
500	liter	17·6580	1	28·315	litert
1000	»	35·3166	2	56·630	»
2	köbm.	70·6332	3	84·945	»
3	»	105·9498	4	113·260	»
4	»	141·2664	5	141·575	»
5	»	176·5830	6	169·890	»
6	»	211·8996	7	198·205	»
7	»	247·2162	8	226·520	»
8	»	282·5328	9	254·835	»
9	»	317·8494	10	283·150	»
10	»	353·1660	20	566·300	»
20	»	706·3320	30	849·450	»
30	»	1059·4980	40	1·13260	köbm.
40	»	1412·6640	50	1·41575	»
50	»	1765·8300	60	1·69890	»
60	»	2118·9960	70	1·98205	»
70	»	2472·1620	80	2·26520	»
80	»	2825·3280	90	2·54835	»
90	»	3178·4940	100	2·83150	»
100	»	3531·6600	200	5·66300	»
200	»	7063·3200	300	8·49450	»
300	»	10594·9800	400	11·32600	»
400	»	14126·6400	500	14·15750	»
500	»	17658·3000	600	16·98900	»
600	»	21189·9600	700	19·82050	»
700	»	24721·6200	800	22·65200	»
800	»	28253·2800	900	25·48350	»
900	»	31784·9400	1·000	28·31500	»
1000	»	35316·6000	10·000	283·15000	»

5.

1874. évi 15,448. sz. a. kelt rendelet,

a mértékhitelesitésnél szedhető díjak maximuma iránt.

Az 1874. VIII. t.-cz. 14. §-a alapján és a központi mértékhitelesitő bizottság meghallgatása után a mértékhitelesitésnél szedhető díjak maximuma következőkben állapittatik meg:

	A hitelesitésért	B bélyegzés nélkül teljesitett vizsgálatért
	krajczár	
I. Hosszmértékek.		
1. Fém szigorú mérőrudaknál	30	20
a beosztás hitelesitésekor e szigorú mérőrudaknál minden száz vonásért, illetőleg nem teljes száz vonásért	15	15
2. Közönséges mérőrudak fémből, vagy 0·5 métertől lefelé fából vagy csontból készült mérőrudaknál és mérőpálczáknál; és összehajtható mérőpálczáknál:		
ha hosszuk 2 méter	30	20
» » 1 »	15	10
» » 0·5—0·1 »	12	10
3. mérőrudak fából:		
ha hosszuk 5 vagy 2 méter	15	10
» » 1—0·5 méter	10	6
4. Méterpálczák rőfös árúk mérésére . . .	5	3
5. Szalagmértékek fémből:		
ha hosszuk 5—20 méter, minden 5 méter után	20	15
» » 2 és 1 méter	15	10
6. lómérték	12	10

	A	B
	hitelesi-tésért	bélyegzés nélkül teljesített vizsgálatért
	krajczár	
II. Folyadékmértékek. [1]		
20 literes mérték	40	20
10 » »	25	10
5 » »	15	8
2 » »	10	5
1 » »	6	3
kisebb mértékekért	4	2
III. Hordók. [2]		
50 liter ürtartalomig	10	—
51—150 liter »	15	—
azonfelül minden 10 literért	1	—
a 10 liternél kisebb maradék a díjfelszámításnál teljes 10 liternek tekinthető.		
A tarasuly kipuhatolásaért és annak a hordóra való jelzéseért	25	—
A hitelesítés idejének feljelöléseért díj nem szedhető.		
IV. Ürmértékek száraz tárgyak méréséhez.		
1 hektoliteres mértékért	30	20
50 literes mértékért	40	30
20 » »	20	15
10 » »	15	10
5 » »	10	7
2 » »	10	5
1 » »	6	3
minden kisebb mértékért	4	2
egy egy csapófáért	3	2
V. Sulyok.		
a) Kalmár-sulyok.		
20 kilogram	20	15
10 és 5 kilogram	10	8

[1]) L. 12237/75, 28424/75, 17322/76, 18732/77, 18693/75 sz. min. rendeleteket és 1022/76 sz. biz. utasitást.

[2]) L. 9182/76 sz. min. rendeletet, és a hozzá való biz. utasitást. — L. 26128/76 sz. min. rendeletet.

	A	B
	hitelesitésért	bélyegzés nélkül teljesített vizsgálatért
	krajczár	
2 és 1 kilogram	4	3
50, 20, 10 és 5 dekagram	3	2
minden kisebb sulyért	1	1
b) Szigorú sulyok.		
20 kilogram	25	20
10 és 5 kilogram	15	10
2 és 1 »	6	5
500, 200, 100 és 50 gram	4	3
minden kisebb sulyért	2	2
Az esetre, ha valaki 100 darabot vagy többet hoz egyszerre hitelesitésre, az *A*) alatt felsorolt díjaknál 20%-nyi engedmény adandó; de ez esetben is a *B*) alatti díjak változás nélkül követelhetők.		
VI. Mérlegek. [1])		
a) Egyenlő karu rúdmérlegek a közönséges forgalom számára:		
50 dekagram vagy ennél kisebb terhelhetőségnél	6	4
50 dekagramtól egész 5 kilogram »	15	10
5 kilogramtól — 20 kilogram »	25	20
20 » — 50 » »	30	25
50 » — 100 » »	40	30
Ezen felül minden 50 kilogramnál	10	5
b) Egyenlő karu szigoru rúdmérlegek:		
500 gram vagy ennél kisebb terhelhetőségnél	30	20
500 gramtól egész 5 kilogram »	60	40
5 kilogramtól — 20 » »	90	60
20 » — 50 » »	120	80
c) Kofa-mérlegek	5	2
d) Felső serpenyős- vagy táblás-mérlegek: az *a*) alatt felsorolt díjak kétszeresét fizetik.		

[1]) L. 9182/76 sz. min. rend. és a hozzá való bizotts. utasitást.

	A hitelesitésért	B bélyegzés nélkül teljesitett vizsgálatért
	krajczár	
e) Körtés-mérlegek:		
egész 5 kilogramig terjedő terhelhetőségnél .	50	30
5— 20 » » » .	65	40
20— 50 » » » .	80	50
50—100 » » » .	100	80
minden további 100 kilogramért	15	10
f) Hidmérlegek:		
10 kilogram terhelhetőségnél	50	30
11—50 kilogram »	80	40
51—250 » »	100	50
251—500 » »	150	75
501—750 » »	200	100
751—1000 » »	250	125
1001—1500 » »	300	150
Ezen felül minden további 500 kilogramért .	50	25
Toló-sulylyal és beosztással ellátott hidmérlegnél még fizetendő	25	25
VII. Szeszmérők és czukormérők.		
Szeszmérőkre	30	15
Az átszámitási táblázat és használati utasitás ára.	10	—
Czukormérőért	30	15
Utólagos hitelesitési eljárásnál a hitelesitő-levél másodlatának kiszolgáltatása czéljából . .	—	15

A beosztás megvizsgálásánál az esetre, ha az helyesnek nem találtatnék, külön díj nem szedetik.

A hitelesitési díj a beosztás bélyegzése után azonnal lefizetendő; e díj vissza nem adatik még az esetre sem, ha a kész készülék nem hitelesithető.

VIII. Gázórák.

Ha egy óra alatt a gázmennyiség, melynek átbocsátására a gázmérő rendelve van tesz:

	A hitelesitésért	B bélyegzés nélkül teljesített vizsgálatért	C mellékmunkálatokért
	k r a j c z á r		
0·25 köbmétert	50	40	30
0·5 »	75	60	35
1 »	100	80	40
2 »	150	120	50
4 »	200	160	60
6 »	250	200	70
8 »	300	240	80
10 »	350	280	90
15 »	400	320	100
minden további 5 köbméternél és ezen mennyiségig	50	40	10

Oly gázmérők, melyek két vizcsővel ellátvák, s ennélfogva kétszer vizsgálat alá esnek, a felsorolt díjak 50%-kal toldhatók meg.

A *C*) rovat alatt csak a hitelesitéssel járó szükséges mellékmunkálatokért szedhető díjak maximuma értendő.

Az *A*) alatti tételek akkor szedendők, ha a hitelesités alá kerülő készülék a hivatal részéről megvizsgáltatván, helyesnek találtatott, s ennélfogva hitelesitő bélyeggel elláttatott.

A *B*) alatti tételek akkor szedendők, *a*) ha már hitelesitett és bélyegzett készülék ujra kerül hitelesités alá és az helyesnek találtatik, mely alkalommal újabbi bélyegzés nem szükséges; *b*) ha a hitelesités alá kerülő készülék a hivatal részéről megvizsgáltatván, helyesnek nem találtatik.

Ha a hitelesités végett hozott készülékek oly hiányosak, hogy a hitelesitési eljárás végett el sem fogadhatók s e végből visszautasittatnak, hitelesitési díjak nem szedhetők.

Azon esetre, ha a hitelesités a hitelesitő hivatal helységein kivül teljesittetik,[1]) a felsorolt hitelesitési díjakon kivül még felszámitható:

a) napidíjul fél napra 2 frt,
» egész napra 4 »

b) a netán szükséges fuvar- vagy viteldíj;

c) a hitelesitésnél használt eszközök szállitási díja.

6.

1874. évi 16,110. sz. a. kiadott rendelet,[2])

a mintamértékek beszerzése tárgyában.

Az 1874. évi VIII. t.-czikk 15. §. értelmében a törvényhatóságok mintamértékekkel, a költségek utólagos megtéritése mellett, a központi mértékhitelesitő bizottság részéről elláttatnak.

Ezen mintamértékek különösen a czélból adatnak az egyes törvényhatóságoknak, hogy közrendészeti szempontból a mértékek használatát kellően ellenőrizhessék.

Midőn ez alkalommal Czímet értesitem, hogy minden egyes törvényhatóság részére mintamértékek, azaz egy méterpálcza vasból, egy sorozat suly öntött vasból 20, 10, 5, 2 és 1 kilogrammal; — egy sorozat suly sárgarézből tokban 50, 20, 10, 5, 2 és 1 dekagrammal, továbbá 5, 2 és 1 grammal; — egy sorozat tizedessuly sárgarézből tokban 1 gramtól felfelé 2 kilogramig; egy sorozat folyadékmérték bádogból 2, 1, 0·5, 0·2, 0·1, 0·05, 0·02 és 0·01 literrel; — egy sorozat száraz tárgyaknak való ürmérték 50, 20, 10 és 5 literrel fából, 2, 1 és 0·5 literrel bádogból már megrendeltettek és csomagolással együtt összesen 60 frtba kerülendnek;

[1]) L. 9182. sz. min. rendeletet és a hozzá való bizotts utasitást.

[2]) L. 29199/75 sz. min. rendeletet. — L. 54054/75 sz. belügy min. rendeletet. — L. 19214/77 sz. min. rendeletet.

mihelyt e mintamértékek a központi bizottság részéről megvizsgáltattak és hitelesittettek, az egyes törvényhatóságok számára azonnal el fognak küldetni.

Mivel pedig valószinű, hogy az egyes törvényhatóságok a területükön eszközlendő rendészeti ügy sikeres keresztülvitele czéljából a most felsorolt mintamértékekkel több közegét is ellátni kivánják, felhivom Czímet, hogy — a megrendelések kellő eszközlése czéljából — minél előbb velem tudassák átalában, s különösen mely mértékekből óhajtanak még rendelkezni.

7.

1874. évi 17,214. sz. a. kelt rendelet,

a gázórák hitelesitése tárgyában.

Tekintettel arra, hogy az ország fővárosában használt nagyszámú gázóráknak 1876. január 1-éig köbméter szerint mérő gázórákkal való felcserélése csak ugy lehetséges, ha idejekorán engedtetik meg a köbméter szerint mérő órák hitelesitése, a mellékelt rendeletet bocsátottam ki, melynek értelmében természetesen az ország bármely vidékén is hitelesitett métergázórák alkalmazhatók.

Ezzel azonban korán sincsen kimondva az, hogy az ország bármely vidékén és kizárólag Budapesten hitelesitett gázórák használhatók, sőt ellenkezőleg f. é. 13,417. sz. alatt kelt körrendeletemben határozottan felhivtam az ország törvényhatóságait, hogy saját viszonyaikhoz mérve rendezzék be hitelesitő hivatalaikat.

Tudván, hogy a város közönsége területén a világitásra légszesz használtatik és utalván arra, hogy 1876-ik január 1-től kezdve a légszesz mérésére is csak kellően

hitelesitett és köbméter szerint jelző gázórák használhatók: felhivom a város közönségét, nyilatkozzék lehető legrövidebb idő alatt, van-e jelenleg a város közönsége területén gázórahitelesitő készülék, ha igen, milyen természetű az (nevezetesen köbző készülék-e vagy mintagázóra) kinek birtokában van (nevezetesen a gáztársaságé-e, vagy a város közönsége tulajdona), továbbá kiván-e a város közönsége jövőre hitelesitő készüléket szerezni, mely esetben a központi mértékhitelesitő bizottság a szükséges megrendeléseknél a lehető legolcsóbb készüléket fogja megszereztetni és végül miszerint mérnek a jelenleg használt gázórák (angol köbláb vagy liter stb.) és mily rendszerű gázórák a jelenlegiek (száraz vagy nedvesek-e, Faass vagy más rendszerbeliek-e).

Tekintettel arra, hogy a gázmérők hitelesitésére való készülékeket külföldön kell megrendelni és ily megrendelések teljesitése hosszabb időt vesz igénybe, ismételve felhivom a város közönségét, hogy e tárgyban mielőbb nyilatkozzék.

8.

1874. évi 17,401. sz. a. kiadott rendelet, [1]

a métermértékek alakjait feltüntető táblázatok tárgyában.

A méterrendszer ismertetése czéljából a métermértékek alakjait feltüntető táblázatot, valamint egy népszerű rövid munkálatot készittettem, mely kiadványokból a város közönsége rendelkezésére két-két példányt bocsátok.

Egyuttal alkalmat veszek magamnak arra, hogy a város közönségével közöljem, mit tett Budapest fővárosa a méterrendszernek különösen a főváros szolgálatában álló tisztviselők közt leendő kellő terjesztése czéljából.

[1]) L. 19744/75 és 1620/75 sz. min. rendeleteket.

Minden hivatalnokának egy-egy példányt adatott a »Tudnivalók«-ból s e végből e munkácskából 500 példányt vásárolt. Minden hivatali osztályban s különösen azon helyiségekben, hol a közönség nagyobb számmal fordul meg, valamint a főváros kebelében levő városi tanintézetekben a táblázat egy-egy példánya függesztetett fel, hogy igy a tanodákat látogató növendékek, a tisztviselők és a tisztviselőkkel hivatali érintkezésbe jövők esetről esetre az új mértékek alakjaival szemléleti úton is jó eleve megismerkedjenek és e czélra 100 táblázat vásároltatott.

Miután a városban lakók képezik az ország lakosságának azon részét, mely részint műveltségénél, részint foglalkozásánál fogva leginkább hivatott új viszonyok meghonositására és mivel a városok tisztviselői kara szoros összeköttetésben, sőt mindennapi érintkezésben áll a városi lakossággal, igen óhajtanám, ha az országnak minden önálló városa Budapest fővárosának példáját tehetségéhez képest követné. — E végből felhivom a város közönségét, hogy a mondott irányban netán teendő megrendeléseivel forduljon hozzám és a város közönsége által kivánt példányok és pedig a táblázatok magyar-német szöveggel, a tudnivalók tetszés szerint magyar, német, tót, oláh, ruthén, szerb, horvát vagy olasz nyelven az árnak (70, illetőleg 20 krjával) utólagos megtérítése mellett azonnal meg fognak küldetni.

9.

1875. évi 430. sz. a. kelt rendelet,

a mértékhitelesités körül követendő eljárás részleteiről.

Az 1874. VIII. törvényczikk 15. §. alapján és a központi mértékhitelesitő bizottság meghallgatása után a

mértékhitelesités körül követendő eljárás részleteit a következőkben állapitom meg:

I. SZAKASZ.

Általános határozatok.

Minden hitelesitendő tárgyat előbb azon szempontból kell megvizsgálni, vajjon megfelel-e az anyag, alak, szerkezet és megjelölés tekintetében a meghatározott kellékeknek. A hitelesités alá vehető mértékek, sulyok és mérőkészülékek kellékeit az 1874. évi 9334. sz. alatt kiadott szabályrendelet sorolja elő. Nevezetesen:

a hosszmértékek e rendelet 1—2. §§.,
a folyadékmértékek » 5—8. §§.,
a hordók » 10. §.,
a száraz tárgyak mérésére való ürmértékek e rendelet 12—15. §§.,
a csapóla e rendelet 16. §.
a sulyok » » 19—22. §§.,
a mérlegek e rendelet 25—30. §§.
a szeszmérő » » 33—34. §§.,
a czukormérő » » 37—38. §§.,
a gázmérők » » 41—43. §§. határozatai alá esnek, valamint a még kiadandó későbbi rendeletek is zsinórmértékül fognak szolgálni.

Az ezen követelményeknek meg nem felelő tárgyak szóbeli okadatolás mellett visszautasitandók, a nélkül, hogy a tulajdonképi hitelesitési eljárás alá vétetnének.

A hitelesitendő tárgyak összehasonlitását a hivatal mintamértékeivel a mennyire lehetséges, közép melegségű helyiségben (16° Celsius körül) kell teljesiteni.

Ha a vizsgálat mérlegelés által történik, azon mérleget kell használni, melynek terhelhetősége a mérendő

sulynak megfelel; előbb azonban meg kell vizsgálni, vajjon a mérleg bir-e még az érzékenység kellő fokával.

Ha a mintamértékek, sulyok vagy mérlegek sérülést szenvedtek, vagy ha használatuk alkalmával alapos gyanu merül fel helyességük iránt: e körülmény haladék nélkül feljelentendő a közp. mértékhitelesitő bizottsághoz s a bizottság részéről érkező utasitásig az illető hiányosaknak vélt készülékek hitelesitésre nem alkalmazandók. [1])

Ha valamely hitelesitett mérték, suly vagy mérőkészülék újra megvizsgáltatván, hibásnak találtatik, a rajta levő előbbi hitelesitési bélyeg megsemmisitendő.

A hitelesitő hivatal a hitelesitési eljárásról vagy hitelesitő levelet, vagy vizsgálati okmányt ad ki, a szerint, a mint kedvező volt a vizsgálat eredménye, vagy nem és jegyzőkönyveket vezet, melyeknek mintái ezen szabályrendelet végén *A*), *B*), *C*), *D*), *E*), *F*), *G*) alatt közöltetnek. [2])

Ha több különböző fajú mérték, suly vagy mérőkészülékről egy hitelesitő levél állittatik ki, minden fajt külön sorba kell irni.

De ha a tárgyak egyenkint meg vannak számozva vagy külön ismertető jelekkel birnak, p. o. a gázórák; vagy ha a hitelesitő levél külön igazolási okmányul szolgál, mint a szesz- és a czukor-mérőknél: akkor minden készülékről egyenként külön levél állitandó ki.

Minden mértékhitelesitő hivatal a közölt minták szerint szerkesztett hitelesitő levelek és okmányok nyomtatott ürlapjait külön-külön szelvénykönyvekbe fűzve, bekötve, lapozva, zsinórral áthuzva és a törvényhatóság pecsétjével megpecsételve készen tartja. A hitelesitő levelek és okmányok sorrendben a lap jobb oldalán lévő szélesebb részen állittatnak ki, a hézagok kitöltetnek, a hitelesitett vagy megvizsgált tárgyak s a díjak feljegyeztet-

[1]) L. 8556/76 sz. min. rendeletet.

[2]) L. 1191/75 sz. bizotts. utasit.

nek; azután a kelet, a nevek, tárgyak és díjakra vonatkozó adatok a minta szerint a baloldalon levő keskenyebb részre, még pedig a befizetett összeg a szövegben betükkel, a rovatokban pedig számokkal átiratván, a fél aláirása által megerősittetnek. Ezen keskenyebb rész a könyvben marad, a szélesebb pedig levágatván a félnek kézbesittetik.

Ezen szelvénykönyv egyuttal a hitelesitő hivatal jegyzőkönyve, mely a hivatalnak ugy eljárása, mint pénzkezelése igazolásául szolgál, ennélfogva a legnagyobb pontossággal vezetendő.

A hitelesitő hivatal e szelvénykönyvekből havonkint összeállitja a hitelesitési eljárás alá vett tárgyak pontos kimutatását, az ezen szabályrendelet végén közölt minták szerint, valamint a bevett pénzekről szóló jegyzékeket és azokat a felettes hatóságnak mutatja be. [1])

II. SZAKASZ.

Különös határozatok.

I.

A hosszmértékek hitelesitésénél követendő eljárás.

A hosszmértékek hitelesitésénél következő készülékek használandók:

minta-hosszmértékek,
csavar-szoritók,
nagyitó üveg.

A sárgaréz minta-mérték a maga tokjában nagyobb kényelem és oltalom végett egy favályú egyik oldalára van fektetve és végén egy rugóval leszoritva; a másikon egy fa-vonalozó nyugszik, melyre a megvizsgálandó mérték tétetik. A vonalozót el lehet helyéből venni és

[1]) L. 447/75 sz. bizotts. utasitást.

vékonyabbal vagy vastagabbal kicserélni, a mint ezt a szükség kivánja.

A hitelesitési eljárás a következő:

1. Minden hitelesitendő mértéket (kivévén az 5 méternél hosszabb mérőszalagokat) előbb egész hosszára nézve kell megvizsgálni, s csak akkor, ha az helyesnek találtatott, kell annak beosztását vizsgálat alá venni. Különösen figyelmezni kell arra, hogy a hitelesitendő mérőpálcza vizsgálat közben görbén ne feküdjék.

2. Az 1 méternél nem hosszabb mértéket következőleg kell megvizsgálni:

A megvizsgálandó mértéket a vályúban fekvő mintaméter mellé a vályú másik oldalára kell fektetni és gyengén tolni, mig a kezdő vonal, illetőleg a véglap a mintamérték kezdetével összeesik. Azután a vonások találkozását kell szemügyre venni.

Ha az egyik mérték vonásai a másiknak lapján tükröződnek: a vonások tükörképei segélyével az eltéréseket igen szépen lehet kivenni; de csalódás elkerülése végett a hitelesitőnek oly álláspontot kell választania, hogy szeme előtt a vonások tükörképei a másik mérték vonásaival párhuzamos fekvésben tünjenek fel. Szigorú mértékeknél a beosztási vonások egybevágását nagyitó üveg segélyével kell megvizsgálni.

3. 2 méter hosszú mértékek az 1 méter hosszú mintával csak két darabban hasonlithatók össze, s ez esetben az egésznek hibája megtaláltatik, ha e két darab hibája összeadatik.

4. Két méternél hosszabb mértékeket az 5 méter hosszú mérőszalag-mintamértékkel kell összehasonlitani.

E végett a minta-mérőszalag egy egyenes táblára fektettetik, a két végén levő karikák a táblára megerősitett szögekbe akasztatnak, s eképen a szalag egyenes vonalba feszittetik ki.

Ezután a megvizsgálandó mérték a szalag alá helyeztetik, a kezdő vonások egymásra állittatnak, a többiek pedig sorjában szemügyre vétetnek.

5. Ha mérőszalagot kell megvizsgálni, ezt a mintamérőszalag mellé párhuzamosan kell fektetni oly módon, hogy a beosztott szélek egymásfelé legyenek forditva, s a kezdő vonásokat pontosan egymáshoz illesztvén, a szalag végét csavarszoritóval a táblához meg kell erősiteni. Ezután a szalagot gyengén ki kell feszíteni, s a másik végén is leszoritani. Ez megtörténvén, meg kell vizsgálni, vajjon az egymásnak megfelelő beosztási vonások egy, a szalag szélére merőleges (perpendicularis) egyenes vonalba esnek-e?

Ennek megitélésére a szabad szem is elég.

Ha a szalag 10 vagy 20 méter hosszú, a vizsgálat 5 méterenkint eszközöltetik, s ez esetben az egésznek hibája megtaláltatik, ha az egyes darabok hibái összeadatnak.

6. Különös figyelem forditandó a beosztás egyenletességére. Ezt a csekélyebb pontosságot igénylő mértékeknél szabadszemmel is, minden esetre pedig abból lehet megitélni, hogy a beosztás minden egyes vonása a mintamérték megfelelő vonásától annyira esik, a mennyi az egész mérték tényleges hibájából erre a hányadrészre aránylagosan jut. Ha p. o. egy 2 méteres pálcza a mintamértéknél 0·6 milliméterrel nagyobb: akkor a 10 centiméter vonásra $\frac{0{,}6}{20} = 0{\cdot}03$ milliméter (azaz: az egész hiba 0·6 elosztva az illető vonást jelző hányadrészszel 20), a 20 centiméter vonásra $\frac{2 \times 0{\cdot}6}{20} = 0{\cdot}06$ milliméternyi hiba jut. Ha azonban a tényleges eltérések ezen számoktól különböznek, de a különbség az 1 méterre megengedett hibának negyedrészét meg nem haladja: az eltérés tekintetbe nem veendő. (Lásd a 9334. sz. szabályrendelet 3. §-át.)

Ha a mérőpálcza milliméterekre van beosztva, a beosztási vonásokat vagy a sárgaréz mintamérték első és utolsó 10 centiméterjével, vagy pedig a 10 centiméteres mintamértékkel lehet összehasonlitani.

7. A 10 és 20 méter hosszú mérőszalagoknál a vonások megvizsgálása minden 5 méterben közvetlenül az 5 méter egész hosszának megvizsgálása után eszközlendő, s csak azután kell a mérőszalagot a következő 5 méterre beállitani s i. t.

8. A bélyegzésnél a 9334. sz. a. szabályrendelet 4. §-a szerint kell eljárni.[1])

II.

A folyadék-mértékek hitelesitésénél követendő eljárás.

A folyadék-mértékek hitelesitésénél következő készülékek használandók:

mintamértékek;

mérőpálcza, lopó, tölcsérek és üvegtáblák;

kémlemezek 2 literes és kisebb edények átmérőinek megvizsgálására.

1. Ezen mértékeknél előbb azt kell megvizsgálni, vajjon átmérőjük helyes-e. E czélra a 2 literes és kisebb edényeknél kémlemezek használtatnak, melyeken három lépcső van kimetszve.

A középső lépcső megfelel a 9334. sz. a szabályrendelet 7. §-ában felsorolt átmérőnek; a felső és alsó lépcső a megengedett hiba határait mutatja.

Mindenik lemezen F betű és azon mérték neve fel van jegyezve, melynek megvizsgálásához a kémlemez használandó.

Ha az illető kémlemez alsó vagy két alsó lépcsője az edénybe belefér, de a felső már nem: akkor az edény átmérője helyes és a hitelesitési eljárás folytatható. Ha

[1]) L. 2428/79 sz bizotts. utasitás 1. pontját.

mind a három lépcső belefér, vagy egy sem: akkor az átmérő nem helyes és a mérték visszautasitandó. [1])

5 literes és nagyob mértékeknél az átmérőt egy milliméterekre beosztott mérőpálczával kell megmérni.

2. A folyadék-mértékek hitelesitésénél a minta-mértékekül használt palaczkok és a hitelesitendő edények összehasonlitása vizzel történik. A megtöltésnél a buborékokat kopogtatás vagy egy drótszál által el kell távolitani. Ha a viz egy edényből a másikba átöntetik, ezt előbb meg kell nedvesiteni, vizet öntvén bele és azt ismét kiüriteni, figyelvén arra, hogy a viz jól kicsepegjen. Ugyan erre kell ügyelni a tölcsérek használatánál is.

3. Ha a mérték a merőedényt színig megtölti, a hitelesitési eljárás a következő:

Az edény egy vizszintes asztalra helyeztetik s vizzel megtöltetik. Ha az edény széle a vizszinnel nem párhuzamos: akkor azt vissza kell utasitani, ha pedig párhuzamos, akkor azt üvegtáblával le kell fedni, úgy hogy az üveg alatt buborék ne maradjon. Ezután az edény oldalát köröskörül, valamint fenekét letörülvén, a vizet egy tölcsérrel az illető mérőpalaczkba át kell tölteni. Ekkor a palaczk nyakán levő vonaljegyek meg fogják mutatni, vajjon a mértékben létező hiba megengedhető-e vagy nem?

4. Ha a mérték nem tölti meg az edényt szinig: akkor az edényt szintén a vizszintes asztalra kell tenni s meg kell tölteni a mértéket mutató jelig, azután a vizet a mérőpalaczkba kell kiüriteni s az előbb emlitett módon a palaczk nyakán levő jelekből megitélni: helyes-e a mérték vagy nem?

5. 10 és 20 literes mértékek az 5 literes palaczk ismételt alkalmazása által vizsgáltatnak meg.[2])

[1]) L. 928/75 sz. bizotts. utasitás *A*) 1. pontját.

[2]) L. 12237/75 sz. min. rend. 5. szakaszát, 28424/75. sz. min. rendeletet, 1022/76 sz bizotts. utasitást, 17322/76 és 18732/77 sz. rendeletekhez való bizotts utasitást.

6. A bélyegezésnél a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 11. §-a szerint kell eljárni.[1])

III.

A hordók hitelesitésénél követendő eljárás.

1. A hordók köbtartalmát a beléjük töltött viz sulyából egy tizedes-mérleg által kell meghatározni.

Ott, hol köbző-készülékek léteznek, ha azok a központi mértékhitelesitő bizottság részéről helyeseknek találtattak, a hordók hitelesitésénél mint mérőkészülékek használhatók.

2. Mielőtt a hordó hitelesités alá vétetik, meg kell vizsgálni üres-e? és megfelel-e a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 10. §-ban felsorolt követelményeknek? Csak ha a hordó üres és az emlitett követelményeknek megfelel, lehet a tulajdonképi hitelesitési eljáráshoz fogni.

3. A hordó köbtartalma a hordó szinéig öntött viz sulyából következőképen határoztatik meg.

A hordót meg kell tölteni vizzel, azután annak dongáit fával vagy ökéllel gyöngén veregetni, hogy a buborékok fölszálljanak. Ha a hordó tele van vizzel, mindaddig kell várakozni, mig a hordó falai a vizet kellő menynyiségben magukba szivják. Ha a beszivás folytán hézag mutatkozik, ez tele töltendő. Ez meglévén, a teli hordót meg kell mérlegelni és a nyert sulyt fel kell jegyezni. Ekkor a hordó kiürittetik olykép, hogy belőle a viz teljesen kiszivárogjon. Ily üres állapotban azután ismét mérlegre tétetik; s a most nyert suly a vizzel telt hordó sulyából levonatván, adja a hordóban volt viz sulyát kilogramokban kifejezve.

A kilogramoknak megfelelő literek száma, mely a hordó köbtartalmát fejezi ki, a következő táblából vehető ki:

[1]) L. 2428/79 sz. bizotts. utasitás 2., 3., 4. és 7. pontját.

Kilogram	Liter			Kilogram	Liter		
	0—9°	10°—15°	16°—22°		0—9°	10°—15°	16°—22°
	Celsius				Celsius		
1	1.00	1 00	1.00	41	41.1	41.1	41.1
2	2.00	2 00	2.01	42	42.1	42.1	42.1
3	3.00	3.01	3.01	43	43.1	43.1	43.1
4	4.00	4.01	4.01	44	44.1	44.1	44.1
5	5 00	5.01	5.01	45	45.1	45.1	45.1
6	6.00	6 01	6.02	46	46.1	46 1	46.1
7	7.01	7.01	7.02	47	47.1	47.1	47.1
8	8.01	8.01	8.02	48	48.1	48.1	48.1
9	9.01	9.02	9.02	49	49.1	49.1	49.1
10	10.01	10.02	10.03	50	50.1	50.1	50.1
11	11.01	11.02	11.03	51	51.1	51.1	51.1
12	12.01	12.02	12 03	52	52.1	52.1	52.1
13	13.02	13.02	13.03	53	53.1	53.1	53.1
14	14.02	14.02	14.04	54	54.1	54.1	54.1
15	15.02	15.02	15.04	55	55.1	55.1	55.1
16	16.02	16.02	16 04	56	56.1	56.1	56.1
17	17.02	17.03	17.04	57	57.1	57.1	57.2
18	18.02	18 03	18.05	58	58.1	58.1	58.2
19	19.02	19.03	19.05	59	59.1	59.1	59 2
20	20.02	20.03	20.05	60	60.1	60.1	60.2
21	21.02	21.03	21.05	61	61.1	61.1	61 2
22	22.02	22.03	22.06	62	62.1	62.1	62.2
23	23 03	23.04	23.06	63	63.1	63.1	63.2
24	24.03	24.04	24.06	64	64.1	64.1	64.2
25	25.03	25.04	25.06	65	65.1	65.1	65.2
26	26.03	26.04	26.07	66	66.1	66.1	66.2
27	27.03	27.04	27 07	67	67.1	67.1	67.2
28	28.03	28.04	28.07	68	68.1	68.1	68.2
29	29.03	29.04	29 07	69	69.1	69.1	69.2
30	30.03	30.05	30.08	70	70.1	70.1	70.2
31	31.03	31.05	31.08	71	71.1	71 1	71.2
32	32.04	32.05	32.08	72	72.1	72.1	72.2
33	33.04	33.05	33.08	73	73.1	73.1	73.2
34	34.04	34.05	34.09	74	74.1	74.1	74.2
35	35.04	35 06	35 09	75	75.1	75.1	75 2
36	36.04	36.06	36.09	76	76.1	76.1	76.2
37	37.04	37.06	37.1	77	77.1	77.1	77.2
38	38.04	38.06	38.1	78	78.1	78.1	78.2
39	39.04	39.06	39.1	79	79.1	79.1	79.2
40	40.04	40.1	40.1	80	80.1	80.1	80.2

Kilogram	Liter			Kilogram	Liter		
	0—9°	10°—15°	16°—22°		0—9°	10°—15°	16°—22°
	Celsius				Celsius		
81	81.1	81.1	81.2	310	310.3	310.5	310.8
82	82.1	82.1	82.2	320	320.4	320.5	320.8
83	83.1	83.1	83.2	330	330.4	330.5	330.8
84	84.1	84.1	84.2	340	340.4	340.5	340.9
85	85.1	85.1	85.2	350	350.4	350.5	350.9
86	86.1	86.1	86.2	360	360.4	360.5	360.9
87	87.1	87.1	87.2	370	370.4	370.6	371
88	88.1	88.1	88.2	380	380.4	380.6	381
89	89.1	89.1	89.2	390	390.4	390.6	391
90	90.1	90.1	90.2	400	400.4	401	401
91	91.1	91.2	91.3	410	411	411	411
92	92.1	92.2	92.3	420	421	421	421
93	93.1	93.2	93.3	430	431	431	431
94	94.1	94.2	94.3	440	441	441	441
95	95.1	95.2	95.3	450	451	451	451
96	96.1	96.2	96.3	460	461	461	461
97	97.1	97.2	97.3	470	471	471	471
98	98.1	98.2	98.3	480	481	481	481
99	99.1	99.2	99.3	490	491	491	491
100	100.1	100.2	100.3	500	501	501	501
110	110.1	110.2	110.3	510	511	511	511
120	120.1	120.2	120.3	520	521	521	521
130	130.2	130.2	130.3	530	531	531	531
140	140.2	140.2	140.4	540	541	541	541
150	150.2	150.2	150.4	550	551	551	551
160	160.2	160.3	160.4	560	561	561	561
170	170.2	170.3	170.4	570	571	571	571
180	180.2	180.3	180.5	580	581	581	581
190	190.2	190.3	190.5	590	591	591	591
200	200.2	200.3	200.5	600	601	601	601
210	210.2	210.3	210.5	610	611	611	612
220	220.2	220.3	220.6	620	621	621	622
230	230.3	230.3	230.6	630	631	631	632
240	240.3	240.4	240.6	640	641	641	642
250	250.3	250.4	250.6	650	651	651	652
260	260.3	260.4	260.6	660	661	661	662
270	270.3	270.4	270.7	670	671	671	672
280	280.3	280.4	280.7	680	681	681	682
290	290.3	290.4	290.7	690	691	691	692
300	300.3	300.4	300.8	700	701	701	702

Kilogram	Liter			Kilogram	Liter		
	0—9°	10°—15°	16°—22°		0—9°	10°—15°	16°—22°
	Celsius				Celsius		
710	711	711	712	910	911	911	912
720	721	721	722	920	921	921	922
730	731	731	732	930	931	931	932
740	741	741	742	940	941	941	942
750	751	751	752	950	951	951	952
760	761	761	762	960	961	961	962
770	771	771	772	970	971	971	972
780	781	781	782	980	981	982	982
790	791	791	792	990	991	992	992
800	801	801	802	1000	1001	1002	1002
810	811	811	812				
820	821	821	822				
830	831	831	832				
840	841	841	842				
850	851	851	852				
860	861	861	862				
870	871	871	872				
880	881	881	882				
890	891	891	892				
900	901	901	902				

Ezen táblában a megmért kilogramok száma az első függélyes oszlopban, a megfelelő litereké pedig a következő három függélyes oszlopban foglaltatik, a viz melegségének különböző foka szerint, melyek Celsius fokokban vannak feljegyezve. A melegséget azonban nem mulhatlanul szükséges hőmérővel mérni, hanem elég a téli hónapokban a 0—9°, a tavaszi és őszi hónapokban a 10°—15°, a nyáriakban végre a 16°—22° feliratú oszlopokban foglalt számokat venni, oly módon, hogy a megmért kilogramoknak megfelelő vizszintes sor s a melegségnek megfelelő függélyes oszlop találkozó pontján lévő szám adja a keresett literek számát. A táblában 1 kilogramtól 100-ig minden egyes kilogram közvetlen feltalálható, 100 kilogramtól kezdve 1000-ig pedig csak minden 10-es kilogram van feljegyezve. A közbeeső kilogramoknak, vagy a kilogram tört részeinek megfelelő litereket ugy kapjuk meg, ha a táblában feltalálható legközelebbi kisebb számú kilogramnak megfelelő literek számához hozzáadjuk azon számot, melyet nyerünk, ha a megmért kilogramokból a táblán levő legközelebbi kisebb kilogramokat levonjuk.

Meg kell jegyezni, hogy azon esetben, midőn a tábla csak egész litereket ad, a kilogram tört részeit 50 dekagramon alul el kell hagyni, az 50 dekagramon felüli mennyiséget pedig 1 egész kilogramnak kell venni s ugy kell számításba hozni. P. o.:

I.) 23 kg 20 dkgnak 18° C. melegségnél hány liter felel meg?

A táblában feltalálható 23 kg ennek megfelel a harmadik függélyes oszlopban . . . . . 23·06 l.
23 kg felül van még 20 dkg. azaz 0·20 kg ennek megfelel . . . . . 0·20 l.

lesz összesen . . 23·26 l.

II.) 647 kg és 70 dkg. 7° C melegségnél hány liternek felel meg?

A táblában feltalálható 640 kg ennek az első függélyes oszlopban megfelel . . . . . 641 l.
van még 640 kg felül 7 k. és 70 dkg., melyek helyett 8 kg. kell venni, ennek megfelel . . . . . 8 l.

lesz tehát összesen . . 649 l.

Ha a hordó köbtartalma 1000 liternél nagyobb, akkor a vizet egy arra alkalmas edénybe 1000 liternél kisebb tömegekben kell lecsapolni s az igy lecsapolt mennyiségeket egyenként kell megmérni a mérlegen.

4. Ha kivántatik, az üres hordó tarasulyát is meg kell határozni. E czélból az előbb jól kicsepegtetett hordónak óvó abroncsait le kell verni s a hordó sulyát megmérlegelni.

5. A bélyeg, a hordó köbtartalmának megfelelő literszám és ha a fél kivánja a hitelesités ideje (az év arabs, a hónap római számokkal) a csapos fenékre süttetik. Kis hordóknál azokat az oldaldongákra is lehet sütni.

Fémhordókon a bélyeget egy, a hordóra forrasztott lapra kell ütni, de úgy, hogy a lapot a bélyeg megsértése nélkül levenni ne lehessen. [1])

6. Ha újabb hitelesitésnél a köbtartalmat jelző számok hibásoknak találtatnak, ezeket le kell vakarni.

7. A hitelesitett hordók a hitelesitő hivatal jegyzőkönyvében külön sorszámokat kapnak s az illető sorszám, az oldaldongák aljába üttetik. [2])

8. Az üres hordó tara-sulya kilogramokban és ennek 10-ed részeiben kifejezve a hordóra süttetik ilyen alakban:

T . . . . k.

Fémhordóknál ezt egy fémlapra kell ütni.

[1]) L. 2688/76 sz. bizotts. utasitást. — L. 2428/79 sz. bizotts. utasitás 5. és 6. pontját.
[2]) L. 1191/75 sz. bizotts. utasitást.

Ha a hordó nem fából készült, az anyagot a hitelesitő levélben világosan ki kell tenni.

IV.

A száraz tárgyak mérésére való mértékek hitelesitésénél követendő eljárás.

Ezen mértékek hitelesitésénél következő készülékek használandók:

minta-mértékek;
hibaüvegek;
csapófák;
vas vonalozó;
garat (a mértékek megtöltésére);
kémlemezek.

1. Fából készült mértékeket a hitelesités előtt néhány napig száraz, szellős helyen kell tartani.

2. Miután a száraz tárgyak mérésére való mértékek felső szélének egy síkba kell esni, mindenek előtt erről kell meggyőződést szerezni. E végből egy vas vonalzót az edény közepére teszünk, s szemünket az edény szélének síkjába helyezzük. Ha a vonalozó alatt át lehet nézni, vagy ha a vonalozó az edény hátulsó részét elfödi, akkor az edény széle nem fekszik egy síkban és visszautasitandó. Az 50 literes edénynél még különös figyelmet kell forditani arra, hogy a keresztsínnek felső lapja az edény felső szélének síkjában feküdjék.

3. Az 5 literes és nagyobb mértékek átmérőjét egy milliméterekre osztott mérőpálczával kell megvizsgálni, a két literes és kisebb edényeknél az átmérő megvizsgálására S-sel jelzett kémlemezek szolgálnak.

4. A két literes és kisebb mértékek köbtartalma épen úgy vizsgáltatik meg, mint a hasonló nagyságú folyadék-mértékeké.

5. Az 5 literes és nagyobb mértékek köbtartalma kölesvagy repczemaggal való megtöltés által vizsgáltatik meg.

Ehhez szükséges egy garat, mely egy keretalakú állványon meg van erősitve. A garat oldalai a vizszinhez 45° alatt hajlott sima 4 lapot képeznek, feneke egy 5 milliméter tágas nyilású rostából áll, melyet egy tolóval el lehet zárni.

A garatot olyan magasra kell állitani, hogy az alatta képződő garmadának csúcsa a garat alját el ne érhesse. Ennélfogva a garat alja az edény fenekétől:

az 0·5 hectoliternél körülbelől 60 centiméter,
a 20 liternél 45 »
a 10 » 30 »
az 5 » 25 »

magasságra helyezendő. — A megvizsgálandó edényt szilárd alapra, u. m. a földre, kő- vagy téglatalajra kell állitani; kipadlózott helyiségben a padlón kellő nagyságú lék (lyuk) vágandó ki e czélra, hogy igy az edény minden rázkódtatástól megóva legyen.

6. A mérés folyamatja következő:

A mintamérték bőven megtöltetvén kölessel, a garatba kiürittetik; azután a mintamérték a garat alá egy lepedőre tétetik, a garat tolója kihuzatik, s a köles a mintamértékbe eresztetik. Miután a garat teljesen kiürült, a képződött garmada csapófával elegyengettetik, a felesleges köles lecsapatik, s a leesett szemek a lepedőről azon edénybe töltetnek vissza, a melyben a köles tartatik.

Most a mintamérték tartalma az üres garatba visszaöntetik, a garat alá a megvizsgálandó mérték helyeztetik és a toló újra kihúzatik.

A szemek az edénybe lefolyván, a garmada ismét a csapófával elegyengettetik. Az elegyengetés után vagy

ürességek mutatkoznak a köles felületén, vagy a felesleges magok lehullanak a lepedőre. Ha ürességek mutatkoznának, ezek egy az illető edény számára kijelölt határig maggal megöntött hibaüvegből töltetnek meg, s ha az ürességek a hibaüvegben levő magokkal megtelnek: az edény hitelesithető, ellenkezőleg nem. — Ha a lecsapásnál felesleges magok hullanak le: a lecsapott szemek összegyüjtetvén, a hibaüvegbe visszatöltetnek, melyen a hiba nagyságát meg lehet becsülni.

A hitelesités alkalmával szükséges, hogy mind a garat, mind az edény nyugodtan maradjanak, s a lefolyás meg ne szakittassék.

Igen fontos dolog, hogy a csapófa oldallapja függélyesen tartassék; különben a szemek összenyomatnak, vagy pedig túlságos mennyiségben hányatnak ki az edényből. Vigyázni kell továbbá arra is, hogy a csapófa alsó lapja az edény széleit érintse, és hogy közte és az edény széle közt magszemek ne legyenek, végre a csapás egyenlő gyorsasággal és egy huzamban vitessék véghez.

7. A csapófát egy vas vonalzóval kell megvizsgálni, és pedig oly módon, hogy a vas vonalzó élét a csapófa élére fektetjük, s megvizsgáljuk: vajjon az élek mindenütt tökéletesen érintik-e egymást. Ha érintik egymást, akkor a csapófa helyes; ellenkező esetben az visszautasitandó.

8. Az 1 hectoliter megvizsgálásánál elég annak átmérőjét két egymásra keresztben álló irányban mind fölül, mind alul, a mélységet pedig egy átmérőnek két végén megmérni, ha a méretek középértékei a szabályszerűektől csak olyan eltéréseket mutatnak, melyek a köbtartalomban legfeljebb 1% hibát okoznak, a mérték helyesnek tekinthető.

A méretek hibáinak befolyását a köbtartalomra ezen táblácska mutatja:

Ha a magasságban a hiba milliméter	akkor a köbtartalomban a hiba %	Ha az átmérőben a hiba milliméter	akkor a köbtartalomban a hiba %
0—1,5	0,19	0—1,5	0,38
1,5—2,5	0,39	1,5—2,5	0,78
2,5—3,5	0,58	2,5—3,5	1,17
3,5—4,5	0,78	3,5—4,5	1,56
4,5—5,5	0,97	4,5—5,5	1,95
5,5—6,5	1,17	5,5—6,5	2,34
6,5—7,5	1,36	6,5—7,5	2,73
7,5—8,5	1,56	7,5—8,5	3,12
8,5—9,5	1,75	8,5—9,5	3,51
9,5—10,	1,95	9,5—10,	3,90

E táblázat használatát a következő példa eléggé föl fogja világositni:

egy edénynél volt a felső átmérő

az egyik irányban 504·5 milliméter,

a másik » 510·0 »

az első átmérő

az egyik irányban 506·0 milliméter,

a másik » 499·5 »

Ezen négy mérést összeadván és az összeget 4-gyel elosztván, megkapjuk a középátmérőt, 505·0 millimétert.

A mélység volt

az egyik oldalon 502·5 milliméter,

a másik » 498·3 »

Ezen két méret összeadatván és az összeg kettővel elosztatván, adja a középmélységet, azaz 500·4 millimétert. Ennélfogva az átmérő nagyobb a kellőnél 1·9 milliméterrel, s igy a köbtartalom nagyobb lesz a kellőnél 0·78%-kal; a mélység pedig kisebb a kellőnél 2·6 milliméterrel, ez által a köbtartalom kisebb lesz a kellőnél 0·58%-kal. Ezen hibákat egymásból levonván, az edény végleges hibája 0·20%.

Ha az edénynek mind átmérője, mind magassága nagyobb volna a kellőnél, akkor az azokból a köbtartalomban eredő hibákat össze kellene adni, s igy kapnók az edény köbtartalmának összes hibáját. Ugyan ez áll, ha mindkét méret a kellőnél kisebb.

9. A bélyegzésnél a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 11. és 18. §§-ai szolgálnak zsinórmértékül. [1])

A csapófákat egy oldallapon kell bélyegezni és pedig ugy, mint a hosszmértékeket.

V.

A sulyok hitelesitésénél követendő eljárás.

A sulyok hitelesitéséhez következő készülékek használandók:

mintasulyok;
hibasulyok;
mérlegek;
tarasulyok;
fogók;

1. 20 kilogramtól kezdve 50 dekagramig a sulyokat már helyesitett állapotban dugóval gyengén elzárva kell a hitelesitő hivatalnál beadni, hol a sulyok méretei és a töltelék minősége is egyik-másik sulynál megvizsgáltatik.

[1]) L. 2428/79 sz. bizottsági utasitás 2. és 3. pontját.

2. Minden suly megvizsgálására azon mérleget kell használni, melynek terhelhetősége határai közé az esik.

A mérlegnek szilárdul felállitva s a nap sugárai, kályha melege, a léghuzam és rázkódtatások ellen óva kell lennie.

3. Minden sulyt egyenként kell megvizsgálni, s a mérés a következő módon teljesitendő.

A mintasuly a mérleg egyik serpenyőjébe helyeztetik, a másikba pedig tarasulyok tétetnek, mig a mérleg nyelve beáll. Ezután a mintasuly helyébe a megvizsgálandó suly tétetik. Ha a mérlegnyelv be nem áll: a könnyebb oldalra a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 23. §-ban előirt hibasuly tétetik. Ha a hibasuly alatt a mérleg serpenyője maradandólag lesülyedt, akkor a suly elég helyes; de ha az még akkor is könnyebb maradt: a suly hibás, tehát visszautasitandó.

Ha több egyenlő sulyt kell egymásután megvizsgálni, időről-időre meggyőződést kell szerezni a mintasulynak a serpenyőbe helyezése által a felől, hogy nem változott-e a tara.

4. A helyesnek talált sulyt a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 24. §-a szerint kell megbélyegezni.[1])

A dugóval készült sulyoknál a dugót előbb gyengén, utóbb egy lapos vas segélyével kalapácsütések által erősen be kell verni, azután kell a bélyeget a dugóra ütni.

[1]) L. 2428/79 sz. bizottsági utasitás 8. és 9. pontját.

VI.

A mérlegek hitelesitésénél követendő eljárás.

A) Egyenlő karu rúdmérlegek hitelesitése.

Az egyenlő karu rúdmérlegek hitelesitéséhez következő készülékek szükségesek:

horgos sulyok:

adaléksulyok;

tiz gramtól egy milligramig terjedő teljes sulysorozat.

Ha a mérleg megfelel a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 25—27. §§-ainak: a mérlegrudat meg kell vizsgálni állékonyság, helyesség, terhelhetőség és érzékenység szempontjából.

a) A mérleg állékonysága legcsekélyebb, ha a mérlegrúd megterhelve nincs. Az állékonyság megvizsgálása végett a mérlegrudat egy arra alkalmas állványon felfüggesztvén, azt szabad lengésbe kell hozni.

Ha a nyelv mindig a 0 ponton vagy a nyugpontot mutató jelzőn jő nyugalomba, az állékonyság elegendő; de ha az egyszer egy, máskor más helyen állapodik meg, vagy ha épen felfordul: akkor a mérleg visszautasitandó.

b) A helyesség feltételének a mérlegrúd csak akkor felelhet meg, ha annak karjai egyenlő hosszúak.

A karok egyenlőtlensége leginkább nagy terhek mérlegelésénél mutatkozik. Ennek kipuhatolása végett a mérlegrúd két végére a mérleg terhelhetőségének megfelelő legnagyobb horgos sulyokat kell akasztani s kitarázás által a nyelvet be kell állitani. Ezután a horgos sulyokat tárástól fel kell cserélni; ha ekkor a mérleg egyensulyában eltérés mutatkozik s ezt a mérleg terhelhetőségének megfelelő adaléksuly kétszerese által el lehet háritani: akkor a mérlegrúd helyes; ellenkező esetben az visszautasitandó.

Ezen kettős adaléksulyok a következő táblában foglaltatnak s a közönséges sulyokból a lehető legkisebb számban teendők össze:

A mérleg legnagyobb terhelhetősége	Kettős adaléksuly		A mérleg legnagyobb terhelhetősége	Kettős adaléksuly	
	kalmár-	szigorú		kalmár-	szigorú
	mérlegnél milligram			mérlegnél milligram	
20 kilogram	13400	4000	2 kilogram	2000	800
18 »	12000	3600	1 »	1000	500
15 »	10300	3100	50 dekagram	500	300
12 »	8700	2600	20 »	200	160
10 »	7200	2200	10 »	100	80
8 »	5900	1800	5 »	—	44
6 »	4600	1500	2 »	—	24
5 »	4000	1300	1 »	—	16
4 »	3200	1120	5 gram	—	10
3 »	2600	960			

Ha oly mérleg hitelesitendő, melynek terhelhetősége ezen táblában nem foglaltatik: adaléksulyul azon két terhelhetőségnek megfelelő középértéket kell venni, melyek közé a megvizsgálandó mérleg terhelhetősége esik. Ha a hitelesitendő mérleg terhelhetősége 20 kilogramnál nagyobb: akkor a szigorú mérlegeknél a terhelhetőség $^1/_{5000}$, a kalmár-mérlegeknél pedig $^1/_{1500}$ részét kell kettős adaléksulyul venni.

c) Az érzékenység azt követeli, hogy ha a mérleg beáll s az egyik oldalra egy kis túlsuly tétetik, a nyelv állásában észrevehető változás álljon elő. Az érzékenység a teher nagyságával kisebbedik; a vizsgálat tehát itt is a legnagyobb megterheltetésnél eszközlendő.

A használandó adaléksulyok a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 31. §-ban, bővebben kifejtve pedig a következő táblácskában foglaltatnak:

Ha a legnagyobb terhelhetőség	Az adaléksúly kalmár- mérlegeknél milligram	szigorú	Ha a legnagyobb terhelhetőség	Az adaléksúly kalmár- mérlegeknél milligram	szigorú
20 kilogram	6700	2000	2 kilogram	1000	400
18 »	6000	1800	1 »	500	250
15 »	5150	1550	50 dkgr. illetőleg 500 gr.	250	150
12 »	4350	1300	20 » » 200 »	100	80
10 »	3600	1100	10 » » 100 »	50	40
8 »	2950	900	50 »	—	22
6 »	2400	750	20 »	—	12
5 »	2000	650	10 »	—	8
4 »	1600	560	5 »	—	5
3 »	1300	480			

Ha oly mérleg hitelesitendő, melynek terhelhetősége ezen táblában nem foglaltatik, adaléksulyul azon két terhelhetőségnek megfelelő középértéket kell venni, melyek közé a mérleg terhelhetősége esik. Ha pedig a mérleg terhelhetősége 20 kilogramnál nagyobb, akkor az adaléksuly szigorú mérlegnél a terhelhetőségnek $^1/_{10000}$ részét, kalmár-mérlegeknél pedig $^1/_{3000}$ részét képezi, és ezek, valamint azon adaléksulyok is, melyekre külön sulydarab a tokban nincsen, a közönséges sulyokból a lehető legkisebb számmal teendők össze.

Ha az adaléksuly rátétele által a nyelv állásában semmi változás nem mutatkoznék, a mérleget vissza kell vetni. Ezen vizsgálat egyszersmind a mérleg terhelhetősége iránt is kellő felvilágositást ad, s igy ezt külön megvizsgálni nem szükséges. Ha a legnagyobb megterheltetésnél a mérlegrúd alakjában szemmel látható vál-

tozás állana be: akkor annak szilárdsága nem elegendő, s a mérleg visszavetendő, ha mindjárt a fentebbi feltételeknek eleget tenne is.

A bélyegzést a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 32. §-ban előirt módon kell teljesitni, megjegyezvén, hogy az ütéseket csak épen elegendő erővel kell tenni, nehogy általok a mérleg-rúd alakja változást szenvedjen. Elegendő, ha a bélyegnek csak a nyoma látszik.

Szigorú mérlegnél különösen nagy óvatossággal kell eljárni s itt a bélyeget a mérlegrúd közepére kell alkalmazni.

Ha a bélyegzés rendes meneténél a mérleg sérülést szenvedne: a hitelesitő hivatal kárpótlást nem ád.

B) Felsőserpenyős vagy táblamérlegek hitelesitése.

Ezen mérlegek az egyenlő karu rúdmérlegektől abban különböznek, hogy a teher befogadására szolgáló serpenyők az emeltyűkarok felett vannak helyezve és ez okból a teher könnyen oldalnyomást okoz a tengelyekre.

Ezen mérlegek közül egyelőre csak a Pfanzeder rendszere szerintiek hitelesithetők.[1])

Ezen mérleg megvizsgálásánál az eljárás a következő:

Legelőbb is a mérleg terhelhetőségét kell megvizsgálni s e végből az egyik serpenyőbe az illető legnagyobb terhet, a másikba tarát teszünk, mig a mérleg beáll. Ezután a terhet le kell venni és újra feltenni. Ha a mérleg ismét beáll: akkor az bir a kivánt terhelhetőséggel s az illető adaléksuly hozzáadása által (a 9334. sz. a. szabályrendelet 32-ik szakasza szerint) az érzékenység is kipróbáltatik. Ezen adaléksúlynak egyenlő, de ellenkező eltérést kell okozni a nyelvben, ha az adaléksuly egyszer az egyik, máskor a másik serpenyőbe tétetik.

[1]) L. 12237/75 sz. minist. ren. 3. szak.-át.

Ugyanezen vizsgálatot ismételni kell akkor is, midőn a mérleg nem egészen vizszintes asztalon nyugszik, tehát a tábla sem egészen vizszintes, s az egyensulynak egyenlő módon kell mutatkozni, akárhova tétetnek a sulyok a a táblán, vagy legalább az eltérésnek nem szabad azon mértéket túlhaladni, melyet az illető hibasulylyal kiegyenliteni ne lehetne.

A mérleg helyességét illetőleg a vizsgálat következő módon eszközöltetik:

Ha az üres mérleg nyelve a 0 ponton beáll, vagy egy igen kis eltérést tara által kiigazitani lehet; a mérleg serpenyőibe a legnagyobb megterheltetésnek megfelelő sulyokat kell tenni s a mérleg nyelvét a 0 pontra be kell állitani. Ezután a sulyokat a serpenyőben egymással fel kell cserélni. Ha a nyelv újra beáll, vagy ha a netán mutatkozó eltérés a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 31. §-ban előirt adaléksuly kettős értékével kiegyenlithető: akkor a mérleg elég jó; különben az visszautasitandó. Ezen vizsgálatot is ismételni kell, a sulyokat a serpenyőnek majd közepébe, majd egyik vagy másik szélére helyezvén.

C) A körtés-mérlegek hitelesitése.

Ha a körtés-mérleg a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 28. §-ának megfelel, akkor azt az állékonyság, szilárdság, helyesség és érzékenység szempontjából kell megvizsgálni. E végett a futósulyt a legkisebb osztályrészre (ha lehet a 0 pontra) kell beállitni s ha a mérlegrúd vizszintes fekvésben jön nyugalomba, mit onnan lehet felismerni, hogy a nyelv a villában beáll: akkor a mérleg eléggé állékony.

Ezután a teherhorogra a legnagyobb megmérhető sulyt akasztván, a futósulyt az illető osztásvonalra kell

állitni; ha a mérlegrúd legkisebb görbülést sem mutat: akkor az eléggé szilárd és ha a mérleg-rúd igy megterhelve vizszintes fekvésben jő nyugalomba: akkor a mérleg helyes is. Nagyobb biztosság végett ezen próbát még egy, a legnagyobb és legkisebb terhelhetőség közt lévő középterhelhetőségnél is kell ismételni.

Ha a mérlegnek két beosztása van, mind a két beosztást az előbbi mód szerint külön kell megvizsgálni. Végre a teherhez hozzá kell adni annak $^1/_{2000}$ részét; ha ezen túlteher a mérlegrúd, illetőleg annak nyelve fekvésében észrevehető elmozdulást hoz létre: akkor a mérleg elég érzékeny.

Ha ezen feltételek valamelyikének a mérleg meg nem felel: az visszavetendő.

D) A hidmérlegek hitelesitése.

A hidmérlegek közül következő szerkezetűek hitelesithetők:

a strassburgi tizedes- és százados-hidmérlegek;

a Schönemann-féle hidmérleg;

A Sagnier-féle százados-hidmérleg, mely a serpenyőn kivül még futósulylyal is fel van szerelve.

Mindezen szerkezetek az illető mértékhitelesitő hivatalokkal rajzban közöltetnek.

Ha valamely hitelesitő hivatalnál más szerkezetű mérlegek jelentetnek be hitelesités végett, arról az állami központi mértékhitelesitő bizottságnak jelentést kell tenni.

A hidmérlegek megvizsgálása következő:

Mindenekelőtt a mérleg hidját egy függő sulynak az alatta levő jelre beállitása által vizszintes fekvésbe kell hozni s a tara-készülékkel a nyelveket egymással átalellenes fekvésbe kell beállitani.

Ezután a mérleg legnagyobb terhelhetőségének 50%-át hitelesitett tarasulyokban előbb a hid széléhez közel, az annak megfelelő tizedes, illetőleg százados sulyt pedig a serpenyőbe kell tenni. Ha a nyelvek jól beállanak, a terhet a hid hátulsó részére, azután oldalvást jobbra, balra kell áttenni: a nyelveknek mindenkor be kell állani.

Ezután a legnagyobb teherrel kell a próbát ismételni. Ha mindezen esetekben a nyelvekben csak annyi eltérés mutatkozik, a mennyit az illető teher $^1/_{2000}$ részének hozzáadása által el lehet háritani, akkor a mérleg helyes. Ellenkező esetben a mérleg visszautasitandó.

Ha az alkalmazandó teher olyan nagy, hogy azt hitelesitett tara-sulyokból nem lehetne előállitani, akkor a hiányzó részt bárminemű kéznél levő nehéz testek által lehet pótolni, melynek a hidra és a serpenyőbe helyezett részei egymással egyensulyba hozatnak. De akkor a helyesség megvizsgálására szolgáló $^1/_{2000}$ rész csak a hitelesitett tara-sulyoktól, nem pedig a többi használt nehéz testektől is számitandó. Ezen vizsgálatból egyszersmind kiderül a mérleg érzékenysége is. Ha tudniillik a suly vagy a teher $^1/_{2000}$ részének hozzáadása által a nyelvek állásában észrevehető változás áll elő: akkor a mérleg elég érzékeny. Ellenkező esetben a mérleg visszautasitandó.

Végre a mérleg teherképességének megvizsgálására ismételni kell a vizsgálatot, a legnagyobb teherhez még 10%-ot adván. Ha a mérleg még ezen teher alatt is elég helyes és érzékeny: akkor az minden tekintetben megfelel a követelményeknek; ellenkező esetben a mérleg visszavetendő.

A Sagnier-féle hidmérlegen a mérlegkar beosztását a körtés-mérleg megvizsgálására előirt módon külön kell megvizsgálni, és külön bélyeggel ellátni.[1])

[1]) L. 2428/79 sz. bizottsági utasitás 10. és 11. pontját.

VII.

A szesz- és czukormérő hitelesitésénél követendő eljárás.

A) A szeszmérő (alkoholometer) hitelesitése.

A szeszmérő hitelesitéséhez szükséges készülékek következők:

minta-szeszmérő és hőmérő;
beosztási hálózat;
hengeralakú talpas üvegek a próba-folyadékok befogadására;
különböző fokú szesz és lepárolt viz próba-folyadékul;
egy mérleg.

A szeszmérő megvizsgálása két részre oszlik, u. m.:

a) a százalékos beosztásnak megvizsgálására, mielőtt az az alkoholometer csőjébe illesztetnék; azután

b) a két műszer helyességének, a hőmérő scálájának és a műszer sulyának megvizsgálására.

A százalékos beosztásnál mindenekelőtt meg kell vizsgálni: vajjon az megfelel-e a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 34. §. határozatainak.[1])

A százalékos scála beosztásának megvizsgálására szolgál a beosztási hálózat. Ezen hálózat egy fémtáblára vésett trapezből áll, melynek magassága mintegy 24 centiméter, kisebbik párhuzamos oldalának hossza pedig 160 milliméter. A két párhuzamos oldal mindenike a szeszmérő scálájának megfelelően 100 részre van beosztva, s az egyenlő számú pontok átlókkal összekapcsolva. Ezen átlók a trapez két szélső párhuzamos oldala közt egyenközűen húzott minden egyenes vonalat szintén arányos részekre osztanak.

[1]) L. 24822/83 sz. min. rend. és 1752/83 sz. bizotts. utasitást

A megvizsgálandó beosztás a két parallela közt ezekkel párhuzamos fekvésben úgy helyeztetik, hogy annak két végpontja a két szélső nem párhuzamos oldalra essék.

Ha már most a beosztási hálózat átlói a megvizsgálandó beosztás minden pontján keresztül mennek, vagy azoktól legfeljebb a még megengedhető 0·1 osztályrésznyi eltérést mutatnak: úgy a beosztás egy hengeralakú csőbe leendő alkalmazásra helyesnek tekintendő.

Ha azonban a beosztás a két párhuzamos közt nem hozható oly helyzetbe, hogy az osztás-pontok az átlókkal az emlitett módon összeéssenek: ugy a beosztás csak kúpalakú csőbe való alkalmazásra lehet használható; de ez esetben is csak akkor helyes, ha a beosztást a hálózatban olyan ferde helyzetbe lehet hozni, melyben az átlók a beosztás pontjain mennek keresztül. Ellenkező esetben a beosztás még kúpalakú csőbe sem alkalmas.

Ha a szeszmérő beosztása helyesnek találtatott: az megbélyegeztetik, a hivatalos jegyzőkönyvi szám ráiratik és a készitőnek visszaadatik azon megjegyzéssel, hogy a műszert egész elkészitése után hitelesités végett a hivatalhoz hozza vissza. A nem helyesnek talált beosztást szét kell tépni.

Teljesen elkészült műszer hitelesitésénél mindenekelőtt meggyőződést kell szerezni arról, vajjon megfelel-e az a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 33. §. követelményeinek.

Azután mind a megvizsgálandó szeszmérőt, mind a minta-szeszmérőt gondosan meg kell törülni s egymásután három különböző próba-folyadékba mártani, melyek közül az egyik igen alacsony, a másik közép, a harmadik igen magas fokú szeszből áll. és a beosztásokat a folyadék felületén le kell olvasni. — A beosztás 0 pontjának megvizsgálása tiszta párolt vizbe mártás által eszközöltetik. A leolvasások alkalmával a két szeszmérő közötti

különbségnek $^1/_4$ százalékot meghaladni nem szabad. Ha ezen kelléknek a készülék meg nem felel: akkor az visszautasitandó. Ezután a hőmérőt kell összehasonlitani a minta-hőmérővel, mind a kettőt mintegy + 12, (sőt ha lehetséges, még alsóbb fokú) és 20—30 fokú vizbe tartván: a leolvasások különbségének $^1/_4$ fokot meghaladni nem szabad.

Ezután a műszer sulyát kell megmérni, s ennek a beosztáson feljegyzett számtól 3 centigramnál többel különböznie nem szabad.

A hibásnak talált szeszmérőből a beosztást a hivatalban ki kell venni.

A vizsgálatnál megsérült szeszmérőért a hivatal kárpótlást nem ád.

Minden helyesnek talált szeszmérőről külön hitelesitő levél adandó ki, melynek mintája ezen szabályrendelet végén közöltetik.

B) A czukormérő hitelesitése.

A czukormérő hitelesitéséhez szükséges készülékek a következők:

minta-czukormérő és hőmérő;
beosztási hálózat;
hengeralakú talpas üvegek a próba-folyadékok befogadására;
párolt viz és kétféle konyhasó-oldat próba-folyadékokul;
egy mérleg.

A czukormérő megvizsgálása két részre oszlik, u. m.:

a) a százalék scálabeosztásának megvizsgálására; azután

b) a műszer helyességének, a hőmérőnek és a műszer sulyának megvizsgálására.

A százalékos scálánál mindenekelőtt meg kell vizsgálni, vajjon megfelel-e a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 38. §-a követelményeinek.

A százalékos scála beosztásának megvizsgálására szolgál a beosztási hálózat, mely a szeszmérő megvizsgálásához használt hálózattól abban különbözik, hogy azon az egymástól körülbelül 20 centiméter távolságban lévő párhuzamosak mindegyike 0 foktól legalább 24 fokig kiterjedő olyan részeket foglal magában, melyek a lepárolt vizben feloldott tiszta czukortartalom sulyszázalékait 14° R. hőmérséknél kitüntető és hengeralakú csővel készült czukormérő scálájának megfelelnek.

A scála megvizsgálásának módja és a bélyegzés a szeszmérőétől semmiben sem különbözik.

A műszer helyes voltának megvizsgálása is egészen azonos a szeszmérőével, azon különbséggel, hogy a czukormérőnél próba-folyadékul a párolt vizen kivül lepárolt vizben készült kétféle konyhasó-oldatot kell használni, melyekben a műszer körülbelül 12% és 20%-ra sülyed. Az eltérések $^1/_5$%-ot meg ne haladjanak. Ha a műszer nem helyes: azt hitelesités nélkül vissza kell adni a készitőnek.

A hőmérő megvizsgálására + 14° R. és 20—30 fokú vizet kell használni, s a leolvasásokban $^1/_2$°-nál nagyobb eltérés meg nem engedhető.

A műszer sulyában 3 centigram eltérés itt is megengedhető, mint a szeszmérőnél.

Minden helyesnek talált czukormérőről külön hitelesitő levél adandó ki, melynek mintája ezen szabályrendelet végén közöltetik.

VIII.

A gázórák hitelesitésénél követendő eljárás.

Csak olyan gázórák hitelesittetnek, melyek a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 41—43. §-ainak megfelelnek és a melyeknél a számláló készüléket magában foglaló tok még véglegesen elzárva nincsen.[1])

Legelőbb is a számláló-készülék szerkezetét kell megvizsgálni és meg kell győződni arról: vajjon nincs-e a mutatóknak holt mozgásuk, azaz, nem maradnak-e hátra a tengely forgása mögött? és nem lehet-e a számlapokhoz férni a tok elzárása után is?

Azután meg kell még vizsgálni, vajjon a számláló a köbtartalmat helyesen jelzi-e? Ezt egy köbző-készülék segélyével lehet véghez vinni oly módon, hogy egy bizonyos köbmennyiségű és sürüségü levegő átnyomatik a gázórán, s a számláló-készüléken a mutatók állásai leolvastatnak. — A hol köbző-készülék fel nem állitható, egy próba-gázórát is lehet alkalmazni; a két gázórán egy időben ugyanazon mennyiségű levegő menvén keresztül, a mutató-készülékek is ugyanazon átmenő mennyiséget tartoznak jelezni.

Mind a köbző-készülék, mind a próba-gázóra csak akkor használható, ha előbb a központi mértékhitelesitő bizottság által megvizsgáltatván, helyesnek találtatott.

Ugyanez áll olyan próba-gázórák vagy készülékek hivatalos használatáról is, melyek a hivatal helyiségein kivül vannak felállitva.

A gázórák megvizsgálása a köbző-készülék segélyével következő módon történik.

Fel kell emelni a harangot, a zárcsapot el kell zárni, az ellensulyt úgy kell egyes darabok által megterhelni, hogy a feszélyméró 40 milliméternyi vizoszlopot mutasson.

[1]) L. 3230/76 sz. bizotts. utasitást.

Azután a megvizsgálandó gázórát egy vizszintes asztalra helyezvén, azt kaucsuk csövek által a be- és kivezető csövekkel légmentesen össze kell kapcsolni és a számlálókészüléket 0-ra kell állitani.

Ezután a gázórát vizzel meg kell tölteni, mig a viz a kifolyási csövön folyni kezd, a zárcsapot ki kell nyitni, s a levegőt átereszteni, mig a dob legalább egyszer körülfordult, ekkor a kifúvó csap bezáratik.

Ezután a gázórába ismét vizet kell tölteni és elvárván, mig annak felesleges része kifolyik, egy darabig várakozni kell, hogy nem sülyed-e a harang? miből a kaucsuk cső összeköttetések hiányos voltára lehet következtetni.

Ha minden rendben van, ki kell nyitni a kifúvó csapot annyira, hogy a levegő kifolyása körülbelöl a szabályszerű gázéval egyenlő legyen.

Ha ezen sebesség beállott, az észleléshez lehet fogni.

E végre elzárván mind a zár-, mind a kifúvó csapot, s a harangot, ha szükséges, léggel újra megtöltvén, le kell olvasni mind a harang, mind a számláló mutatók állásait, még a legkisebb ürrészek mérésére szolgáló beosztásnál is.

Ezután mind a zár, mind a kifúvó csapot kinyitván, a kellő mennyiségű levegőt át kell ereszteni. — E közben mint a két feszélymérőt le kell olvasni, s végre a kifúvó csapot elzárván, mind a harang, mind a számlálókészülék mutatóit le kell olvasni.

A harang beosztásán leolvasott számok különbsége adja az átment levegő köbtartalmát, a számláló készüléken leolvasott számok különbsége pedig a gázóra által jelzett köbtartalmat.

Ez utóbbinak az elsőtől 2% nál nagyobb eltérést nem szabad mutatni.

A mutatók állását mind a beosztáson, mind pedig a számláló készüléken olyan pontosan kell leolvasni, hogy a leolvasási hiba a többi elkerülhetlen hibákkal együtt véve, egy még használható gázmérőt elvetendőnek ne nyilatkoztasson, és az észlelést olyan hosszú ideig kell folytatni, mig e hibák befolyása észrevehetlenné lesz.

A feszély-mérőn csekély ingadozásokat nem szükség tekintetbe venni. — Ugyanis 100 köb-egység a harangban 40 milliméter vizoszlop-nyomás alatt álló levegőből a közép-légnyomás alatt körülbelől 100·4 köb-egységet foglal el; tehát a feszély-mérőn 10 milliméter vizoszlop-változás a lég köbtartalmában csak $^1/_{10}$ % változást okoz.

1 milliméter hiba azonban a harang beosztásának leolvasásában 80 centiméter átmérőjü harangnál már $^1/_2$ liter levegőnek felel meg. $^1/_2$ l. 100 l.-nek $^1/_2$ %-a, tehát legalább 100 l. levegőt kell a gázórán átereszteni, hogy a hiba a gázóra helyességének megitélésében káros befolyását elveszitse.

Végre a számláló készülék beosztási hibáját az által lehet az észlelésnél mellőzni, hogy a lég kifolyását azon pillanatban szakitjuk meg, midőn a legkisebb ürrészeket mérő beosztáson a mutató azon vonásra tér vissza, melyből az kiindult.

Ha a vizsgálat folyamatja kielégitő, a vizsgálatot előbb is félbe lehet szakitani; de ha az eltérés a megengedhető hiba határához közel van, ekkor nagyobb mennyiségü levegőt kell átereszteni.

Nagy gázóráknál a harang előbb kiürül, mig a dob egy fordulatot tett volna. Ilyenkor a kifúvó és a zárcsapot egyszerre el kell zárni, a harangot léggel újra megtölteni és az észlelést folytatni.

Oly szerkezetü gázóráknál, melyeknél két vizkieresztő csap van alkalmazva, melyekben ennélfogva két külön-

bözö vizszin állitható elö, a vizsgálat következö módon eszközöltetik: mindenek elött az oldalcsapot kell kinyitni a gázórába vizet kell tölteni s meg kell várni, mig a felesleges viz kifolyik; ekkor a további vizsgálatot az elöbb leirt módon kell foganatositani. Ez megtörténvén, ezen oldalcsap bezáratik, s a másik (alsó) csap nyittatik ki, a gázóra ismét megtöltetik, mig a felesleges viz kifolyik, és az észlelés az ismert módon ismételtetik. Ha a leolvasások különbsége mindkét vizsgálatnál 2%-nyi hibát meg nem haladja, az óra hitelesithetö, ellenkezöleg nem.

Noha czélszerübb minden gázórát egyenként vizsgálni meg, mindazáltal a munka gyorsitására megengedtetik, hogy a lég egy gázórából a másikba vezettessék, ha a gázórák egy gyárból valók, egyenlö nagyságúak, s azoknak száma ötöt meg nem halad. — Ha szabályellenességek mutatkoznak, az illetö gázórákat egyenként újra meg kell vizsgálni.

Közönséges gázórák megvizsgálásánál próba-gázórák csak kivételesen alkalmazhatók.

Czélszerü a vizsgálatot próba-gázórával úgy vinni véghez, hogy a levegö egyszer a próba-gázórából a megvizsgálandóba, másszor ellenkezö rendben vezettessék.

A gázórák hitelesitésénél elöforduló és a f. évi 15448. sz. a. ministeri szabályrendelet szerint külön díj mellett teljesitendö mellék-munkák: a számláló készülék tokjának leforrasztása, a bélyegekhez szükséges ónlapok és cseppek elöállitása és hasonlók.

A gázórák bélyegezése a 9334. sz. a. ministeri szabályrendelet 45. §-ban elöirt módon történik.

A gázórákról kiadandó hitelesitölevél mintája alantabb következik.

A hitelesítési levelek, vizsgálati okmányok, és azok könyvelésének mintái.

A) Azon esetre, ha a hitelesítésre hozott tárgyak helyeseknek találtatnak.

Lapszám *Áttétel*

MÉRTÉKHITELESÍTŐ HIVATAL.

1. sz. 1875 15/1.

N. N ur fizetett

huszonkilencz frt 45 krt. következő tárgyak hitelesítéséért

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.
160	20 k. ks.	32	—
20	5 k. »	2	—
4	20 k. km.	1	—
10	kofam.	—	50
5	2 méter famérőrud	—	75
	összesen	36	25
	Levonás 20%	6	80
	fizetett	29	45

Budapesti mértékhitelesitő hivatal.
Elismerem : N. N.

1. sz. 1875 15/1.

N. N. ur részére Kecskemétről a következő tárgyak megvizsgáltatván, a közforgalomban használhatóknak találtattak és hitelesitettek, az alanti díjak felszámítása mellett :

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.
160	20 kilog. kalmársuly	32	—
20	5 » »	2	—
4	20 » kalmármérleg	1	—
10	kofamérleg	—	50
5	2 méter famérőrud	—	75
	összesen	36	25
	Levonás 20%	6	80
	fizetett	29	45

(hivat. bélyeg)
Budapesti mértékhitelesitő hivatal.
(Aláírás.)

2. sz. 187

. . . . . **ur fizetett**

. . . . . .

következő tárgyak hitelesitéséért

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

. . . . mértékhitelesitő hivatal.
Elismerem :

2. sz. 187

. . . . . ur részére . . . . . .

a következő tárgyak megvizsgáltatván, a közforgalomban használhatóknak találtattak és hitelesittettek, az alanti díjak felszámítása mellett.

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

. . . . . mértékhitelesitő hivatal.

3. sz. 187

. . . . . **ur fizetett**

. . . . . .

következő tárgyak hitelesitéséért

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

. . . . mértékhitelesitő hivatal.
Elismerem :

3. sz. 187

. . . . . ur részére . . . . . .

a következő tárgyak megvizsgáltatván, a közforgalomban használhatóknak találtattak és hitelesittettek, az alanti díjak felszámítása mellett.

Dr. sz.	Tárgyak	frt	kr.

. . . . . mértékhitelesitő hivatal.

B) Azon esetre, ha a hitelesitésre hozott tárgyak helyeseknek **nem** találtattak, ennélfogva hitelesités nélkül visszaadattak.

Lapszám *Áttétel*

1. sz. 1875 1/III.

N. N. ur fizetett
tizenkét frt. 80 kr. következő tárgyak megvizsgálásáért

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.
	összesen		

(Szegedi) mértékhitelesitő hivatal.
Elismerem: N. N.

1. sz.

N. N. ur részére Szegedről a következő tárgyak megvizsgáltatván, a közforgalomban használhatóknak **nem** találtattak, és hitelesités nélkül adattak vissza az alanti díjak felszámítása mellett

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

(hivat. bélyeg)

(Szegedi) mértékhitelesitő hivatal.
(Aláirás.)

ÁTVITELEK

2. sz. 187

.....**ur fizetett**
.....következő tárgyak megvizsgálásáért

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

. . . . . mértékhitelesitő hivatal.
Elismerem:

2. sz. 187

. . . . . ur részére . . . következő tárgyak megvizsgáltatván, a közforgalomban használhatóknak **nem** találtattak, és hitelesités nélkül adattak vissza az alanti díjak felszámítása mellett

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

. . . . . mértékhitelesitő hivatal.

HITELESÍTÉSEK

3. sz. 187

.....**ur fizetett**
.....következő tárgyak megvizsgálásáért

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

. . . . . mértékhitelesitő hivatal.
Elismerem:

3. sz. 187

. . . . . ur részére . . . következő tárgyak megvizsgáltatván, a közforgalomban használhatóknak **nem** találtattak és hitelesités nélkül adattak vissza az alanti díjak felszámítása mellett

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

. . . . . mértékhitelesitő hivatal.

MÉRTÉKEK

C) Azon esetre, ha már hitelesitett tárgyak ujra hitelesitésre hozatnak, és helyeseknek találtatnak.

Lapszám *Áttétel*

1. sz. 1875 15/I.

N. N. ur fizetett

hat forint 52 krt. következő tárgyák hitelesitéséért

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.
10	5 k. ks.		
5	kofamérleg . . .		
3	körtésmérleg . .		
	összesen	—	—

Debreczeni mértékhitelesitő hivat.
Elismerem : N. N.

1. sz. 1875 4/V.

(N. N.) ur részére (Téglásról) következő már hitelesitett tárgyak ujra megvizsgáltatván, a közforgalomban továbra is használhatóknak találtattak, és hitelesnek nyilvánitatnak az alanti dijak felszámitása mellett.

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr
10	5. k. kalmársuly		
5	kofamérleg		
3	körtésmérleg		
	összesen	—	—

(hivat. bélyeg)

Debreczeni mértékhitelesitő hivatal.
(Aláirás)

2. sz. 187

. . . . . **ur fizetett**

. . . . . következő tárgyak hitelesitéséért

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

. . . . . mértékhitelesitő hivatal.
Elismerem :

2. sz. 187

. . . . . ur részére . . . . a következő tárgyak megvizsgáltatván, a közforgalomban használhatóknak találtattak és hitelesittettek, az alanti dijak felszámitása mellett.

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr

. . . . . mértékhitelesitő hivatal.

3. sz.

. . . . . **ur fizetett**

. . . . . következő tárgyak hitelesitéséért

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

. . . . . mértékhitelesitő hivatal.
Elismerem :

3. sz. 187

. . . . . ur részére . . . . a következő tárgyak megvizsgáltatván, a közforgalomban használhatóknak találtattak és hitelesittettek, az alanti dijak felszámitása mellett.

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

. . . . . mértékhitelesitő hivatal.

MÉRTÉKHITELESÍTŐ HIVATAL

D) Azon esetre, ha már hitelesitett tárgyak újra hitelesitésre hozatnak de helyeseknek **nem** találtatnak.

Lapszám *Áttétel*

1. sz. 1875 16/III.

N. N. ur fizetett tizenkét frt. 30 krt következő tárgyak megvizsgálásáért

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.
	összesen		

(Pécsi) mértékhitelesitő hivatal.
Elismerem :

HITELESÍTÉSI HIVATAL MÉRTÉKEKRŐL

1. sz.
(N. N.) ur részére (Pécsről) következő már hitelesitett tárgyak újra megvizsgáltatván, a forgalomban továbbá is használhatóknak **nem** találtattak, ennélfogva a rajtok volt bélyeg megsemmisittetett, az alanti díjak felszámitása mellett.

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

(hivat. bélyeg) (Pécsi) mértékhitelesitő hivatal.
(Aláirás)

2. sz. 187

..... **ur fizetett** ..... következő tárgyak megvizsgálásáért

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

..... mértékhitelesitő hivatal.
Elismerem :

2. sz. 187

..... ur részére ..... következő tárgyak megvizsgáltatván, a közforgalomban használhatóknak **nem** találtattak és hitelesités nélkül adattak vissza az alanti díjak felszámitása mellett

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

..... mértékhitelesitő hivatal.

3. sz. 187

..... **ur fizetett** ..... következő tárgyak megvizsgálásáért

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

..... mértékhitelesitő hivatal.
Elismerem :

3. sz. 187

..... ur részére ..... következő tárgyak megvizsgáltatván, a közforgalomban használhatóknak **nem** találtattak és hitelesités nélkül adattak vissza az alanti díjak felszámitása mellett

Db. sz.	Tárgyak	frt	kr.

..... mértékhitelesitő hivatal.

oldal

E) Könyvelési minta a szeszmérők hitelesítéséhez.

Lapszám. *Áttétel.*

MÉRTÉKHITELESÍTŐ HIVATAL.

Sorszám. 187

(N. N.) ur fizetett ( ) egy szeszmérő hitelesitéséért.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

Elismerem:

N. N.

Sorszám. 187

(N. N.) ur részére (-ben) egy szeszmérő (Alkoholometer) vizsgáltatott meg, melynek.....számmal jelölt százalékos beosztása.....%-tól.....%-ig terjed és sulya..... centigram. Ezen szeszmérő a közforgalomban használhatónak találtatván, hitelesittetett, következő díjak felszámitása mellett:

a hitelesitésért. . . . . .
egy átszámitási táblázatért . .

Összesen . .

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

(hivatali bélyeg) (Aláirás)

Sorszám. 187

(N. N.) úr fizetett ( ) egy szeszmérő hitelesitéséért.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

Elismerem:

N. N.

Sorszám. 187

(N. N.) ur részére (-ben) egy szeszmérő (Alkoholometer) vizsgáltatott meg, melynek.....számmal jelölt százalékos beosztása.....%-tól.....%-ig terjed és sulya.....centigram. Ezen szeszmérő a közforgalomban használhatónak találtatván, hitelesittetett, következő díjak felszámitása mellett:

a hitelesitésért. . . . . .
egy átszámitási táblázatért . .

Összesen . .

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

(hivatali bélyeg) (Aláirás)

Sorszám. 187

(N. N.) ur fizetett ( ) egy szeszmérő hitelesitéséért.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

Elismerem:

N. N.

Sorszám. 187

(N. N.) ur részére (-ben) egy szeszmérő (Alkoholometer) vizsgáltatott meg, melynek.....számmal jelölt százalékos beosztása.....%-tól.....%-ig terjed és sulya.....centigram. Ezen szeszmérő a közforgalomban használhatónak találtatván, hitelesittetett, következő díjak felszámitása mellett:

a hitelesitésért. . . . . .
egy átszámitási táblázatért . .

Összesen . .

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

(hivatali bélyeg) (Aláirás)

F) Könyvelési minta a czukormérők hitelesitéséhez.

Lapszám. *Áttétel.*

Sorszám. 187

(N. N.) ur fizetett ( ) egy czukormérő hitelesitéséért.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

Elismerem:

(N. N.)

Sorszám. 187

(N. N.) ur fizetett ( ) egy czukormérő hitelesitéséért.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

Elismerem:

(N. N.)

Sorszám. 187

(N. N.) ur fizetett ( ) egy czukormérő hitelesitéséért.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

Elismerem:

(N. N.)

Oldal . . .

MÉRTÉKHITELESITŐ HIVATAL

Sorszám. 187

(N. N.) ur részére (-ben) egy czukormérő (Sacharometer) vizsgáltatott meg, melynek.....számmal jelölt százalékos beosztása.....%-tól.....%-ig terjed és sulya.....centigram. Ezen czukormérő a megengedhető hiba határain belül helyesnek találtatván, hitelesittetett, s a hitelesitésért.....díj számittatott fel.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

(Aláirás)

(hivatali bélyeg)

Sorszám. 187

(N. N.) ur részére (-ben) egy czukormérő (Sacharometer) vizsgáltatott meg, melynek.....számmal jelölt százalékos beosztása.....%-tól.....%-ig terjed és sulya.....centigram. Ezen czukormérő a megengedhető hiba határain belül helyesnek találtatván, hitelesittetett, s a hitelesitésért.....díj számittatott fel.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

(Aláirás)

(hivatali bélyeg)

Sorszám. 187

(N. N.) ur részére (-ben) egy czukormérő (Sacharometer) vizsgáltatott meg, melynek.....számmal jelölt százalékos beosztása.....%-tól.....%-ig terjed és sulya.....centigram. Ezen czukormérő a megengedhető hiba határain belül helyesnek találtatván, hitelesittetett, s a hitelesitésért.....díj számittatott fel.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

(Aláirás)

(hivatali bélyeg)

G) Könyvelési minta a gázórák hitelesítéséhez.

Lapszám. *Áttétel.*

MÉRTÉKHITELESÍTŐ HIVATAL.

Sorszám. 187

(N. N.) ur fizetett (. . . . . ,) egy gázóra hitelesítéséért t. i.

hitelesítésért . . . frt kr.
mellék-munkákért . frt kr.
Összesen . frt kr.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

Elismerem:
(N. N.)

Sorszám. 187

(N. N.) ur részére egy (-ben) készitett . . . . . gyári számmal jelölt gázóra, melynél a köbtartalom »egy forgásra = ... liter«, és az átmenő legnagyobb gázmennyiség »egy óra alatt = ... köbméter«, megvizsgáltatván, a számláló-készülék adatai a megengedhető hiba határain belül helyeseknek találtattak, ennélfogva a gázóra hitelesittetett, következő díjak felszámitása mellett:

a hitelesitésért . . . . frt kr.
mellék-munkákért . . . frt kr.
Összesen . . frt kr.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal
(Aláírás)

(hivatali bélyeg)

Sorszám. 187

(N. N.) ur fizetett (. . . . . ,) egy gázóra hitelesítéséért t. i.

hitelesítésért . . . frt kr.
mellék-munkákért . frt kr.
Összesen . frt kr.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

Elismerem:
(N. N.)

Sorszám. 187

(N. N.) ur részére egy (-ben) készitett . . . . . gyári számmal jelölt gázóra, melynél a köbtartalom »egy forgásra = ... liter«, és az átmenő legnagyobb gázmennyiség »egy óra alatt = ... köbméter«, megvizsgáltatván, a számláló-készülék adatai a megengedhető hiba határain belül helyeseknek találtattak, ennélfogva a gázóra hitelesittetett, következő díjak felszámitása mellett:

a hitelesitésért . . . . frt kr.
mellék-munkákért . . . frt kr.
Összesen . . frt kr.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal
(Aláírás)

(hivatali bélyeg)

Sorszám. 187

(N. N.) ur fizetett (. . . . . ,) egy gázóra hitelesítéséért t. i.

hitelesítésért . . . frt kr.
mellék-munkákért . frt kr.
Összesen . frt kr.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal

Elismerem:
(N. N.)

Sorszám. 187

(N. N.) ur részére egy (-ben) készitett . . . . . gyári számmal jelölt gázóra, melynél a köbtartalom »egy forgásra = ... liter«, és az átmenő legnagyobb gázmennyiség »egy óra alatt = ... köbméter«, megvizsgáltatván, a számláló-készülék adatai a megengedhető hiba határain belül helyeseknek találtattak, ennélfogva a gázóra hitelesittetett, következő díjak felszámitása mellett:

a hitelesitésért . . . . frt kr.
mellék-munkákért . . . frt kr.
Összesen . . frt kr.

(Budapesti) mértékhitelesitő hivatal
(Aláírás)

(hivatali bélyeg)

Minták

a hitelesitési eljárás alá vett tárgyak havi és évi kimutatására.

Hosszmértékek.

1	2			3		4	5				6	Összesen	A bevett díjak
A hitelesitési eljárás alá vett tárgyak darabszáma													
Szigorú fém-mérőrudak	közönséges fém-mérőrudak elefántcsont, keményfa st.			fa mérőrudak vagy összehajtható mérőpilczák		Rőfösárúk mérésére való méterrud	Méröszalagok				lómérték		
	2 m.	1 m.	kisebb	5—2 m.	1 m. és kisebb		20 m.	10 m.	5 m.	2 és 1 m.			

Folyadék-mértékek.

Mérték	A hitelesitési eljárás alá vett tárgyak darabszáma							Összesen	A bevett díjak
	20 L.	10 L.	5 L.	2 L.	1 L.	0·5 L.	kisebbek		
fából									
fémből. . . .									
összesen. .									

Hordók.

A hitelesitett hordók száma								Összesen	A bevett díjak
1—50 literes	51—100 literes	101—200 literes	201—300 literes	301—500 literes	501—700 literes	701—1000 literes	1000 literesnél nagyobb		

Száraz tárgyak mérésére való mértékek.

	A hitelesitési eljárás alá vett tárgyak száma								Összesen	A bevett díjak
	1 H.	50 L.	20 L.	10 L.	5 L.	2 L.	1 L.	0·5 L. kisebb		
a) fából										
b) fémből . . .										
összesen . .										
csapófa										
összesen . .										

Sulyok.

	A hitelesitési eljárás alá vett tárgyak száma									Összesen	A bevett díjak
	20 kil.	10 kil.	5 kil	2 kil.	1 kil.	50 dk. v. 500 gr	20 dk. v. 200 gr	10 dk. v. 100 gr	kisebb		
1) kalmár-sulyok											
a) vasból. . . .											
b) más fémből .											
összesen. .											
2) szigoru sulyok											
a) vasból. . . .											
b) más fémből .											
összesen. .											

Mérlegek.

	A hitelesités alá vett tárgyak száma							Összesen	A bevett díjak
	5 gramt. 50 dekag.	50 dekag. 2 kilogr.	2—5 kilogr.	5—10 kilogr.	11—20 kilogr.	20—50 kilogr.	50 kilogrammnál nagyobb		
a) egyenlö karu rúdmérlegek									
1) kalmármérleg									
2) szigorú mérleg									
3) kofamérleg									
b) felsö serpenyös mérleg									
c) körtésmérleg									
	20 klg.	50 klg.	250 kilog.	500 kilog.	750 kilog.	1000 kilog.	azon felül		
d) strassburgi mérl.									
1) tizedes mérleg									
2) százados „									
e) Schöneman-féle									
f) Sagnier-féle									

Szesz- és czukor-mérők.

A hitelesitési eljárás alá vett tárgyak száma		Összesen	Díjak
szeszmérö	czukormérö		

Gázórák.

A hitelesitési eljárás alá vett gázórák száma térfogattal köbméterekben										Összesen	Hitelesitési díjak	Mellékdíjak
0·25	0·5	1	2	4	6	8	10	15	azon felül			

A minták évenként négy példányban és pedig következő módozatok szerint töltendők ki:

a) az első példányban a hitelesitési eljárás alá vett és hitelesitett tárgyak az *A)* jegyzőkönyv szerint;

b) a második példányban a hitelesitési eljárás alá vett, de nem hitelesitett tárgyak a *B)* jegyzőkönyv szerint;

c) a harmadik példányban a már hitelesitett és isméti hitelesités alá vett s ez alkalommal is helyeseknek talált tárgyak a *C)* jegyzőkönyv szerint;

d) a negyedik példányban a már hitelesitett és isméti hitelesités alá vett, de ez alkalommal helyeseknek nem talált tárgyak a *D)* jegyzőkönyv szerint állittatnak össze.

10.

1875. évi 4,752. sz. a. kiadott rendelet[1])

a mértékhitelesitők vizsgálata iránt.

Az 1874: VIII. törvényczikk alapján és a központi mértékhitelesitő bizottság meghallgatása után 1874-ik augusztus 9-ről 13,417. sz. a. kelt rendeletem 5. §-át kiegészitőleg a mértékhitelesitők vizsgálatára nézve a következőket rendelem:

1. §.

A mértékhitelesitéssel megbizandó hatósági közegeknek az ezen rendeletben előirt vizsgát kell tenniök.

2. §.

Vizsgálatra csak azok bocsáttatnak, kik valamely törvényhatóság által az illető község jelentése alapján mint megbizható egyének ajánltatnak, s e mellett hivatalos bizonyitványnyal igazolják, hogy a mértékhitelesitési eljárást vagy az állami központi mértékhitelesitő bizottságnál, vagy valamely mértékhitelesitő hivatalnál tanulmányozták.

[1]) L. 13417/74 sz. min. rend. 5. §-át.

3. §.

A vizsgálatot letenni akaró kellően bélyegelt és a folyamadónak családi viszonyait, eddigi életmódját, valamint a 2. §-ban előirt gyakorlatot igazoló bizonyitványokkal felszerelt folyamodványát azon törvényhatóságnál illetőleg azon községnél adja be, melynek területén mint hitelesitő alkalmazást nyerni kiván s ezen folyamodványt a törvényhatóság kisérő-levél mellett az állami központi mértékhitelesitő bizottság igazgatójának hivatalból küldi be.

4. §.

Az állami központi mértékhitelesitő bizottság igazgatója kitűzi a vizsgálat napját, helyét és kijelöli a vizsgáló-bizottság tagjait.

5. §.

A vizsgálat helye a fővárosi, valamint az Arad, Brassó, Debreczen, Eszék, Fiume, Kassa, Kolozsvár, N.-Kanizsa, Győr, Pécs, Pozsony, Sopron, Temesvár és Zágráb városokban már létező vagy felállitandó mértékhitelesitő hivatalok tisztviselőire nézve Budapest; a többiekre nézve az állami központi mértékhitelesitő bizottság igazgatója a fentebb elősorolt városok bármelyikét is kitűzheti a vizsgálatra jelentkezők igényeihez vagy kérelméhez képest.

6. §.

A vizsgálat két tagból álló vizsgáló-bizottság előtt történik. Vizsgálókúl kijelölhetők a központi mértékhitelesitő bizottság tagjai, a bizottságnál alkalmazott műszaki tisztviselők, végre a vizsgálat helyén létező mértékhitelesitő hivatalnak a hitelesités minden ágából megvizsgált hivatalnokai. A vizsgálat vezetése első rendben a központi bizottság tagjait, ezekután a bizottság tisztviselőit, ezek hiányában pedig az evvel külön megbizandó vidéki vizsgáló tagokat illeti.

7. §.

A vizsgálatnál mindenek előtt meggyőződést kell szerezni a felől, valjon a vizsgálandó tud-e *a*) magyarúl, illetőleg horvátul helyesen olvasni és irni; *b*) érti-e a törvényhatóság területén dívó nyelveket; *c*) érti-e a tizedes számrendszert és tud-e tizedes törtekkel a négy alapműveletben számolni; végre *d*) érti-e a méter-rendszer alapjait. Ha ezen kellékeknek a vizsgálandó nem felel meg, a hitelesités műszaki részéből nem is vizsgálandó, hanem visszautasitandó. Ellenkező esetben a vizsgálat a hitelesités műszaki részére is kiterjesztendő.

8. §.

A vizsgálandó szabad választásához képest a következő hitelesitési ágak szerint, és pedig bármely ágból külön-külön, vagy egy vizsgálat alkalmával több ágból együttesen, vagy végre valamennyi ágból egyszerre leteheti a vizsgálatot és pedig:

a) Hordók hitelesitésére nézve, *b*) folyadékok és száraz tárgyak mérésére szolgáló edények hitelesitésére nézve. *c*) Hosszmértékek, sulyok és mérlegek hitelesitésére nézve. *d*) Szeszmérők, czukormérők hitelesitésére nézve. *e*) Gázórák hitelesitésére nézve. Minden egyes ágnál tudnia kell a vizsgálandónak a fennálló törvénynek, továbbá az illető hitelesitési ágra kibocsátott rendeleteknek részletes határozatait, s ki kell mutatnia gyakorlati ügyességét is az illető mérőkészülékek hitelesitésénél.

9. §.

A vizsgálat eredményéről a vizsgáló-bizottság vezetője a közös megállapodás szerint irásbeli jelentést tesz az állami központi mértékhitelesitő bizottság igazgatójának. Ha a vizsgáló tagok véleménye ellenkeznék egymással,

a jelentésben mindeniknek kifejezés adandó; s ekkor a jelentés alapján az állami központi mértékhitelesitő bizottság igazgatója határoz. A jelentés sommázata a központi bizottságnál vezetendő vizsgálati jegyzőkönyvbe iktatandó. Az emlitett jelentésben és jegyzőkönyvben különösen fel kell jegyezni a megvizsgált nevét, korát, születési helyét, a hitelesitési ágat, melyből megvizsgáltatott, illetőleg melyből megvizsgáltatásra jelentkezett, a vizsgálat eredményét, helyét és idejét. A vizsgálat eredménye »megfelelt«, vagy »nem felelt meg« szavakkal jelölendő meg.

10. §.

A vizsgálati díj 4 frt, mely a folyamodvány benyujtásakor a törvényhatóságnál kifizetendő, ez pedig a díjat a folyamodványnyal együtt az állami központi mértékhitesitő bizottsághoz beküldi, mely azt a vizsgáló bizottsághoz juttatja; a díj a vizsgáló tagokat egyenlő részben illeti még akkor is, ha a vizsgált a követelményeknek meg nem felelt.

11. §.

Minden megvizsgált a vizsgálat eredményéről az illető bizottság tagjai részéről aláirandó bizonyitványt kap, mely 50 kros bélyeggel látandó el.

Bizonyitvány.

N. N. ur született .. .. éves 18 .. évi .. .. hó .. .. .. napján (a hordóhitelesitésből) megvizsgáltatván, a követelményeknek .. ..

11.

1875. évi 6,302. sz. a. kelt rendelet,

magánosok feljogositása mértékhitelesitő felszerelések beszerzése tárgyában.

Az 1874: VIII. törvényczikk a métermértéknek Magyarországon leendő behozatalát rendelte el. — A törvény keresztülvitele végett e ministerium részéről a szükséges előkészületek már is annyira haladtak, hogy a közönség figyelme felhivható a végből, miszerint az új mértékeknek a gyakorlati életben való alkalmazhatásáról jó eleve gondoskodjék. — (Czím) azon közegek egyike, melyek leginkább hivatvák a kormány törekvéseire, a gyakorlat embereit figyelmeztetni, s leginkább vannak azon helyzetben, hogy a nagy közönség ép azon részét, mely a mérés körül közvetlenül érdeklődik, a teendőkre előkészitsék. — Mindenekelőtt értesitem, hogy a rendszer népszerüsitése czéljából, a mellékelt táblázat és tudnivaló, még pedig ez utóbbi az országban szokásos nyelveken adatott ki és a ministerium gondoskodott, hogy ezen munkálatokból az ország minden községében legalább egy-egy példány legyen meg. Ezen, Posner Károly Lajosnál megjelent és minden könyvárus és papirkereskedő utján (70, illetőleg 20 krajczárjával) megszerezhető munkálatokból mindenki rövid idő alatt oly tájékozást szerezhet magának az új mértékrendszerről, a mennyi a gyakorlati életben szükséges. De ezen, inkább fölvilágositás czéljából megszerzendő munkálatok tanulmányozása mellett a gyakorlat egyénei még más irányban hivatvák tevékenységre. — Az idézett törvény értelmében ugyanis 1876. évi január hó 1-jétől kezdve csak az ezen törvény értelmében hitelesitett mértékek, sulyok és mérőkészülékek lesznek használhatók, s az ezzel ellenkezők az illető

készülékek elkobzása mellett, birság alá esnek. — Az üzletegyének és a gyakorlati emberek ennélfogva kénytelenek lesznek eddig használt mértékeiket, sulyaikat és mérőkészülékeiket újakkal fölcserélni, és az okszerűség azt tanácsolja, hogy már most gondoskodjanak az új beszerzésekről, különben az év vége felé hazai gyáraink és iparosaink vagy nem lesznek képesek a szükségletet kellően kielégitni, vagy pedig a tömeges keresletet fölhasználandják az új készülékek árának túlcsigázására, s igy mindkét esetben az üzleti élet jelentékeny hátrányt szenvedhetne. — Az új mértékek, sulyok és mérőkészülékek tekintetében föl kell emlitenem a következőket. — A bevásárlásnál nagy óvatossággal kell eljárni, és csak az országban hitelesitett (tehát a hitelesitő bélyeggel, azaz a magyar szent korona jelvényével ellátva) mértékek, sulyok és mérőkészülékek szerzendők be; mert a külföldről, sőt Ausztriából is szerzett mértékek, sulyok és mérőkészülékek nem felelnek meg teljesen a nálunk kivánt kellékeknek, s igy még utánhitelesités mellett sem lehetnének használhatók a közforgalomban. — Mennyire térnek el az egyes mértékek az Ausztriában elfogadottaktól, az kitünik a többiek közt a következőkből. — Folyadékok mérésére nálunk a szokásos mértékek a 2, 1, 0·5, 0·2, 0·1, 0·05, 0·02 és 0·01 liter, melyeknek alakja henger. — Ausztriában henger-alakban készitendők a 2 1, $^1/_2$, $^1/_4$, $^1/_8$ és $^1/_{16}$ liter edények; tehát nagyrészt olyanok, melyeket nálunk nem is szabad használni, holott a nálunk meghonositott 0·2, 0·1, 0·05, 0·02 és 0·01 liter ott kupalakban, tehát nálunk meg nem engedett alakban szokásosak. Még nagyobb eltérések mutatkoznak a száraz tárgyak mérésére való edényeknél, pl. Ausztriában 2 és 1 literesek fából is készithetők, de nálunk ily edények nem hitelesittetnek, sőt még a sulyoknál is vannak bizonyos csekély eltérések, melyek az osztrák gyártmányt

nem engedik a közforgalomba juthatni, igy pl. a kalmársulyok közül az 50—1 dekagramos sulyok nálunk dekagram, illetőleg dk-val jelölendők meg; holott Ausztriában graminal, illetőleg g-vel is jelölhetők. — Ezekből eléggé kitünik, mily fontos, hogy csak hitelesitett, vagy legalább hazai iparosoktól készült mértékek, sulyok és mérőkészülékek vásároltassanak, s hogy főkép osztrák gyártmányoktól lehetőleg tartózkodjanak üzletegyéneink. — A jelenleg használatban levő mértékek, sulyok és mérőkészülékek közül egyedül a mérlegek azok, melyek ha nem is valamennyi szerkezetű, de legnagyobb részük jövőben is alkalmazható lesz — feltéve, hogy újabban hitelesittetnek.

A hitelesitéshez pedig egyéb kellékeken kivül szükséges, hogy a mérleg legnagyobb terhelhetősége kilogramokban fel legyen jegyezve és továbbá, hogy a készitőnek jegye, vagy neve rajta legyen. — E végből minden, jelenleg használatban levő mérleg, valamely ahoz értő gyárnak vagy iparoshoz átalakitás végett juttatandó és ez alkalommal egyuttal hitelesithető is. — Ezen átalakitás, ha nem is lesz költséges, vagy fáradságos, mindenesetre időt igényel, s ennélfogva szintén jókor kell gondoskodni róla, nehogy az utolsó pillanatban iparosaink a kivánatnak meg ne felelhessenek.

A mint a mondottakból kitünik, a métermértékrendszer meghonositása, hazai iparosainknak nem megvetendő keresetre nyujt kilátást, még pedig annyival biztosabb keresetre, mivel a helyzetnél fogva itt iparosaink lehetőleg a külföldi verseny ellenében biztositvák. — De épen azért kötelességemnek tartom az iparos közönséget figyelmeztetni, hogy saját érdekükben is az új mértékek, sulyok és mérőkészülékek készitéséhez már most fogjanak és tekintettel arra, hogy csak helyesen készült edények,

illetőleg mértékek és sulyok fognak hitelesittetni és hogy a hitelesitési ügy ép ugy, mint a helyes mértékeknek használata jövőben szigorú ellenőrzés tárgyát képezendik, azon kell lenniök, miszerint a lehető legtökéletesebb készülékek előállitását elérhessék.

A ministerium már 1874. évi 9,334. sz. a. egy szabályrendeletet bocsátott ki, mely a hitelesités alá vehető mértékek, sulyok és készülékekről szól és melyből minden jóravaló iparos kellő felvilágositást nyerhet az új mértékek, sulyok és mérőkészülékek anyaga, alakja, szerkezete stb. iránt; e rendelet a métermérték behozataláról szóló törvénynyel és a mértékhitelesitő központi bizottság szervezetéről szóló rendelettel együtt külön kiadásban és pedig magyar, német, vagy horvát nyelven megjelent s a könyvárusok utján könnyen megszerezhető. Ha ezen szabályrendeletből nem nyerne az iparos kellő felvilágositást, szerezzen magának hitelesitett mértékeket, sulyokat vagy mérőkészülékeket, melyekből jelenleg a fővárosban már elég kapható, és a kész készülékekkel hasonlitsa össze az emlitett szabályrendeletet és minden akadály nélkül fog haladni az új készülékek előállitásánál. — Nehogy azonban, daczára az emlitett rendelet pontos figyelembevételének, az elkészitett készülékek hibásak legyenek, s igy kerüljenek a hitelesitő hivatalhoz, mi által az illető iparos azon veszélynek teszi ki magát, hogy készüléke nem hitelesittetik, s a vizsgálatért járó díj megfizetésére mégis szorittatik — igen tanácsos, ha az iparosok, főkép a nagyiparosok és gyárak saját maguk győződnek meg előbb a készülékek helyességéről, s az ez alkalommal feltünő hiányokat a hitelesités előtt még pótolják. — E végből az iparosnak ép ugy kell eljárnia, mint a hitelesitő hivatalnak, tehát saját készülékei számára hitelesitő felszerelvényekkel kell birnia. Hogy e részben is iparosaink minden tekintetben előnyben legye-

nek, megengedtem a központi mértékhitelesitő bizottságnak (Budapesten), miszerint ily czélokra a hitelesitő hivatalok számára való felszerelvényeket egyes iparosoknak a következő árak mellett adhassa el:

hosszmértékek hitelesitésére 1 db. méterrud és 1 db. 10 centiméter tokban 49 frt 50 kr. — 1 db. aczélszalag 2 peczekkel 33 frt. — Folyadék-mértékek hitelesitésére 9 db. üvegpalaczk, 4 üvegtáblácska és 8 kémlemez 35 frt 92 kr. — Száraz tárgyak mérésére való edények hitelesitésére és pedig

a) az 50, 20, 10 és 5 literes faedények hitelesitéséhez 4 db. rézedény, 4 db. csapófa, 1 garad, 1 hibaüveg és 1 vaslénia 292 frt 11 kr;

b) a 2, 1, 0·5, 0·2, 0·1, 0·05, 0·02 és 0·01 literes bádog s más fémből készült edények hitelesitésére 8 db. üvegpalaczk, 4 üvegtáblácska és 8 kémlemez 30 frt 92 kr. — Kalmársulyok hitelesitéséhez 5 db. vassuly, 1 sorozat sárgarézsuly, 3 mérleg és 1 csoport hibasuly 282 frt 70 kr. — Egyenlő karu rúdmérlegek hitelesitésére 5 pár horgos suly öntött vasból, 5 pár horgos suly sárgarézből, 1 csoport adaléksuly tokban, 1 csoport alumin-suly 94 frt 60 kr.

Bizalommal fordulok már most (czímhez) és fölkérem, hogy a minden újitásnál mutatkozó ellenszenv leküzdése és az átmeneti nehézségek mellőzése, vagy legalább könnyebbitése czéljából a kormányt a métertörvény keresztülvitelénél lehetőleg támogassa; jelesül figyelmeztesse azokat, kikkel hivatásánál fogva folytonos érintkezésben áll, az általam fenn kijelölt munkálatokra, ajánlja azoknak tanulmányozását és hasson minden alkalmasnak látszó eszközzel arra, hogy a rendszer ismerete minél átalánosabbá legyen; szólitsa fel a gyakorlat embereit, hogy már most gondoskodjanak új mértékek, sulyok

és mérőkészülékek megszerzéséről és mérlegeik kellő átalakitásáról;

végre hasson oda, hogy a kerületében levő azon iparosok, kik az új mértékek, sulyok és mérőkészülékek előállitására képesek, az ország szükségletének kellő időben fedezése végett lássanak hozzá a készülékek előállitásához és ebbeli működésükben vegyék figyelemre az előbb mondottakat.

Ha bármi tekintetben az új rendszer tárgyában még kivánni valója volna, vagy felvilágositást óhajtana, forduljon hozzám (Czim) s legrövidebb idő alatt értesitést fogok szolgáltatni.

12.

1875. évi 10,233. sz. a. kelt rendelet,

az átszámitási táblázatok tárgyában.

A métermérték behozataláról szóló 1874. évi VIII-ik t.-cz. 17. §-a alapján megengedem, hogy f. évi julius 1-től kezdve az új mértékek, sulyok és mérőeszközök a feleknek kölcsönös megegyezése mellett, a közforgalomban alkalmazásba vétessenek.

Nehogy azonban az új mértékek alkalmazása a régiekhez való arányainak kevésbé ismeretes volta miatt zavarokra adjon alkalmat, szükségessé válik, hogy mindazon üzletekben, hol rendesen adás-vevési ügyletek köttetnek, s az új mértékek alkalmazásba vétetnek, a kormány felügyelete mellett kiadott átszámitási táblázatok szükséges példányai könnyen hozzáférhető helyen felfüggesztessenek.

Midőn ennélfogva az emlitett átszámitási táblázatokat egy-egy példányban ·/. alatt ide mellékelve megkül-

döm, felhivom a törvényhatóságot, hogy azokat, valamint e rendelet tartalmát kellően közzé tegye és szigorúan őrködjék a felett, hogy a métermértékek alkalmazásba vétele esetén, minden üzletben a szükséges táblázatok fel legyenek függesztve és hogy mindenütt kellően hitelesitett mértékek sulyok és mérőeszközök használtassanak.

Megjegyzem végre, hogy az átszámitási táblázatok 3 krjával az ország minden vidékén megkaphatók.

13.

1875. évi II,932. sz. a. kelt rendelet,

az átszámitási táblázatok ismertetése tárgyában.

A méterrendszer szerinti mértékek és sulyok átszámitására szolgáló táblázatok ügyében f. é. május hó 8-án 10,233. sz. a. kiadott körrendeletem kapcsán értesitem a törvényhatóságot, hogy az érintett táblázatok a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium m. é. 3389. sz. alatt kelt rendelete folytán az állami központi mértékhitelesitő m. k. bizottság felügyelete mellett kiadattak és minden nevezetesebb papirkereskedőnél egyenkint 3 krajczárjával megszerezhetők.

Egyuttal figyelmeztetem a törvényhatóságot, hogy tekintve az ország egyes vidékeinek különböző forgalmi érdekeit és igényeit, ezen átszámitási táblázatok közül nem mind birnak egyenlő fontossággal.

Azon táblázatok ugyanis, melyek gramoknak aranysulyegységre, bécsi ezüst márkákra és bécsi karatra való átszámitására, vagy megforditva szolgálnak, sok vidéken

kevésbé szükséglik a közzététel, s az egyes üzletekben való általános kifüggesztés azon szorgosságát, mely a többi táblázatokra nézve ugyancsak országszerte nélkülözhetlen.

A méterről, bécsi öl, láb, hüvelyk és vonalakra, valamint bécsi rőfre, — továbbá a liter- és hektoliterről bécsi pint és akóra, valamint bécsi mérőkre, — végre a kilogramról bécsi font és latra szolgáló és az ország minden vidékén egyenlően elkerülhetlenül szükséges átszámitási táblázatok pedig összesen 30 krajczárért megszerezhetők.

A midőn örvendetes tudomásul vettem, hogy sok törvényhatóság a métermérték már facultativ használatának lehetőségét idejekorán előmozditani siet, figyelmébe ajánlom az egyes törvényhatóságoknak, igyekezzenek megfelelő felszólitás utján oda hatni, hogy a szükségeseknek mutatkozó átszámitási táblázatok minél szélesebb körökben elterjedjenek és különösen minden község és nyilvános intézet részéről megszereztessenek.

Ha a törvényhatóság ezen alapon eljárva, a megszerzendő példányok árát ide beküldendi, vagy annak azonnali megtérítését igérni fogja, — ugy a megküldés iránti kellő intézkedéseket rögtön meg fogom tenni.

Ezek után a törvényhatóságokra bizom a további teendők mihamarábbi megindítását.

14.

1875. évi 12,237. sz. a. kelt rendelet,

az 1874. évi 9334. és 1875. évi 430. sz. a. kelt rendeletek kiegészitése tárgyában.

Az 1874., 9334. és 1875. 430. számú szabályrendeletének kiegészitéseül rendelem:

(Az 1874. évi 9334. számú szabályrendelet 8. §.-hoz)

Hitelesittetnek bádogból készitett oly folyadékmértékek is, melyeken a felső karika az oldalfallal, vagy az alsó karika a fenékkel egy darabból van készitve. Ez utóbbi esetben azonban az óncsepp, melyre a bélyeg ütendő, akkép alkalmazandó, hogy annak egy része a mérték oldalára, a másik része pedig az alsó lemezkarikára essék.

A 0·5 literes és ennél kisebb mértékeket fül helyett hosszú szárral is lehet készitени, — de ennek a mérték külső oldalára kell forrasztva lennie

(Az 1874. évi 9334. számú rendelet 28-ik §-ához.)

A *c*) pont következő határozata: »a nyelv hossza legalább kétszer olyan nagy legyen, mint a mérleg kisebbik karja«, következőleg módosittatik: »a nyelv hossza a mérleg hosszabb karjának $^1/_5$ vagy legalább $^1/_6$ részével egyenlő legyen«.

A *c*) pont kiegészittetik:

A körte sulya a tolóval együtt kerekszámú 50 dekagramban is kifejezhető és a legkisebb suly 50 dekagram is lehet.

(Az 1875. évi 430. számú rendelet V. *B*) pontjához.)

Hitelesités alá vehetők különösen:

a) oly táblás mérlegek, melyek három egyenlő karú rúddal (a felső mérlegrúd helyett két külön párhuzamos rúd is alkalmazható) és legalább 14 éllel birnak; a mérlegrudak két-két mozdulatlan ágyban fekvő hosszú tengelyek körül lengenek. Ily mérlegek a Pfanzeder és Schember-féle 14 és 16 élű táblás mérlegek;

b) oly táblás mérlegek, melyeknél a felső egyenlő karú rúd (vagy némely esetben e helyett két párhuzamos rúd) két szilárd fekvésű ágyban elhelyezett hosszú tengely körül, — a két alsó egyenlőtlen karú rúd pedig a végpontokon levő élek körül leng, ha a mérlegek legalább 14 élűek. Ily mérlegek a Beranger-féle, de Khun testvérek,

valamint Schuk és Schlick gyára által készitett mérlegek is;

c) oly táblás tizedes mérlegek, melyeknél a mérlegrúd két szilárd fekvésű ágyban elhelyezett hosszú tengely körül leng, a tábla ezen tengely két végén kinyuló rövid karokon való élekre van felakasztva, vagy azokon nyugszik, s a tábla függőleges hátlapja legalább két — széttartó, mindkét végükön élekre támaszkodó rúd és két összetartó, szintén élekre támaszkodó kapocs által van minden oldalmozgás ellen biztositva. Ily mérlegek a Pfitzer-félék.

(Az 1874. évi 9334. és 1875. évi 430. sz. szabályrendeletekhez átalában.)

A kőolaj kicsinybeni eladásánál használható kőolajmérőkészülékek közül egyelőre a Schmidt J.-féle kőolajmérők bocsáttatnak hitelesitésre.

E készüléken egy tengelye körül fordítható s meghatározott állásokban megerősithető mutató egy köriven mutatja a megmérendő kőolaj mennyiségét, mely ugyanazon egy csapon folyik ki a készülékből mértékkülönbség nélkül.

A készülék rendes állását egy függő suly mutatja. E rendes állásban használandó a készülék, s ugyanazon állásban viendő végbe annak hitelesitése is.

A készülék egyes mértékei csak a törvény és szabályrendeletek által megengedett mértékek lehetnek. A 0·2 liternél kisebb mérték nem alkalmazható.

A hitelesitési eljárásnál a készülék minden egyes mértéke szerint külön megvizsgálandó. A vizsgálat kőolajjal külön e czélra szolgáló üveg mutatómértékek által eszközöltetik, oly módon, hogy a készülék tartályába kellő menyiségű kőolaj öntetvén, a készülék mértéke megtöltetik, azután a lemért mennyiségű kőolaj az előbb kőolajjal

kiöblitett és jól kicsepegtetett mintamértékbe lecsapoltatik. A mintamérték középső vonásától való eltérés mutatja a mérték hibáját.

A megengedhető hibák határozatai a következők:

0·2 és 0·5 liternél az egész mérték $^1/_{100}$ része.

1 és több liternél az egész mérték $^1/_{200}$ része.

A bélyegzés által a függő sulynak és a körív számjegyeinek változhatlanságát kell biztositani.

E végből a függő suly alatt levő peczket megerősitő két csavar, valamint a szám-körívet övedző ív közepén levő csavar fejére óncseppek ragasztandók, — s a bélyegek ezen óncseppekre ütendők.

A hitelesitési díjak:

A mérőkészülék minden egyes mértékének megvizsgálásáért . . . . . 10 kr.

Ezenkivül a hitelesitésért és bélyegzésért 40 »

A szükséges kőolajat vagy természetben kapja, vagy felszámitja a mértékhitelesitő hivatal.

Minden egyes kőolaj-mérő készülék külön hitelesitő levelet kap, melyben a készitő neve, a gyári szám, s a készülékkel megmérhető mennyiségek feljegyeztetnek ezen minta szerint:

Sorszám 1875 16/IX. N. N. ur fizetett egy forintot egy kőolajmérő készülékért u. m.: hitelesitésért..... 70 kr. kőolajért ..... 30 » összesen 1 frt — kr. (Budapesti) mértékhitelesitő hivatal. Elismerem (N. N.)	Sorszám 1875 16/IX. (N. N.) ur részére egy Schmidt-féle 169. számú 0,2 L. 0,5 L, 1 L. mértékekre készitett kőolajmérő készülék megvizsgáltatván, a közforgalomra haszonvehetőnek találtatott és hitelesittetett következő díjak felszámitása mellett: a hitelesitésért ..... 70 kr. kőolaj..... 30 » összesen 1 frt — kr. (Budapesti) mértékhitelesitő hivatal. (hiv. bélyeg) (Aláirás)

15.

1875. évi 13,774. sz. a. kelt rendelet,

tüzifának a méterrendszer szerinti eladása iránt.

A méterrendszer szerinti mértékek alkalmazásával a tüzelőfa eladásánál különösen az okból fog nehézség mutatkozni, mivel a hasábok az eddig vágott, s jövőre még eladásra kerülő fánál épen nem és talán a jövőben vágandónál sem álland mindig egyenes arányban a köbméterhez.

Nehogy ennélfogva 1876. január 1-étől kezdve a fa eladásánál vagy a méterrendszer alkalmazása nehézségekbe kerüljön, vagy pedig talán a fogyasztó közönség bármi tekintetben megrövidülést szenvedjen, a következőket rendelem:

A tüzelőfa köbméterek szerint négyszögű rakásokba halmozandó a faáruló helyeken és pedig, ha a hasáb hossza 1 méter a rakások méretei következők legyenek:

	hosszúság	magasság
4 köbméter fánál	1 méter	2 méter.
2 » »	2 »	1 »
1 » »	1 »	1 »

Minden rakásra fel legyen legyezve feltünő módon a köbtartalomnak megfelelő számjegy.

Minden faáruló helyen kéznél legyen egy centiméterekre beosztott 2 méter hosszú és hitelesitett mérőrud, hogy a vevő esetleg utánméréseket tehessen.

Ha a hasáb hossza nem 1 méter a rakás hossza a mellékelt táblázatnak megfelelően készitendő. Hogy pedig a vevő e részben is tájékozva legyen, minden faáruló helyen kéznél kell tartani az emlitett táblázatot.

Fölhivom a törvényhatóságot, hogy jelen rendeletemnek hatósága területén leendő kellő közhirré tételéről gondoskodni, annak pontos megtartására nézve a szükséges intézkedéseket megtenni, s az illető faárusokat arra figyelmeztetni siessen, hogy az emlitett táblák 3 krajczáron az ország minden vidékén megszerezhetők.

Végül utasitom, hogy mind a fakereskedőknél, mind az erdészeknél alkalmas módon oda hasson, miszerint ezentul a tüzelőfa lehetőleg 1 méter hasábokban vágassék.

13,774. sz.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium 1875. évi 13,774. sz. a. kelt rendelete alapján. Posner Károly Lajos által kiadatott

Tábla

a tüzelőfa köbméter-rakásainak méreteit illetőleg.

Tabelle

die Dimensionen der nach Kubikmeter geschichteten Brennholzstösse betreffend, auf Grund der Verordnung des Ministeriums für Ackerbau, Industrie und Handel Z. 13,774. J. 1875 herausgegeben durch Carl Ludwig Posner.

A hasábok hossza Die Scheiter Länge	4 köbméternél Bei 4 Kubikmeter		2 köbméternél Bei 2 Kubikmeter		1 köbméternél Bei 1 Kubikmeter	
	A rakás Des Stosses		A rakás Des Stosses		A rakás Des Stosses	
	hossza Länge	magassága Höhe	hossza Länge	magassága Höhe	hossza Länge	magassága Höhe
70 cm.	286 cm.	2 meter	286 cm.	1 meter	143 cm.	1 meter
71 »	282 »	2 »	282 »	1 »	141 »	1 »
72 »	278 »	2 »	278 »	1 »	139 »	1 »
73 »	274 »	2 »	274 »	1 »	137 »	1 »
74 »	270 »	2 »	270 »	1 »	135 »	1 »
75 cm.	267 cm.	2 meter	267 cm.	1 meter	133 cm.	1 meter
76 »	263 »	2 »	263 »	1 »	131 »	1 »
77 »	259 »	2 »	259 »	1 »	129 »	1 »
78 »	256 »	2 »	256 »	1 »	128 »	1 »
79 »	253 »	2 »	253 »	1 »	126 »	1 »
80 cm.	250 cm.	2 meter	250 cm.	1 meter	125 cm.	1 meter
81 »	247 »	2 »	247 »	1 »	123 »	1 »
82 »	244 »	2 »	244 »	1 »	122 »	1 »
83 »	241 »	2 »	241 »	1 »	120 »	1 »
84 »	238 »	2 »	238 »	1 »	119 »	1 »
85 cm.	235 cm.	2 meter	235 cm.	1 meter	117 cm.	1 meter
86 »	233 »	2 »	233 »	1 »	116 »	1 »
87 »	230 »	2 »	230 »	1 »	115 »	1 »
88 »	227 »	2 »	227 »	1 »	114 »	1 »
89 »	225 »	2 »	225 »	1 »	113 »	1 »

A hasábok hossza Die Scheiter Länge	4 köbméternél Bei 4 Kubikmeter		2 köbméternél Bei 2 Kubikmeter		1 köbméternél Bei 1 Kubikmeter	
	A rakás Des Stosses		A rakás Des Stosses		A rakás Des Stosses	
	hossza Länge	magassága Höhe	hossza Länge	magassága Höhe	hossza Länge	magassága Höhe
90 cm.	222 cm.	2 meter	222 cm.	1 meter	111 cm.	1 meter
91 »	220 »	2 »	220 »	1 »	110 »	1 »
92 »	217 »	2 »	217 »	1 »	108 »	1 »
93 »	215 »	2 »	215 »	1 »	107 »	1 »
94 »	213 »	2 »	213 »	1 »	106 »	1 »
95 cm.	211 cm.	2 meter	211 cm.	1 meter	105 cm.	1 meter
96 »	208 »	2 »	208 »	1 »	104 »	1 »
97 »	206 »	2 »	206 »	1 »	103 »	1 »
98 »	204 »	2 »	204 »	1 »	102 »	1 »
99 »	202 »	2 »	202 »	1 »	101 »	1 »
100 cm.	200 cm.	2 meter	200 cm.	1 meter	100 cm.	1 meter
101 »	198 »	2 »	198 »	1 »	99 »	1 »
102 »	196 »	2 »	196 »	1 »	98 »	1 »
103 »	194 »	2 »	194 »	1 »	97 »	1 »
104 »	192 »	2 »	192 »	1 »	96 »	1 »
105 cm.	190 cm.	2 meter	190 cm.	1 meter	95 cm.	1 meter
106 »	189 »	2 »	189 »	1 »	94 »	1 »
107 »	187 »	2 »	187 »	1 »	93 »	1 »
108 »	185 »	2 »	185 »	1 »	92 »	1 »
109 »	183 »	2 »	183 »	1 »	91 »	1 »
110 cm.	182 cm.	2 meter	182 cm.	1 meter	91 cm.	1 meter
111 »	180 »	2 »	180 »	1 »	90 »	1 »
112 »	179 »	2 »	179 »	1 »	89 »	1 »
113 »	177 »	2 »	177 »	1 »	88 »	1 »
114 »	176 »	2 »	176 »	1 »	88 »	1 »
115 cm.	174 cm.	2 meter	174 cm.	1 meter	87 cm.	1 meter
116 »	172 »	2 »	172 »	1 »	86 »	1 »
117 »	171 »	2 »	171 »	1 »	85 »	1 »
118 »	169 »	2 »	169 »	1 »	84 »	1 »
119 »	168 »	2 »	168 »	1 »	84 »	1 »
120 cm.	167 cm.	2 meter	167 cm.	1 meter	83 cm.	1 »
121 »	165 »	2 »	165 »	1 »	82 »	1 »
122 »	164 »	2 »	164 »	1 »	82 »	1 »
123 »	163 »	2 »	163 »	1 »	81 »	1 »
124 »	161 »	2 »	161 »	1 »	80 »	1 »
125 cm.	160 cm.	2 meter	160 cm.	1 meter	80 cm.	1 meter
126 »	159 »	2 »	159 »	1 »	79 »	1 »
127 »	157 »	2 »	157 »	1 »	78 »	1 »
128 »	156 »	2 »	156 »	1 »	78 »	1 »
129 »	155 »	2 »	155 »	1 »	77 »	1 »
130 »	154 »	2 »	154 »	1 »	77 »	1 »

16.

1875. évi 18,377. sz. a. kelt rendelet,

az 1874. évi 9,334. sz. a. kelt rendelet kiegészitése tárgyában.

Az 1874. évi 9,334. és 1875. évi 12,237. számú szabályrendeleteknek kiegészitéseül rendelem.

(Az 1874. évi 9,334. számú szabályrendelet 8. §-ához.)

Hitelesittetnek az eczetnek kicsinyben mérésére 2, 1, 0·5 és 0·2 liter nagyságú oly üveg mértékek is, melyeknek méretei a következők:

A mérték

nagysága	átmérője	magassága
	millimeterekben	
2 liter	108 3	227
1 »	86.0	180
0.5 »	69.4	138
0.2 »	55.4	90

Az oldalfalak vastagsága a szilárdság követelményeinek megfeleljen, a nélkül, hogy a mércze túlságos nehéz lenne. Ezen mérczék füllel vannak készitve, melyek vastagsága a két elsőnél 15 milliméter, a két utolsónál legalább 10 milliméter legyen, s annak felső görbitett részén egy duzzadékot alkotó koszorúcska által egy felül 6, alul pedig 8 milliméter átmérőjű, 3 milliméter mélységű kerek üreg legyen képezve, mely a gyáros által olvasztott ónnal tele töltendő.

A mérték határát a mérczének belső oldalán a fül felett s azzal átellenben a mércze felső szélével párhuzamosan bevésett, legalább 10 milliméter hosszú vonások

által kell a gyárosnak megjelölni, ugyszintén a mérték nagyságát a mércze külső oldalán benyomott, vagy bevésett felirás által kell láthatóvá tenni, a 9,334. számú ministeri szabályrendelet 5. §-ának határozatai szerint.

Ugyanezen szabályrendelet 9. §-ában a folyadék-mértékeknél megengedett hibahatárok ezen mértékekre nézve is érvényesek. Ennélfogva ezen mértékek is a hitelesitő hivatalok birtokában lévő kémlemezek és minta-üvegpalaczkok által megvizsgálandók.

A hitelesitési bélyeg a fülbe olvasztott ónlapocskára ütendő.

A kőolajmérők hitelesitéséről 1875. évi 12,237. sz. a. kiadott szabályrendelet kiegészitéseül pedig rendelem:

Hitelesithetők az oly kőolajmérők is, melyekben a mértékek egy üvegcsőn alkalmazott beosztáson egy uszómutató segélyével olvastatnak le.

Ha ezen készülékekkel 2 liternél nagyobb mennyiséget megmérni nem lehet, akkor a beosztás 0·2 literenkint haladjon s a 0·2 liternek megfelelő osztályrész 20 milliméternél kisebb ne legyen.

Ha pedig a készülék 2 litertől kezdve nagyobb mennyiségek megmérésére szolgál, ugy a beosztás 0·5 literenkint haladjon s a 0·5 liternek megfelelő osztályrész 20 milliméternél kisebb ne legyen.

A csőnek a 0 pont és 2 liter vonása közé eső része beosztás nélkül marad.

A beosztás felett a Liter szó maradandólag és elválaszthatlanul fel legyen jegyezve.

A megvizsgálás vizzel eszközöltetik, különben a kőolaj hitelesitéséről kiadott ministeri szabályrendeletnek a hitelesités módozatai, a megengedhető hibák határai, a készülék felállitásának biztositása, a hitelesitési díjak és a

hitelesitési levél kiállitására vonatkozó határozatai változatlanul maradnak.

A hitelesités a kőolajmérő tetején az üvegcső végét elzáró tok forrasztási helyén vagy helyein megolvadt ónba nyomott bélyeg által eszközlendő.

17.

1875. évi 19,744. sz. a. kelt rendelet,

a méter-mérték kötelező használata tárgyában.

Jövő 1876. év január 1-től kezdve a közforgalomban kizárólag a méterrendszer szerinti mértékek és sulyok használhatók.

Ideje ennélfogva, hogy az új mértékügy iránti érdeklődés a közönség részéről minél átalánosabb és minél behatóbb legyen.

A méterrendszer kötelező behozatala véget fog vetni a mértékügy tekintetében hazánkban mindeddiglen uralkodó bizonytalanságnak, könnyiteni fogja nagy mérvben a forgalmi élet mindennapi számitásait s igy egyrészt a teljes bizonyosságot nyujtva, másrészt a lehető legegyszerűbb kezelés folytán túl nem becsülhető időkimélést eredményezve, bizonyára lenditeni fog a gazdasági tevékenység minden ágán.

Ehhez járul még, hogy az európai continens valamennyi nagyobb államában elfogadtatván a méterrendszer, a nemzetközi forgalom érintkezéseit is fejleszteni fogja, biztositva egyaránt a nemzetközi mértékek és sulyok ugy azonos, valamint helyes voltát.

Ezen szempontoknál fogva a kormány legkiválóbb gondjai közé sorozta jó eleve megtenni mindazon intézkedéseket, melyek az 1874. évi, a métermérték behozataláról szóló VIII. törv.-czikk sikeres keresztülvitele czéljá-

ból szükségesek s az e részben legsürgősebbeknek ismert előmunkálatok nagyjában befejezetteknek mondhatók.

Kétszáznál több mértékhitelesitési hivatal állittatott fel eddiglen az ország törvényhatóságai által és működését részint már megkezdette, részint legközelebb megkezdendi.

Idejekorán fel lettek szólitva hazánk gyárosai és iparosai, hogy a törvényes kellékeknek megfelelő mértékek és sulyoknak a közforgalom szükségleteihez képest kellő mennyiségben leendő előállitása iránt gondoskodjanak.

Facultativ használata a méterrendszer szerinti sulyoknak és mértékeknek már folyó évi julius hó 1-eje óta lett megengedve.

Ideje immár az új mérték-rendszer gyakorlati meghonosodásához látni.

E részben felette kivánatos, sőt az országos ügy hovabiztosabb előmozditása végett mulhatlanul szükséges, hogy hazánk hazafias és értelmes polgárai vállvetve közreműködjenek, nehogy a népesség tájékozatlanság következtében megkárosuljon.

Nem kétlem, hogy az ügy fontosságát s a teendők elodázhatlan voltát méltányolva, az új mértékügynek meghonositását és népszerűsitését támogatni fogja mindenki, kinek az ország haladása a közjólét emelése szivén fekszik.

Ezért óhajtandó, hogy a méterrendszert a legnépszerűbb módon ismertető »tudnivalók«, valamint az új mértékeket és sulyokat ábrázoló, »szines táblázatok« minél inkább terjesztessenek.

Nem kétlem továbbá, hogy a törvény rendelkezésének megfelelni fog pontosan és lelkiismeretesen minden hazafias honpolgár és hogy miután jövő év január 1-étől kezdve a közforgalomban csak hitelesitett mértékek és

sulyok használhatók, gondoskodni fog jó eleve mindenki a törvényes mértékek és sulyok megszerzése iránt.

Elkerülhetlenül szükséges pedig, hogy az állami központi mértékhitelesitő m. kir. bizottság felügyelete alatt kiadott átszámitási táblázatok megfelelő példányai minden helyen, hol adás-vevési ügyletek rendszerint köttetnek, mindenki által könnyüen hozzáférhető helyen kifüggesztve legyenek.

Az új mértékügy köteles behozataláig immár igen kevés idő van még hátra, és annyival inkább elvárom, hogy a törvényhatóságok a szükséges előintézkedéseket hazafias készséggel s a legnagyobb erélylyel megteendik.

Felhivom ezek után a törvényhatóságot, hogy mindezeket tegye kellőleg közhirré, figyelmeztesse a közönséget az átszámitási táblázatoknak idejekorán való megszerzésére s az új mértékrendszernek gyakorlati, átalános és teljes meghonosodását mozditsa elő minden kitelhető erővel.

Az új méterrendszerre való átmenetel, mely a gazdasági és forgalmi élet alaptényezőit érinti, annál könnyebben lesz eszközölhető és annál kevesebb megrázkódtatásokat fog szülni, minél inkább hozzákészül a népesség minden osztálya, idejekorán megküzdve az átmenet nehézségeivel, nehogy utóbb a kényszer szigora által a törvény megtartására szorittassék.

Végül megjegyzem, hogy az új mértékrendszert ismertető munkálatok, valamint az átszámitási táblázatok az ország minden nevezetesebb papirkereskedésében kaphatók.

18.

1875. évi 21,785. sz. a. kelt rendelet,

az 1875. évi 12237. számú rendelet kiegészitése tárgyában.

Az 1875. évi 12,237. számú szabályrendeletnek kiegészitéseül rendelem, hogy annak negyedik kikezdéséhez a következők csatoltassanak:

»A hosszúszárú folyadékmértékeken az alsó karima el is maradhat, ha a mércze kiválólag erős fallal és fenékkel van készitve. Bádogból vagy más fémből készült ilyen mérczéknél azon vonalra, melyen a kivülről vagy belülről felhajtott fenék az oldalhoz van forrasztva, egy óncsepp ragasztandó oly módon, hogy a cseppnek egy része az oldalfalra, a másik része pedig a fenékre essék, s arra egy bélyeg ütendő.«

A kőolajmérők hitelesitéséről szóló f. évi 12,237. és 18,377. sz. a. kiadott szabályrendeleteim kiegészitéseül pedig rendelem:

Hitelesithetők oly kőolajmérők is, melyeken a mértékek egymástól elkülönitett mérőüregekből állanak, melyek használat közben mindenkor tele töltetnek és kiürittetnek, de azoknak ugy kell szerkesztve lenni, hogy a mértékhez a hitelesitő bélyeg megsértése nélkül férni ne lehessen, továbbá valamely hallható vagy látható jel mutassa, midőn a mérőüreg megtelik, és minden mérőüreg külön leeresztő csappal legyen ellátva. Ilyen a Pfeiffer Ede-féle fütyülő kőolajmérő.

A hitelesités vizzel történik; különben a f. évi 12,237. és 18,377. számú rendeleteknek ide tartozó, s a mértékek nagyságára, elnevezésére, a hitelesités módozataira, a megengedhető hibák határaira, a készülék szabályszerű fel-

állitásának biztositására, végre a hitelesitési díjak és levelekre vonatkozó határozatai változatlanok maradnak.

A hitelesitési bélyeg a kőolajmérő medenczéjének azon vonalára alkalmazott óncseppre ütendő vagy nyomandó, melyen annak feneke az oldalfalhoz van forrasztva.«

19.

1875. évi 24,547. sz. a. kelt rendelet,

a hordók hitelesitése tárgyában.

Több oldalról hozzám intézett és felvilágositást kérő felterjesztések folytán a hordóhitelesités ügyében a következőket tartom szükségesnek a törvényhatósággal kellő közhirré tétel végett közölni.

A méterrendszer behozataláról szóló 1874. évi VIII. t.-cz. értelmében, ha bor, sör és szesz hordókban adatik el, a hordónak hitelesitve és tartalmát az új mérték szerint kitüntető bélyeggel kell ellátva lenni.

Az idézett törvényczikk ugy 10., valamint 13. §-ából következik, hogy a hitelesitési kényszer csak a közforgalomban használt mértékekre és mérő eszközökre terjed ki.

A közönségnek megnyugtatására tehát minél általánosabb tudomásra hozandó, hogy csak azon hordók kell, hogy hitelesitve legyenek, melyek a tartalmukkal együtt a forgalom, azaz adásvevési ügyletek tárgyát képezik.

A magán használatra szánt hordók ennélfogva a hitelesitési kényszertől teljesen kizárvák.

Az e részben több izben már kiadott rendeleteim kapcsán ezuttal is figyelmeztetnem kell a törvényhatóságot: igyekezzék oda hatni, hogy a területén a forgalom szükségleteinek megfelelő számú hordóhitelesitő hivatal felállittassék.

Meghagyom egyuttal, hogy kellően közhirré teendő, miként a hitelesités nemcsak a hordóhitelesitő hivataloknál eszközölhető, hanem hogy a fennálló szabályok értelmében a hordóhitelesitő a hivatalos helyiségein kivül is teljesitheti feladatát, mely esetben részéről m. é. 15,448. számú körrendeletem értelmében egy fél napra legfeljebb 2 frt, egy egész napra pedig legfeljebb 4 frt napidíjul felszámitható.

Nem mulhatlanul szükséges tehát, hogy a hordóhitelesités a hivatalos helyiségben eszközöltessék, hanem a törvényhatóság által törvényesen megszabott hitelesitési díjak lefizetése mellett a hitelesitő a hordótulajdonosok magán helyiségeiben is köteles a hitelesitést eszközölni.

Intézkedjék a törvényhatóság lehetőleg gondosan, miként a hordóhitelesités ügye a törvény rendelkezésének megfelelően eszközöltetvén, az új mértékrendszerre való átmenetel minél kevesebb megrázkódtatásokkal legyen egybekapcsolva.

20.

1875. évi 54,054. sz. a. belügyministeri rendelet,

a méter-törvény végrehajtása tárgyában.

Csak néhány hét választ még el 1876. év január 1-től, mely naptól kezdve az 1874. évi VIII. t.-cz. értelmében a közforgalomban kizárólag a méterrendszer szerinti mértékek és sulyok lesznek használandók.

Tekintve azon nehézségeket, melyekkel a régi mértékeknek elhagyása, és újakkal való felcserélése találkozni fog; különösen midőn ezen változás a gazdasági élet és közforgalom minden mozzanatát elválaszthatlanul érinti, tekintve továbbá, hogy a lakosságnak különösen olvasni és irni nem tudó része — mely leginkább van családd

üzérek félrevezetésének kitéve, — ez ellen legsikeresebben megóvatik, ha annak alkalom nyujtatik az új mértékek és sulyokkal gyakorlatilag és szemlélés által megismerkedni, földmivelési, ipar- és kereskedelmi magyar királyi minister urral egyetértőleg legczélirányosbnak találnám, ha a községek a 60 forintos mintagyüjteményt megszereznék, s azt közszemlére kitennék. Kivánatos volna ugyan, hogy ezt minden község megszerezné, miután azonban ez alig lehetséges, leghelyesebb lesz, ha a törvényhatóság azon községeket, melyeket erre képeseknek tart, a 60 frtos mintamértékeknek még ez év folyamán való megszerzésére kötelezi, intézkedvén egyuttal, hogy ezen költségek az 1876. községi költségvetésekbe felvétessenek. S e tekintetben megjegyzem, hogy a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. k. minister ur az e részben felmerülő költségeket, ha a községek a 60 frtnak községi pótadó kivetése utján való megtérítésére magokat kötelezik, az e czélból rendelkezésére álló alapból 1876. év végéig előlegezni késznek nyilatkozott, mi végből felhivom a törvényhatóságot, hogy azon községek neveit, melyek a kérdéses mintamérték-gyüjteményt megszerezni kötelezték, egy kimutatásban a kereskedelmi minister urral, hivatkozással e rendeletre mutassa be.

Ez alkalommal figyelmeztetem a törvényhatóságot a kereskedelmi minister urnak f. é. szeptember 11-én 19,744. sz. a. kelt rendeletére is, mely szerint az átszámitási táblázatok megfelelő példányai minden helyen, hol adásvevési üzletek rendesen köttetnek, mindenki által könnyen hozzáférhető helyen kifüggesztendők s felhivom az intézkedések sikeres megtételére, hogy az mindenhol megtörténjék.

21.

1875 évi 28,204. sz. a. kelt rendelet,

a kőolaj-mérők hitelesitéséről.

A kőolaj-mérők hitelesitéséről szóló f. é. 12237., 18,377. és 21,785. sz. a. kiadott szabályrendeletim kiegészitéseül ezennel rendelem:

»Hitelesithetők a Golyósi Gusztáv szegedi czég által készitett kőolaj-mérők is, a mennyiben azok a fennebbi szabályrendeleteknek megfelelnek.«

22.

1875. évi 28,361. sz. a. kelt rendelet,

a törvény életbeléptetése tárgyában.

Közeledik az 1876. január 1-eje, mely naptól kezdve az 1874. évi VIII. t.-cz. 16. §-a értelmében a közforgalomban kizárólag a méterrendszer szerinti mértékek lesznek használandók.

Ideje ennélfogva, hogy országszerte minél előbb befejeztessenek mindazon intézkedések, melyek az új mértékügyre való akadálytalan átmenetel czéljából szükségesek voltak.

A midőn hivatkozva az ezen ügyben kiadott eddigi rendeletimre, bizom abban, hogy a közönség saját hatáskörében azoknak pontosan megfelelt, felhivom ezennel, igyekezzék telhetőleg odahatni, hogy a közforgalom érdekeinek veszélyeztetése nélkül az 1874. évi VIII. t.-cz. 16. és 19. §§-ai teljes hatályba léptessenek.

Hivatkozom különösen f. é. szeptember hó 11-én 19,744. sz. a. kelt körrendeletemre és utasitom ezennel a közönséget, őrködjék a felett, hogy az áll. közp. mértékhit. m. k. bizottság felügyelete alatt kiadott átszá-

mitási táblázatok megfelelő példányai minden helyen, hol az adás-vevési ügyletek rendszerint köttetnek, mindenki által könnyen hozzáférhető helyen kifüggesztve legyenek.

E végből, valamint a méterrendszert népszerű módon ismertető »tudnivalók« s az új mértékeket ábrázoló táblázatok könnyebb megszerzése végett Posner Károly Lajos budapesti papirkereskedőnek hirdetményét 25 példányban ide mellékelve, értesitem a közönséget, hogy azokat belátása szerint kiosztván, figyelmeztesse a közönséget, hogy az átszámitási táblázatok magyar nyelven minden könyv- és papirkereskedésben kaphatók, — német, tót, román és szerb nyelven pedig a földm.-, ipars keresk. m. k. ministerium segédhivatali igazgatójánál közvetlenül megrendelhetők, megjegyezvén, hogy az egyes számok ára 3 kr., a közforgalomban leginkább használt mértékekről szóló összes táblázatok egy-egy gyüjteményének ára 30 kr.

Utasitom továbbá a közönséget, hogy az összesen átküldött tudnivalók, ábrázoló és átszámitási táblázatok beszerzési árának netán hátralévő részletét e hó végéig mulhatlanul küldje be.

Végre meghagyom a közönségnek, hogy a közönséget végleg a méterrendszernek jövő évi január 1-vel leendő általános és kötelező hatálybaléptetésére kellőleg figyelmeztetvén, a saját hatáskörében az új mértékügy tekintetében ez ideig tett intézkedésekről mielőbb részletes jelentést terjeszszen elém.

23.

1875. évi 28,424. sz. a. kelt rendelet,

a kannaalakú folyadék-mérczék hitelesitése tárgyában.

A hitelesitès alá vehető mértékek, súlyok és mérőeszközökről szóló és 1874. évi 9,334. szám alatt kiadott szabályrendeletem kiegészitéseül a következőket rendelem:

A szesz, bor, tej, olaj s más nagyobb értékű folyadékok mérésére kanna alakú 5, 10, 20 és 50 liter nagyságú mértékek is hitelesittetnek.

Ezen mértékek finom ónnal bevont erős bádogból legyenek készitve, hogy az összenyomatásnak ellent álljanak. Hasuk körülbelől egyenlő átmérőjű és magasságú hengert alkosson, ehez egy, felül szükebb csonkakúp alakú rész legyen illesztve, melynek magassága a has magasságának $^1/_3$ részénél kisebb ne legyen. Ehez ismét körülbelől épen olyan magasságú henger alakú nyak csatlakozzék, melynek átmérője az

5 literes edénynél 100 millimétert,
10 » » 125 »
20 » » 160 »
50 » » 200 » meg ne haladjon, s a mérték határa a nyak magasságának közepetájáig érjen. A fenék síkalakú, kivülről vagy belülről felhajtva, s az oldalhoz forrasztva legyen. Az edény felső és alsó karimája vas vagy erős bádog abroncscsal legyen szilárditva; azonban kivülről más helyeken alkalmazott erősitvények sincsenek kizárva. Az alsó abroncs a feneken alól 10—20 milliméterrel kiálljon, s a fenék alatt vas pálczából vagy üresre összehajtott bádogból készült bordák legyenek helyezve, melyekhez a fenék egész hosszában támaszkodik. Ezen bordáknak nem szabad az abroncs

alsó szélén túl kiállani, s végükön az abroncshoz vagy szögezve, vagy forrasztva, egész hosszukban pedig a fenékhez forrasztva kell lenniök. Az 5 és 10 literes edényeknél egy, a 20 és 50 litereseknél két egymásra keresztben álló borda szükséges. Ezen edényeknek a szükséghez képest egy, vagy két fület, valamint csúcsos szájat is lehet adni, de ennek a mérték határvonala alá érni nem szabad.

A mérték határa két átalellenben fekvő ponton az edény nyakához szögezett és forrasztott 10 milliméter széles, 15 milliméter hosszú, és egy milliméter vastag bádoglemez által jelölendő, melynek felső vége 4—5 milliméternyire derékszög alatt élesen befelé legyen hajtva. Ezen lemeznek az edény szájával párhuzamos felső lapja jelzi a mérték határát. Ezen lemezt mindjárt a kiálló rész hóna alatt kell az edény oldalához szögezni, a többi részt pedig hozzá kell forrasztani. Ezen szögecskék fejére az edény külső oldalán egy-egy ónlapocska ragasztandó, melyre a hitelesitő bélyeg üttetik, de szükséges, hogy a szögezésnek nyomai mind kivül, mind belül meglátszódjanak.

Az edények nagyságának, a készitő nevének, vagy jelvényének megjelölésére nézve az ezekre vonatkozó általános határozatok érvényesek.

Ezen edények köbtartalmában következő eltérések engedtetnek meg:

az	50 literesnél	. .	0·1 liter
a	20 »	. .	0·05 »
a	10 »	. .	0·02 »
az	5 »	. .	0·01 »

A megvizsgálás következő módon történik. Az edényt egy vizszintes asztalra tévén, az 5 literes mintapalaczkot meg kell tölteni vizzel a középső vonásig s a vizet az

elébb megnedvesitett és kicsöpögtetett edénybe ki kell üritni s igy tovább, mig abba az edény nagyságának megfelelő mennyiségü viz öntetett.

Ha most a vizszin a jelző lemez felső lapja alatt marad: akkor a megengedhető hiba nagyságának megfelelő mintapalaczk a középső vonásig vizzel megtöltetik, s abból a megvizsgálandó edény az egyik jelző-lemez felső lapjáig tele töltetik. Ha erre a viz elég, vagy még sok is: akkor a megvizsgált edény helyes; ellenkező esetben meg nem bélyegezhető, valamint akkor sem, ha a másik jelző-lemez felső lapja a viz szine alatt vagy felett mutatkoznék.

Ha pedig a viz szine az edényben a jelző-lemez felső lapja felett áll: akkor ki kell szivni a vizet egész a lemez felső lapjáig, s azt a megfelelő minta-palaczkba kell tölteni, s ha az ezen palaczkot a középső vonásig meg nem tölti, vagy csak épen megtölti, akkor a megvizsgált mérték helyes; ellenkező esetben meg nem bélyegezhető.

Ezen edényeken ónlapocskákat kell ragasztani a jelző lemezek szögecskéin kivül még a forrasztási vonalokra, kivált ott, hol három vagy több ilyen vonal összeszögellik, továbbá az abroncsok és a bordák forrasztási vonalaira, s ezeket mind meg kell bélyegezni.

Az 50 literes edény hitelesitéséért és bélyegzéséért . . . . . 70 kr.
a megvizsgálásért bélyegzés nélkül . . . . . 35 »
díj szedhető; a többiekre nézve az általános díjszabályzat tételei érvényesek.

24.

1875. évi 29,199. sz. a. kelt rendelet,

a mintamértékek hitelesitése tárgyában.[1])

A métermérték behozataláról szóló 1874. évi VIII. t.-cz. 15. §-a értelmében az állami központi mértékhitelesitő m. kir. bizottság van hivatva a törvényhatóságok részére a mintamértékeket elkészittetni, hitelesiteni s a hatóságokat ezekkel a költségek utólagos megtérítése ellen ellátni.

A törvény ezen rendelkezésének kivitele nehézségekbe ütközött, a mennyiben a bizottság az év utolsó negyedében beérkezett igen nagy számú megrendeléseknek eleget tenni alig volt képes, mivel a mintamértékek készitése nem tartott lépést a megrendelésekkel.

Tapasztalván azonban, hogy jelenleg már számos hazai iparos és gyár foglalkozik az új mértékek és sulyok készitésével, elérkezettnek látom az időt s a hazai ipar fejlesztésére üdvösnek tartom, hogy a törvényhatóságok és községek a mintamértékeket nemcsak a központi bizottságnál, hanem másutt is beszerezhessék s azoknak hitelesitését az országban erre felhatalmazott mértékhitelesitő hivatalok bármelyikénél eszközöltethessék.

E végre az állami központi mértékhitelesitő m. kir. bizottság meghallgatása után további intézkedésig rendelem:

1. A mintamértékeket a következő mértékhitelesitő hivatalok hitelesithetik:

[1]) L. 2283/75. sz. bizotts. utasit.

Folyó szám		A hivatal száma
	Magyarországban:	
1	Alsó-Kubin	70
2	Arad	16
3	Baja	7
4	Balassa-Gyarmath	9
5	Bártfa	157
6	Becskerek	112
7	Békés-Gyula	84
8	Beregszász	166
9	Beszterczebánya	10
10	Brassó	17
11	Debreczen	18
12	Eperjes	142
13	Esztergom	69
14	Fiume	20
15	Győr	5
16	Gyulafehérvár	184
17	Jolsva	35
18	Nagykanizsa	21
19	Kaposvár	14
20	Karánsebes	147
21	Kassa	2
22	Kézdi-Vásárhely	150
23	Kolozsvár	3
24	Liptó-Szt.-Miklós	162
25	Marmaros-Sziget	191
26	Maros-Vásárhely	209
27	Miskolcz	85
28	Nagybánya	221
29	Nagy-Kálló	110
30	Nagyszeben	164
31	Nagy-Somkút	146
32	Nagyvárad	6
33	Nyitra	115
34	Pancsova	54
35	Pécs	22
36	Pozsony	12
37	Rozsnyó	158
38	Sepsi-Szt.-György	27
39	Sopron	23
40	Szabadka	52
41	Szalmár	15
42	Szeged	4
43	Szentes	144
44	Szék-Udvarhely	172
45	Szombathely	124
46	Temesvár	24
47	Turócz-Szt.-Márton	68
48	Sátor-Alja-Ujhely	99
49	Ungvár	36
50	Ujvidék	62
51	Hódmező-Vásárhely	8
52	Versecz	190
53	Zilah	167
54	Zombor	11
	Horvát- és Szlavonországban, valamint a Határőrvidéken:	
1	Zágráb	25
2	Varasd	145
3	Eszék	19
4	Vukovár	37
5	Károlyváros	232
6	Zengg	234
7	Belovár	235
8	Körös	236
9	Kapronicza	237
10	Pozsega	238
11	Sziszek	239
12	Diakovár	240
13	Pakrácz	241
14	Verőcze	242
15	Delnicze	243
16	Zimony	178

2. Ezen hivataloknál a mintaképen hitelesitendő mértékeket mint ilyeneket kell bejelenteni.

3. A mértékhitelesitő hivatalok a mértékeket szigorúan megvizsgálják, valjon azok már külsejükre nézve valóban méltók-e a mintamérték elnevezésre, s melyek ellen kifogást lehet tenni, azokat visszautasitják, a kifogástalanokat pedig a mérték pontosságára nézve kétszer egymásután szigorúan megvizsgálják s csak akkor bélyegzik meg, ha a hiba jóval a megengedett határokon belül esik.

4. A mintamértékek minden erre feljogositott hitelesitő hivatalnál ugyanazon jelvénynyel jelöltetnek meg, melyet e czélra az állami központi mértékhitelesitő m. kir. bizottság használ. (m. korona m.)

5. Ezen bélyegeket a kijelölt hivatalok az állami központi mértékhitelesitő m. kir. bizottságtól kapják az ár utólagos megtérítése ellen.

6. A hitelesitési díjak a maximális tételek kétszeresében állapittatnak meg.

7. Rendőri vizsgálatokra csak mintamértékeket szabad használni. Ez okból a hatóságok kötelesek azokat jó karban tartani.

25.

1876. évi 1620. sz. a. kelt rendelet

a fali- és átszámitási táblázatok tárgyában.

1876. évi január 1-évvel a méterrendszer szerinti mértékek és sulyok átalános alkalmazása lépvén hatályba, az új mértékügyre való átmenetel csak ugy eszközölhető a legrövidebb idő alatt végleg és teljesen, ha mindenki az új mértékek felől magának szükségleteihez képest alapos tájékozást szerzett.

Ezért felette szükséges, hogy az új mértékrendszert a legnépszerűbb módon ismertető »tudnivalók«, me-

lyek az ország minden nyelvén megjelentek és egyenkint 20 krba kerülnek, a népesség minden osztályánál minél inkább terjesztessenek. Felhivom tehát a törvényhatóságot, támogassa az új mértékügynek népszerüsitését és mielőbbi teljes meghonositását, kitelhető erélylyel hasson oda, hogy az emlitett »tudnivalók« fonalán mindenki az új mértékekkel teljesen megbarátkozzék.

Szükséges továbbá, hogy az új mértékeket és sulyokat természetes nagyságban ábrázoló szines táblázatok, melyek az állami közp. mértékhitelesitő m. kir. bizottság felügyelete alatt kiadattak és egyenkint 50 krjával e ministerium segédhivatali igazgatójánál kaphatók, minden a mértékügyre befolyó közigazgatási közeg részére megszereztessenek s azon kivül minden község házánál, az iskolában, a lelkész, a biró s a jegyző lakásán, hol a nép naponkint megfordul, kifüggesztessenek.

A vendéglőkben és korcsmákban és átalában minden oly nyilvános helyen, hol közönségesen bort vagy sört mérnek, a régi s új boros és sörös poharak mértékeinek összehasonlitását előtüntető, mellékelt táblázat (mely szintén a nevezett bizottság felügyelete alatt Posner Károly Lajos, budapesti papirkereskedő kiadásában megjelent és egyenkint 50 krért megszerezhető) mindenki által könnyen hozzáférhető helyen kifüggesztendő.

Az állami közp. mértékhitelesitő m. kir. bizottság által kiadott átszámitási táblázatok, melyek az új s a régi hasonnemű mértékek közt létező különbséget előtüntetik, valamint a mellékelt árátszámitási táblázatok minden helyen, hol adás-vevési ügyletek rendszerint köttetnek, mindenki által könnyen hozzáférhető helyen ki legyenek függesztve.

Megjegyzem végül, hogy ugy a tudnivalókat, valamint a táblázatokat kész vagyok a törvényhatóságoknak

nagyobb megrendelések esetén 2 hónapnyi hitelre elő-legezni.

Őrködjék a törvényhatóság ezen rendeletem pontos és szigorú végrehajtása felett és intézkedjék gyorsan és erélyesen.

26.

1876. évi 2162. sz. a. kelt rendelet

a vendéglőkben és korcsmákban használt palaczkok és poharak megjelölése tárgyában.

1. §.

A vendéglőkben, korcsmákban és minden olyan nyilvános helyen, hol közönségesen bort mérnek, a boros palaczkok nyakán maradandólag és elválaszthatlanul megjelölendő a mérték határa egy centiméter hosszú, a palaczk szájával párhuzamosan fekvő vonás által és ezen vonás s a palaczk szája közt legyen legalább annyi tér, hogy a palaczkot be lehessen dugaszolni.

Kivétetnek ezen szabály alól a finom borral töltött palaczkok, melyeket a termelők erősen bedugaszolva, lepecsételve vagy más alkalmas módon maradandólag elzárva, az eredeti czég jegyével ellátva, hoznak forgalomba.

2. §.

A boros poharak 1 liter, 0·5 liter és 0·2 liter mérték szerint készittessenek s a mérték határa egy centiméter hosszú s a pohár felső szélével párhuzamos vonással maradandólag és elválaszthatlanul megjelöltessék, de a vonás s a pohár széle közt

1 liternél legalább 20 milliméter,
0·5 » » 15 »
0·2 » » 10 »
szélességű tér legyen.

3. §.

A sörös poharak 1 liter, 0·5 liter és 0·3 liternyi nagyságban készittessenek s a mérték határa az előbbeni pont alatt leirt módon jelöltessék meg oly megjegyzéssel, hogy 0·3 liternél felülmértéknek (Uebermass) legalább 12 milliméternyi tér maradjon.

4. §.

Ugy a palaczkoknál, valamint a poharaknál a mérték neve a vonás alatt maradandólag és elválaszthatlanul fel legyen jegyezve.

5. §.

Azon ivó poharak, melyek a palaczkok mellé (service gyanánt) adatnak, mértékeknek nem tekinthetők, hanem csak azon nagyobb poharak, melyekben az ital palaczk nélkül kiszolgáltatik.

6. §.

A vendéglőkben és korcsmákban és átalában minden oly nyilvános helyen, hol közönségesen bort vagy sört mérnek, a régi s új bor- és sör-poharak mértékeinek összehasonlitását előtüntető táblázat, (mely az állami közp. mértékhitelesitő m. kir. bizottság igazgatójának felügyelete alatt Posner Károly Lajos budapesti papirkereskedő kiadásában megjelent és egyenkint 50 krért megszerezhető) mindenki által könnyűen hozzáférhető helyen kifüggesztendő.

7. §.

A vendéglős illetőleg korcsmáros a rendőrséggel szemben felelős a mértékek helyességéért, miért is, ha

hiányos vagy ezen szabályzat határozatainak meg nem felelő mértékeket használ a szabályellenes mértékeknek elkobzásán kivül még 100 frtig terjedő pénzbirsággal fenyitendő.

8. §.

A boltokban, gyárakban vagy magánosok birtokában levő üveg-edényekre jelen szabályzat nem terjed ki.

9. §.

Ezen szabályzat 1876. évi május hó 1-én kötelezőleg lép hatályba.

27.

1876. évi 4155. sz. a. kelt rendelet,

az 1874. évi 9334. sz. a. kelt rendelet kiegészitése iránt.

Az 1874. évi 9334. és 1875. évi 18,377. sz. a. kelt szabályrendeleteinek kiegészitéséül rendelem:

A száraz ürmértékek hitelesitéséhez: [1])

Hitelesithetők olyan 20 l. 10 l. és 5 l. nagyságú, száraz tárgyak mérésére szolgáló mértékek is, melyek hajlitott kemény fából az 1874. évi 9334 sz. szabályrendelet 14. §-ában előirt méretek szerint oly módon vannak készitve, hogy mind az oldal, mind a fenék egy darabból álljon. Ezeknél az oldal vastagsága 8—5 milliméternél, — a fenéké pedig, mely fenyő fából is készithető, 20—10 milliméternél kisebb ne legyen, s a legalább 5 centiméternyire egymást fedő, rézsút lemetszett végek legalább két sor belül laposfejű szögekkel legyenek összeszögezve, melyeknek kivül kiálló végei átlyukasztott fémlemezkékre legyenek lefejezve.

A fenék egész vastagságában be legyen illesztve az

[1]) L. 9334/74. sz. min. rend. 14 §-t.

edény belső üregébe, szinig az edény alsó szélével, és két sor szöggel az oldalhoz szögezve. Ezeken kivül annak az oldallal való erősebb kapcsolata végett — két, keresztben fekvő vaspánt alkalmazandó, melyek az edény felső szélétől kezdve, annak külső oldalán az edény alsó széléig, itt élesen lehajtva a fenék közepén keresztül annak másik széléig, ott ismét élesen felhajtva az edény felső széléig, egy darabban vezettessenek.

Ezen pántok mind az oldalhoz, mind a fenékhez belől lapos fejű, kivül pedig lefejezett végű szögekkel legyenek erősitve. Négy ilyen szögnek mindjárt az edény belső oldala mellett, egynek pedig a pántok találkozási helyén a fenék középpontjában kell alkalmazva lenni.

Ezen edények felső és alsó szélein, szinben ezen szélekkel vasabroncsok legyenek alkalmazva, melyek a pántokkal találkozó pontokon belül lapos fejű, kivül lefejezett végű szögekkel legyenek az edény oldalához erősitve. Ezeken kivül az alsó abroncs négy egymástól egyenlő távolságban eső helyen az oldalhoz, s ezen át a fenékhez is szögezendő.

A 20 literes edény két fület kap, melynek széles lapokban végződő lábai felváltva fel- és lefelé legyenek hajtva, s egymással átalellenben az edény oldalához szögezve.

A mércze megjelölése, a hitelesités módozatai, s a megengedett hibahatárokra nézve a mértékhitelesitésről kiadott szabályrendeletek illető határozatai érvényben maradnak.

Be kell ütni a bélyeget az edény felső szélére három, egymástól egyenlő távolságban lévő helyen; be kell égetni a bélyeget belül az edény fenekére, kivül az edény oldalára, továbbá a fenékre azon helyen, hol az oldalfa kettős vastagságú, oly módon, hogy a korona a fenék

középpontja felé legyen fordulva, a hivatal számja pedig közvetlenül az abroncs mellé az oldalfa szélére essék.

A hitelesitési díjak változatlan maradnak.

A bádogból készült folyadék- és száraz ürmértékek hitelesitéséhez: [1])

Hitelesithetők olyan bádogból készült, szinig megtelő folyadék — vagy száraz tárgyak mérésére szolgáló 2 l. és kisebb, törvényes nagyságú mértékek is, melyeken az abroncsok ónnal bevont vaskarikából vannak készitve, és egész felületükön a mércze oldalához forrasztva, de a bádog széle rájok lehajtva nincs.

A mértékek méretei, megjelölése, a hitelesités módozatai, a megengedett hibahatárok, és a hitelesitési díjakra nézve a mértékhitelesitésről szóló szabályrendeletek illető határozatai érvényben maradnak.

A bélyeg a mércze füle tövén, a száj szélén, az oldal forrasztási vonalára ragasztott óncseppre ütendő. Egy másik óncsepp a fenék külső oldala és az alsó abroncs által képzett sarokba ragasztandó és megbélyegzendő.

Az eczetmérők hitelesitéséhez: [2])

Hitelesithetők olyan eczetmérésre szolgáló mérczék is, melyek kemény fából az 1875. évi 18,377. számú szabályrendeletben megengedett nagyságban, de az 1874. évi 9334 számú szabályrendeletben a szinig megtelő folyadékmértékekre nézve előirt méretek szerint vannak esztergályozva, ha szájuk maradandólag és elválaszthatlanul finom ónnal van szegélyezve. Ezen szegély esztergályozva, s olyan erősen legyen készitve, hogy a bélyegzést sérülés nélkül kiállja s annak felső lapja a fenékkel párhuzamos síkot képezzen.

Az edény oldalára rá legyen égetve a mérték nagysága, s a készitő neve, vagy jelvénye.

[1]) L. 9334/74. sz. min. rend. 8. és 14. §§-t.

[2]) L. 9334/74. sz. min. rend. 8. §-t.

A hitelesités vizzel eszközlendő, épen úgy, mint a bádog mérczéknél, s a bélyeg a mércze száján két átalellenben fekvő helyre ütendő.

A hitelesitési díjak változatlan maradnak.

Az egyenlő karú mérlegek hitelesitéséhez: [1])

Hitelesithetők olyan egyenlő karú, 5 k. és nagyobb terhelhetőségű mérlegek is, melyeknek nyelve a mérlegrúdba be van srófolva, ha a csavar válla elég széles, és olyan szabatosan van készitve, hogy annak alsó lapja és a mérleg-rúd felső lapja közt semmi hézag sincs, továbbá a nyelv rendes állása, a mérlegrudnak és a nyelv tövének oldalán bevésett összeeső vonásokkal meg van jelölve.

A fából készült 5 l., 10 l. és 20 l. folyadék-mértékek hitelesitéséhez: [2])

Hitelesithetők olyan 5 l., 10 l. és 20 l. nagyságú folyadék-mértékek is, melyek különben az 1874. évi 9334. sz. szabályrendeletnek megfelelő méretekkel vannak készitve, de az 5 literenkénti beosztást nem az edény oldalába vert szögek, hanem annak közepében a fenékből felemelkedő vas - rúdon szilárdul megerősitett tányérkák felső lapjai jelzik. Ezen vas-rúdnak alsó, vékonyabb, csapot képző része a fenéken átmegyen, melyhez alul csavaranyával van szoritva, s a csap vége még le is van fejezve. A rúd másik vége egy keresztben fekvő vassínhez van szögezve, mely az edénynek egy átmérőjét képezi, két végén az edény oldalához van szögezve, s annak felső lapja az edénybe menő legnagyobb mérték felső határába esik.

A hitelesités mindenben a szokott mód szerint eszközlendő, s egy bélyeg az edény külső oldalába égetendő, egy bélyeg pedig a keresztsín felső lapjába ütendő.

[1]) L. 9334/74. sz. min. rend. 27. §. *b*) pontját.

[2]) L. 9334/74. sz. min. rend. 8. §-t.

28.

1876. évi 6600 sz. a. kelt rendelet

a seres hordók hitelesitéséről.

A serszállitási hordók hitelesitését illetőleg, egyetértve a pénzügyi m. kir. ministeriummal a következőket rendelem.

A serszállitó hordók hitelesithetők, ha azoknak csapos fenekén könnyen feltünő betükkel be van égetve ezen szó: ser (Horvátországban horvát nyelven) és köbtartalmuk

25—25·7
50—51·5
100—102
200—203 liter határok közt fekszik.

Ezen esetben a hordók az emlitett sorrendben 25, 50, 100 és 200 literre égetendők. Olyan serszállitó hordók, melyeknek köbtartalma a nevezett határokon kivül találtatik, bélyegzés nélkül visszautasitandók, de a vizsgálatért járó díj felszámitandó.

A koronabélyeg a ser szó alá ugyanazon dongára égetendő, melyre a ser szó égetve van.

A serfőzőknek az 1874. évi VIII. t.-cz. 19. §-ban megállapitott pénzbirság terhe alatt tiltatik serszállitó hordókat a közforgalomban más idegen czélokra használni, vagy azoknak idegen czélokra való használatát másoknak megengedni.

29.

1876. évi 9182. sz. a. kelt rendelet

a mérlegeknek a hivatalos helyiségen kivüli hitelesitése tárgyában.

Az 1874. évi 15,448. sz. a. kelt szabályrendeletnek kiegészitéséül rendelem.

A már használatban levő mérlegek hitelesitésének könnyitése czéljából, különös tekintettel azon városok és községekre, melyekben mértékhitelesitő hivatal nem létezik, megengedem, hogy a mértékhitelesitő hivatalok tisztviselői a törvényhatóság területén a felek kivánatára a mérlegeket a helyszinén is hitelesithessék, ha ez a mértékhitelesitő hivatal teendőinek megakasztása nélkül eszközölhető.

A hivatal helyiségén kivül teljesitett hitelesitésért a rendes hitelesitési díjakon kivül fizetendő a hitelesitőnek minden egész napra 4 frt, egy félnapra 2 frt, ugyszintén megtéritendő a fuvar és a hitelesitésnél használt eszközök szállitási díja is. A napidíjak és fuvarozási költségek a feleknek együttesen számitandók fel és egyesekre a részükre teljesitett munka arányában vetendők ki.

30.

1876. évi 13,258. sz. a kelt rendelet

a hordóknak, jelesül a borral telt ugynevezett gönczi hordók hitelesitése tárgyában.

Az 1875. évi LVIII. t.-cz. értelmében az 1874. évi VIII. t.-cz. 13. §-ának azon határozata, mely szerint, ha bor, ser és szesz hordókban adatik el, a hordónak hitelesitve és tartalmát az új mérték szerint kitüntető bélyeggel kell ellátva lenni, 1877. évi január 1-jével lép életbe.

Miután azonban az 1874. évi VIII. t.-cz. 13. §-nak helyes értelmezése iránt kételyek támadtak, miután továbbá, jelesül a szeszszállitó hordóknál tapasztaltatott, hogy ezek rövid idővel a történt hitelesités után ürtartalmukban jelentékenyebb eltérést mutattak a hitelesités alkalmával a hordóra feljegyzett köbtartalomtól, az ez iránt elrendelt vizsgálatból pedig kitünt, hogy a hitelesitő hivatalok pontosan és helyesen jártak el és a mutatkozott különbségek csakis az illető hordókon eszközölt változásnak, neveze-

tesen az abroncsok megszoritásának tulajdonitandók, a következőket rendelem el:

1. hogy minden hordó, melyben 1877. évi január 1-je után bor, sör vagy szesz kerül forgalomba, az új mértékrendszer szerint kell, hogy hitelesitve legyen, úgy, hogy a hitelesitési kötelezettség alóli mentesség csak azon hordókra nézve áll, melyek az illetőnek pinczéjében, raktárában vagy más helyiségében vannak elhelyezve és addig terjed, mig a hordó onnan ki nem mozdittatik.

2. hogy oly hordó, melynek abroncsai nincsenek kellőleg megszoritva, hitelesitésre ne bocsáttassék.

3. hogy mindannyiszor, a hányszor valamely hordón, akár a dongók kicserélése, akár az abroncsok megszoritása, akár pedig a szurokkali kiöntés által bárminemű változás történt, az illető hordó, mielőtt az újra forgalomba kerülne, az 1874. évi VIII. t.-cz. 19. §-ában megállapitott birság terhe alatt új hitelesitésnek vetendő alá.

Miután végre az országnak némely vidékein, jelesül azon vidékeken, hol a bort lefejteni nem szokás, mint Zemplén, Borsod és Abauj megyéknek bortermő vidékein és hol a bor még az eredeti hordóstól kerül forgalomba, aggályok merültek az iránt, hogy a régi borral telt hordók tartalmuk minőségének kárositása nélkül hivatalbeli elődömnek 1874. évi 9334. sz. a. kiadott szabályrendeletben megállapitott hitelesitési eljárás foganatba vétele végett ki nem ürithetők, megengedem, hogy ezen hordók ürtartalma egy mérő pálcza és a hitelesitő hivatalokhoz e czélra kiadott utasitásban foglalt táblázat segitségével határoztassék meg, minek folytán intézkedtem: [1])

a) hogy a s.-a.-ujhelyi, tolcsvai, tokaji, tarczali, mádi, tályai, szerencsi, szántói, szikszói, miskolczi, borsodmegyei

[1]) L. 13258/76. sz. min. rendelethez tartozó bizottsági utasitást.

és Miskolcz városi mérték és hordóhitelesitő hivatalok az ezen hitelesitésre szükséges készülékekkel szereltessenek fel.

Ezen készülékek a felsorolt hitelesitő hivataloknak az ár utólagos megtéritése mellett az állami közp. mérték-hitelesitő bizottság által fognak kiszolgáltatni.

b) A hitelesitésnek a mérőpálcza segitségével való foganatositása csak a borral telt úgynevezett gönczi hordóknál és átalagoknál (Anthal) legfeljebb 160 liter ürtartalomig alkalmazható.

c) A bélyegzés a magyar koronának és a literek mennyiségének a legfelső oldaldonga végébe ütése által eszközlendő. A köbtartalom 10—30 literig, 0·5 literenkint 30 litertől kezdve csak egész literekben jegyzendő a hordókra. A jegyzőkönyvi sorszám a bélyegtől távol eső helyen ütendő valamelyik donga végére.

d) Az ily módon történt hitelesitésért szedhető díjak maximuma: 50 liter ürtartalomig 5 kr.,

50 » nagyobbaknál 8 »

Ha azonban a hitelesités a hitelesitő hivatal helyiségein kivül teljesittetik, a felsorolt díjakon kivül még a hivatalbeli elődömnek 1874. évi 15,448. sz. a. kiadott rendeletben megállapitott napidíjak számithatók fel.

e) A borral telt hordók ily módon leendő hitelesitése a f. évi október hó végéig vehető igénybe, azontúl csak a rendes vizzel való hitelesités fogván alkalmaztatni.

31.

1876. évi 17,322 sz. a. kelt rendelet,[1])

az összezúzott szőlő- és mustkeverék mérésére szolgáló mértékek iránt.

A hitelesités alá vehető mérőkészülékekről szóló 1874. évi 9334. szám alatt kiadott szabályrendelethez.

[1]) L. 17322/76. sz. min. rendelethez tartozó bizottsági utasitást.

Az összezúzott szőlő és must-keveréknek adás-vevésénél érezhetőnek mutatkozván egy nagyobb mérték szüksége, mint a milyenek hivatalbeli elődömnek 1874. évi 9334. sz. rendelete 5. §-ában elősoroltatnak, megengedem, hogy e czélra 50 liter nagyságú edények is hitelesittessenek.

Ezen edények vagy erős vaslemezből, vagy dongafából csonka kúp alakra legyenek készitve, melynek feneke szükebb mint a felső nyilás. A mértékek a következők:

felső átmérő 460 milliméter;
alsó » 410 »
mélység 460 »

Ezen méretekben 10 milliméter eltérés megengedtetik, és a méretek ugy vannak választva, hogy az edény a mértéken felül körülbelül 1/4 részben üresen marad.

A vasból készült edények belől ónnal vonandók be, a fadongából készültek pedig három erős vasabroncscsal kell hogy megkötve legyenek, melyek egyenkint négy-négy szöggel a dongákhoz szögezendők, s a szögek végei a vasabroncsokra fejezendők.

Az edény belső üregе 10 liter nagyságú részekre osztandó, s az osztályrészek határai két-két egymással átalellenben fekvő helyen 10 milliméter széles, 1 milliméter vastag s 5 milliméternyire az edény üregébe nyúló vaslemezek által jelölve.

Ezen lemezek vasból készült edényeknél L alakra görbitett felálló száruknál fogva az edény oldalához legyenek forrasztva s azonkivül mindjárt a görbités felett az edény oldalához szögezve. Fából készült edényeknél ezen vaslemezek egyik végükön hegyesre készitendők és a dongába erősen beverendők. A lemez felső oldala képezi a mérték határát, s ennek mindég párhuzamosan kell lenni az edény fenek sikjával.

Az edény külső oldalán a mérték határait jelző szögek mellé maradandólag feljegyzendő a mérték nagysága, ugymint:

50 L, 40 L, 30 L, 20 L, 10 L.

A mértékekben $^1/_{200}$ pontosság kivántatik, annálfogva 10 literben 0·05 liter hiba engedtetik meg.

A hitelesitésért 75 krnyi díj mint maximum szedhető.

32.

1876. évi 20,225. sz. a. kelt rendelet,

hatósági mázsálók felállitása tárgyában.

A mindennapi tapasztalás azt mutatja, hogy sok, jelesen kisebb termelő termelvényeit a régi mérték szerint megmérve hozza a gabonapiaczra eladás végett.

Ennek következtében gabonapiaczainkon zavarok támadnak, melyek nem ritkán a termelők kárositására felhasználtatnak, mivel azok a régi és új mértékek közti arány-különbséget nem igen ismerik.

Ily megkárositásoknak és visszaéléseknek legczélszerűbben az által lehetne elejét venni, hogy a gabonapiaczczal biró minden nagyobb városban nyilvános és hatósági felügyelet alatt álló mázsálók állittatnának fel, a mint ilyenek nemcsak a fővárosban, de más nagyobb városokban már léteznek és a kivánt sikerrel működnek, melyeken az eladásra behozott termények csekély díj lefizetése mellett megmérethetvén, ezen hivatalos mérés szolgálhat azután az adás-vevési szerződés alapjául. Ily mázsáló intézetek rendesen igen csekély díj szedése által magukat fentartják a község megterhelése nélkül.

Felhivom tehát a közönséget, hogy az itt jelzett intézkedések életbeléptetésére saját területén, a mennyiben ez ideig nem történt volna, a kisebb termelők épugy mint általában a forgalom biztossága érdekében hatha-

tósan törekedjék és intézkedéseiről a maga idején tegyen hozzám jelentést.

33.

1876. évi 25,734. sz. a. kelt rendelet,

a hitelesitésnek alávetett hordók ellenőrzése tárgyában.

Miután az 1874. VIII. t.-czikk 13. §-a és az 1875. LVIII. t.-cz. értelmében 1877. január 1-től kezdve mindazon hordóknak, melyekben bor, sör és szesz (pálinka) adatik el, hitelesitve és azoknak tartalmát az új mérték szerint kitüntető bélyegekkel ellátva kell lenniök, a belügyi, pénzügyi és közlekedési kir. minister urakkal egyetértve rendelem, hogy:

1. A borral, sörrel, és szeszszel (pálinkával) töltött hitelesitetlen hordók a városokban a fogyasztási adóvonalon át se ki, se be ne bocsáttassanak. A fogyasztási adóvonal őrizetével, illetőleg a fogyasztási adóra való felügyelettel megbizott közegek kötelesek az ilyen szállitmányokat letartóztatni s azokat a rendőri hivatalnak, illetőleg a szolgabirónak haladék nélkül feljelenteni.

2. A vasuti, gőz- és más hajó-állomásoknak tiltatik ilyen szállitmányokat szállitásra felvenni.

Az illető állomás kötelessége ily szállitmányt a rendőri hatóságnak, illetőleg a szolgabirónak azonnal bejelenteni.

3. A mértékek ellenőrzésével megbizott közegek kötelesek az országos és heti vásárokra hozott, valamint a városok és községeken átvonuló bor-, sör- és szesz- (pálinka) szállitmányokra ügyelni s ha azok közt hitelesitetlen hordók találtatnának, azokat letartóztatni és a birságolást foganatositani.

4. A határvám-hivatalok kötelesek ilyen, külföldre

való kivitelre szánt szállitmányokat letartóztatni és szintén birságolás végett az illető közeget értesiteni.

5. A birság odaitélésével megbizott szolgabirói, kapitányságí és rendőri közeg a bejelentés után haladék nélkül jegyzőkönyvet vévén fel a tényállásról, a pénzbüntetést kimondja, annak lefizetése után a megbirságolt hordókra a hivatal pecsétjét viaszba nyomja s a birságról hivatalos nyugtát állit ki, melyben a megbirságolt hordók száma, a birság összege s a kelet napja feljegyzendő.

6. A birság minden hordó után külön szabandó ki ezen három fokozat szerint:

a) olyan hordókra, melyeknél az oldaldonga hossza 60 centimétert meg nem halad . . . . 1 frt — kr.

b) olyan hordókra, melyeknél az oldaldonga hossza nagyobb 60 centiméternél, de 100 centimétert meg nem halad . . . . 2 » 50 »

c) olyan hordókra, melyeknél az oldaldonga hossza 100 centimétert meghalad . 5 » — »

Ismétlés esetében ezen összegek két- vagy háromszorosa is megállapitható.

7. A megbirságolt hordók a birság lefizetése után bármely közlekedési eszközön tovább szállithatók; de a felek a szállitás felszabadulását a birságnyugta előmutatása által igazolni tartoznak.

Ezen nyugta érvénye annak keltétől számitott nyolcz napnál tovább nem tart, kivéve ha a vasuton vagy gőzhajón való szállitás tovább tartott, mely esetben a szállitmány ugyanazonosságát a felek szállitólevél által igazolni tartoznak.

Minden más esetben a szállitmány újra feltartóztatandó és új birság alá esik.

34.

1876. évi 26,128. sz. a. kelt rendelet

a hitelesitésnél visszautasitott sörhordók után szedhető díjak tárgyában.

A mértékhitelesitésnél szedhető díjak maximumát meghatározó 1874. év augusztus hó 31-én 15,448. sz. a. kelt ministeri szabályrendeletben a bélyegzés nélkül teljesitett vizsgálatért járó díjakat mutató B) rovat a hordóknál azért hagyatott üresen, mert akkor még nem létezett hordó, mely hibás köbtartalom miatt visszautasitható lett volna.

Csakis az 1876. évi márczius hó 29-én 6,600. sz. a. kelt ministeri rendelettel állapittatott meg a sörhordókra nézve oly határ, melyen túl ily hordók, mint »sörhordók« nem hitelesithetők.

Az ilyen okból visszautasitandó és nem hitelesitendő hordók után nem volna méltányos ugyanazon díjakat szedni, mint a hitelesitendők után; minek folytán rendelem: hogy

azon sörszállitó hordóknál, melyeknek köbtartalma az 1876. évi márczius hó 29-én 6,600. sz. a. kelt ministeri rendeletben előirt határokon kivül esőnek találtatott, melyek tehát bélyegzés nélkül adatnak vissza a

25—50	literesnek	bejelentett	hordóknál . . .	5 kr.
100	»	»	» . . .	7 »
200	»	»	» . . .	10 »

mint vizsgálati díj maximuma számitandó.

Ha azonban a felek ilyen sörszállitó hordókat mégis megbélyegeztetni óhajtanák, akkor a bélyegzésnél a sör szót ki kell hagyni, vagy ha már rá volna égetve, azt lekaparni és a valóságos köbtartalmat reájok égetni, mely esetben a szabályszerű rendes hitelesitési díjak fizetendők.

35.

1876. évi 41,245. sz. a. kelt belügyministeri rendelet a törvény pontos végrehajtása iránt.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi magy. kir. minister ur f. é. augusztus 29-én 16,558. sz. a. kelt átiratából arról értesülök, hogy több oldalról felmerült panaszok szerint, az új mértékrendszer általában még nem terjedt el oly mérvben, mint az a közforgalom érdekében kivánatos volna.

Kitünik ez abból is, hogy a mértékhitelesitő hivatalok jövedelme sok helyütt, a gyökeres és általános újitás daczára csekélyebb, mint az előbbi években volt, miből bátran következtethetni arra, miszerint sok helyen nem használtatnak az új mértékek.

Felhivom ennélfogva a törvényhatóságot, hogy az illető közegeket ugy a földmívelési, ipar és kereskedelmi, valamint a belügyi magy. kir. ministeriumok által kibocsátott rendeletek és utasitások lelkiismeretes, pontos és szigorú megtartására és keresztülvitelére azonnal erélyesen utasitsa, hogy az 1874. évi VIII. t.-cz. végre a gyakorlati életben gyökeret verhessen.

A czél bizonyos és gyors elérésére a törvényhatóság a következőket tartsa kiválóan szem előtt:

a) Rendőrileg ellenőriztessen minden oly üzlethelyiséget, hol az adás-vevés mértékek alkalmazásával szokott közvetittetni és azon mértékeket, melyek nem felelnek meg az 1874. VIII. t.-cz. követelményeinek, birságolás mellett koboztassa el mulhatlanul.

b) Kisértesse figyelemmel, ki vannak-e nyilt helyen függesztve az átszámitási és összehasonlitó métermérték táblázatok s ábrák; ha nem volnának, rögtön intézkedjék.

c) Utasittassa a vásárfelügyelőket és községi elöl-

járókat, miszerint a piaczokon és egyátalában a közforgalomban az adás-vevések csakis fent idézett törvényczikk értelmébeni mérőkészülékek közvetitésével, illetőleg foganatosittathassanak.

d) Intézkedjék, miszerint ott, hol még szükséges, a métermértékek ismerete terjesztessék és népszerűsittessék felolvasások, ábrák s a mennyiben a körülmények engedik, régi és új mérőkészülékek összehasonlitása által, s végre

e) utasittassa azon közegeket, kik a vevők és eladókkal közvetlen érintkeznek, miszerint az adó-vevő közönség figyelmeztetés, megintés, sőt birságbüntetések által is serkentessenek arra, hogy a méterrendszer, mint új intézmény meghonosuljon.

36.

1877. évi 8,556 sz. a. kelt rendelet

a hitelesitők ellen a bizottság részéről is foganatositható fegyelmi vizsgálat tárgyában.

A mértékhitelesitő hivatalok ellen törvénytelenségek, rendetlenségek vagy hibás hitelesités miatt előfordulható panaszok iránt az 1874. évi augusztus hó 9-én 13,417. sz. a. kelt ministeri rendelet 11. §-a szerint a törvényhatóság dönt.

Fordulhatnak azonban elő oly esetek is, midőn a mértékhitelesitők vagy az állam által reájuk ruházott vagy a törvényhatóság területére megszorított hatásköröket túllépik vagy a kezelésükre bizott hitelesitési készülékekkel visszaélnek vagy végre oly megbizhatlanságot tanusitanak, melynél fogva a mértékhitelesitésre általában képtelenekké válnak, illetőleg a bennük helyezett bizalmat elvesztik.

Az ily esetekben megindítandó fegyelmi eljárás tekintetében egyetértőleg a belügyi kir. minister urral az állami központi mértékhitelesitő m. kir. bizottságot felhatalmazom, hogy akkor, midőn valamely mértékhitelesitő:

1. oly hitelesitési ágakat gyakorol, melyekre az illető hivatal felszerelve nincsen,

2. midőn külön engedély nélkül más törvényhatóság területére megy hitelesiteni,

3. ha a normálmértékek és egyéb készülékek elromlását vagy elvesztét azonnal be nem jelenti,

4. ha a hitelesitési készülékeket más czélokra használja vagy kikölcsönözi, a vétkes mértékhitelesitő ellen 1—20 frtig terjedő és ismétlés esetében egész 100 forintig fokozható pénzbirságokat mondhasson ki.

Ha pedig a hitelesitő többször elkövetett vétségek vagy törvényellenes eljárás vagy nagyobb rendetlenségek által azt mutatja, hogy a hitelesitési eljárás rendes vezetésére képtelen, illetőleg avval többé meg nem bizható, ellene a képesités elvonása vagy újabbi vizsga letételeig vagy örökre kimondható.

Mindezek mellett a mértékhitelesitők még a saját vagy más mértékhitelesitési hivatalnak vagy magánosoknak okozott kár és a vizsgálati költségek megtérítésére marasztalandók.

Ugy a pénzbirságok, valamint a képesités elvonása, nemkülönben a kártérítési kötelezettség kimondása ellen 15 nap alatt felebbezésnek a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi kir. ministeriumhoz van helye.

A jogérvényes határozatvégrehajtás, illetőleg a pénzbirság a vizsgálati költségek és kártérítési összegek behajtása végett azon törvényhatóságnak küldendő át, melynek felügyelete alatt a hivatal áll és mely az eszközlött végre-

hajtásról az állami központi mértékhitelesitő m. kir. bizottságot értesiteni tartozik.

A pénzbirságok az illető törvényhatóság pénztárát illetik.

37.

1877. évi 14,548. sz. a. kelt rendelet

adás-vevés tárgyát nem képező bor, sör vagy szesznek nem hitelesitett hordókban való szállithatása iránt.

Előfordulván esetek, hogy midőn borral, sörrel és szeszszel (pálinka) töltött hitelesittetlen hordók a vámsorompóknál vagy vasuti állomásokon letartóztattak,[1]) az illető tulajdonosok azon állitással, miszerint a küldemények saját termésükből származnak és saját fogyasztásukra vannak szánva, tehát adás-vevés tárgyát nem képezik, a letartóztatás ellen felszólaltak; noha ily esetben az emlitett állitás utólagos igazolása folytán a letartóztatás az 1874. évi VIII. t.-cz. 13. §-a értelmében fel volt oldandó és a birság elengedendő, mégis kivánatosnak mutatkozott, hogy ilynemű küldemények a letartóztatás alól előlegesen is fel legyenek mentve.

E végett rendelem, hogy a ki saját termésű, vagy ajándékba nyert bort, sört vagy szeszt (pálinkát, szilvoriumot) saját szükségleteire hitelesittetlen hordókban szállitani akar, köteles ebbeli szándékát a küldemény nemének, a termelés és rendeltetés helyének, a hordók számának és ürtartalmának megnevezése mellett, vagy a származás, vagy pedig a rendeltetés helyére nézve illetékes közigazgatási vagy rendőri hatóságnak (kapitányságnak, szolgabirónak, Budapesten a vásári felügyelőségnek) bejelenteni és ugyanott igazolni:

1-ször, hogy a küldendő bor, sör vagy szesz (pá-

[1]) L. 25734/76. sz. min. rend.

linka, szilvorium) saját termése, vagy hogy azt a termelőtől ajándékba kapta;

2-szor, hogy a szállitandó mennyiség saját, vagy emberei (családja, szolgaszemélyzete vagy munkásai) szükségleteinek megfelel.

Ezen igazolás folytán, melyről jegyzőkönyv felveendő, az illetékes hatóság igazolványt állit ki, melyben az 1. és 2. pont alatt emlitett körülmények kimutatásának felemlitése mellett a küldemény megnevezése, származási és rendeltetési helye, valamint a hordók száma és ürtartalma kiteendő és a hitelesitési kényszer alóli felmentés kimondandó.

Ily igazolvány mellett az abban érintett hordók a vasuti állomásokon, közutakon és a vámsorompókon át feltartóztatás nélkül keresztülbocsátandók, az igazolvány pedig az illető ellenőrző közegek által jegyzettel vagy bélyeggel ellátandó a végett, hogy visszaélés avval ne történhessék és újabb küldemény ugyanavval ne fedeztethessék; azután pedig a felmutatónak további igazolására visszaszolgáltatandó.

A hitelesités alól felmentett ily hordóval való minden üzérkedés szigorúan el van tiltva és a tilalom áthágása az 1874. évi VIII. t.-cz. 19. §-a értelmében szigorú büntetés alá esik.

38.

1877. évi 18,732. sz. a. kelt rendelet[1])

a törkölyös mustnak szállitására szolgáló nyilt hordók hitelesitése iránt.

Tekintettel arra, hogy az ország több részeiben a törkölyös must adás-vevésénél a szállitás könnyitése végett álló, nagy nyilt hordók vannak használatban, meg-

[1]) L. 18732/77. sz. min. rendelethez tartozó bizottsi. utasit.

engedem, hogy az ilyen, ugynevezett törkölyös-hordók 0·5 hectoliter beosztással ellátva, hitelesittessenek.

Minden ilyen hordó két egymással átalellenben fekvő oldalon 0·5 hectoliterekre legyen beosztva, mely beosztások határai a hordó belső oldalán a dongákba vert sárgaréz drótszögek által legyenek jelölve; a mértékek nevei pedig sorjában alulról felfelé, ilyeténképen: 0·5 H. 1 H. 1·5 H. 2 H. 2·5 H. 3 H. stb. a hordó külső oldalán azon helyeken legyenek beégetve, hol az illető jel belül van, ugy hogy a jel és a megfelelő mérték nevének együvé tartozandósága könnyen felismerhető legyen.

A hitelesitésnél elérendő pontosság 1 százalékban állapittatik meg, ennélfogva 0·5 H.-nél 0·5 Liter hiba tekintetbe nem vétetik.

A hitelesitési díj maximuma gyanánt minden 0·5 H.-tól 15 kr., bélyegzés nélküli vizsgálatért pedig 0·5 H.-ként 8 kr. számitható.

39.

1877. évi 19,214. sz. a. kelt rendelet

a régi mértékek használata ellen.

Az új mértékrendszer, daczára annak, hogy majd két éve mióta kötelezőleg életbelépett, mégis a mindennapi forgalomban jelesen kisebb adás-vevéseknél még tökéletesen meg nem honosodott, minek felette káros következményei leginkább abban mutatkoznak, hogy a népnek kevésbé művelt osztályai nevezetesen a földmivelők és kisebb termelők ugy saját termelvényeinek értékesitésénél, mint szükségleteik bevásárlásánál nem ritkán érzékeny megröviditéseket szenvednek.

Nem lehetvén türni azt, hogy a törvényesen fennálló mértékrendszer mellett más is alkalmaztassék és ez által nemcsak az akadálytalan szabad forgalom megszibbasz-

tassék, de még az adás-vevéssel foglalkozó közönség megkárosittassék, mi kétféle mérték használata mellett alig kikerülhető. elvárom a hatóságtól, hogy a nagy közönség leginkább pedig a müveltség csekélyebb fokán álló néposztályok érdekében, minden kitelhető módon oda fog törekedni, hogy ily visszás helyzet minél előbb megszüntessék, a mutatkozó baj orvosoltassék és a mérték- és sulyrendszerben a kellő rend érvényesittessék.

Minthogy a jelzett nehézségek leginkább arra vezethetők vissza, hogy a köznép részint új mértékekkel nem birván, kénytelen terményeit régi mérték szerint megmérve a piaczra hozni, hol az eladás azután vagy új mérték szerint vagy általában méretlenül pl. zsák számra történik, részint a régi mértékeknek az újhoz és a régi áraknak az új mértékszerintiekhez való átszámitásához nem ért és erre való kellő eszközökkel nem rendelkezhetik, ennek orvoslására két rendbeli intézkedés vezethet legjobban a kivánt czélhoz.

1. Ha a hatóság szigorúan arra ügyel, hogy hivatalombani elődömnek mult évi január 31-én 1620. sz. a., valamint a belügyi minister urnak mult évi 58,438. szám alatt kelt rendelete értelmében az állami központi mértékhitelesitő m. kir. bizottság által kiadott átszámitási táblázatok, melyek az új s a régi hasonnemű mértékek közt létező különbséget előtüntetik, valamint a hozzátartozó árátszámitási táblázatok minden boltban és átalában mindenütt, hol adás-vevési ügyletek rend szerint köttetnek, mindenki által könnyen hozzáférhető helyen ki legyenek függesztve.

Ezen átszámitási táblázatok Posner Károly Lajos budapesti czég közvetitése folytán minden könyv- és papirkereskedésben, sőt majd minden könyvkötő-boltban darabonként 3 krért megszerezhetők.

Midőn az egyes kereskedelmi üzletek azon czélból vizsgáltatnak, valjon az említett táblázatok ugyancsak ki vannak függesztve, a netalán ott található régi mértékek nevezetesen a rőfök lefoglalandók és az azokat tartó kereskedők szigorú birságokkal fenyitendők.

2. Ha az 1874. évi 16,110. szám alatt kelt minisiteri rendelet folytán számos község által megrendelt mintamértékek közül található ürmértékek magában a községben az egyes lakosoknak igen csekély díj mellett terményeik mérése czéljából kikölcsönöztetnek, mely díjból a netalán szükséges kijavitási és beszerzési költségek könnyen fognak fedeztethetni, mert a mintamértékek nem azért szereztettek be, hogy az illető község által sértetlenül őriztessenek, hanem a végett, hogy általuk az új mérték alkalmazása könnyittessék.

40.

1877. évi 20,689. sz. a. kelt rendelet

javitás alá kerülő mértékekkel való bánásmód tárgyában.

Miután a hitelesitett mértékek, különösen a bádogból készültek, nem különben a sulyok és mérlegek használat által elkopnak vagy megrongáltatnak és midőn ily állapotban kijavitás alá kerülnek, előbbi hitelességük hiánya miatt a rajtuk levő hitelesitő bélyeg hatályvesztettnek tekintendő, szükségesnek tartom a mértékek hitelessége érdekében elrendelni, hogy az ilyen javitás alá vett tárgyakon az illető iparos az 1874: VIII. t.-cz. 19. §-ában megállapitott birság terhe alatt mindenekelőtt a hitelesitő bélyeget megsemmisiteni tartozzék. Ennek folytán ezen kijavitott tárgyak csak újra történt hitelesitésök után vehetők ismét használatba.

Megjegyzendő azonban figyelmeztetésképen, hogy a 20, 10, 5, 2, 1 dkgrammos és 5, 2, 1 grammos kalmár és tizedes sulyok a javitás által többnyire olyan átalakulásokat szenvednek, melyeknél fogva azok az 1874. évi május hó 28-án 9334. szám alatt kelt ministeri szabályrendelet határozatainak többé meg nem felelvén, újbóli hitelesitésre nem alkalmasak.

41.

1880. évi 29,020 sz. a. kelt rendelet,

bélyegzők és bélyegekkel való visszaélések megakadályozása tárgyában.

Értésemre jutott az, hogy a mértékek hitelesitésére szolgáló bélyegzők illetéktelen egyének által használtatnak, s igy a mértékhitelesités közjellegével visszaélés történik.

Figyelmeztetem ennélfogva a törvényhatóságot, hogy hatáskörében kisérje figyelemmel a mértékek, sulyok és mérőkészülékek bélyegeit, valamint a hatósága alatt levő mértékhitelesitő hivatalok bélyegzőit, hogy azokkal, illetőleg azok által visszaélés ne történjék.

A mértékhitelesitő hivataloknak meg van hagyva, hogy bélyegzőiket zár alatt tartsák, azokat senkinek ki ne kölcsönözzék, s más mint hivatalos célokra ne használják. Minden, ez ellen elkövetett vétség hivatallal való visszaélésnek tekintendő.

Ha valamely hitelesitő hivatal hatóságilag beszüntetetik, annak műszerei és bélyegzői haladék nélkül hivatalos zár alá veendők, hogy azokhoz illetéktelen kéz ne nyulhasson.

Végre, ha mértékhamisitások, vagy a mértékeken a hivatalos bélyegek utánzása jelentetnék be, a tettesek haladék nélkül nyomozandók, és a törvény teljes szigora szerint büntetendők.

42.

1880. évi 35,417 sz. a. kelt rendelet,

a hitelesitő hivatalok székhelyének áthelyezése tárgyában.

Ujabbi időben több izben előfordult azon eset, hogy a mértékhitelesitő az általa beszerzett hitelesitési szereket magával vivén, állomását elhagyta, és a hitelesitést más helyen ezen, az elhagyott mértékhitelesitő hivatal számával ellátott bélyegzőkkel folytatni megkisérlette.

Ezen és hasonló visszaéléseknek a jövőben való megakadályozása czéljából szükségesnek tartom a hatóságot miheztartás végett a következőkről értesiteni.

Az 1874. évi VIII. t.-cz. 14. §-a értelmében a mértékhitelesitést a törvényhatóságok által felállitott mértékhitelesitő hivatalok tartozván eszközölni, ebből önkényt következik, hogy a hitelesitő a műszereknek saját költségén való beszerzése esetében is azoknak korlátlan használhatására nem nyert jogot, sőt minthogy ezen készülékek, a mérlegek kivételével, kizárólag csak hivatalos czélokra használhatók és a hivatal berendezésének leglényegesebb részét képezik, azok a hivatal tulajdonát kell hogy képezzék és a hivatal fennállásáig onnét el nem távolithatók.

Tekintettel arra, hogy a koronabélyegzőt mindig csak bizonyos hivatal használhatja, mivel azon hivatal számával van ellátva, ezen bélyegzőnek a hivatalból elvitele semmi szin alatt meg nem engedhető. — A többi bélyegzővasat valamennyi hivatal egyaránt használhatja ugyan, csakhogy nem hagyható figyelmen kivül, hogy ezen utóbbiaknak magánosok általi birtoklása esetén a birtokos könnyen kisértetbe jöhet, hogy a csak csekély költségbe kerülő koronabélyegzőt utánozza és igy a hitelesitési jogot más községben bitorolja.

Az e részben fölmerülhető visszaélések meggátlása

végett szükségesnek tartom mérvadó szabályul ezennel kijelenteni, hogy a hitelesitésre szolgáló bélyegzővasak még azon esetben is, ha azok magánosok által szereztettek be, azon hitelesitő hivatal tulajdonához tartozóknak tekintendők, melynek számára azok beszereztettek, s igy a bélyegzők a hivatalból távozó birtokos hitelesitő által semmi szin alatt el nem vihetők, hanem a község részéről visszatartandók, fenmaradván a hitelesitőnek joga, hogy azon esetben, ha hivatalát a szerződés lejárta, és az abban elvállalt kötelmeinek teljesitése után hagyta el, a községtől a visszahagyott hitelesitő eszközök értékének megfelelő kárpótlást követeljen; egyéb esetben a hitelesitőnek kárpótlásra nem lévén igénye.

Ennélfogva felhivom a hatóságot, gondoskodjék arról, hogy minden hitelesitő hivatal részére a hivatalos leltárban a hitelesitő eszközök nyilvántartassanak, és abban azon darabok, melyek hasznavehetlenekké váltak, valamint az újonnan beszerzettek megjelöltessenek. — A hasznavehetlenné vált bélyegzők a hitelesitő jelenlétében összetörendők, hogy azokat semmi esetre többé ne lehessen hitelesitési czélokra felhasználni.

Mindezekről a törvényhatóságot oly felhivással értesitem, hogy a felügyelete alatt álló hitelesitő hivatalokat megfelelően utasitsa.

43.

1881. évi 10,373 sz. a. kelt rendelet,

a hitelesitésalávehető mértékek, sulyok és mérőeszközökről szóló 1874. évi május 28-án 9334. sz. alatt kiadott rendelet kiegészitése.[1])

Panasz merülvén fel az iránt, hogy a tizedes mérlegek oly szerkezete, melynél a mérleg hidjának egy vagy valamennyi nyilt oldala a mérleg szilárd fekvésű teste

[1]) L. 9334/74. sz. min. rend. 29.§ át.

által keretkint vétetik körül, visszaélések elkövetésére ad alkalmat, a mennyiben a megmérlegelendő tárgynak a mérleg hidjára helytelen módon való helyezése folytán a szilárd fekvésű keret a rá nehezedő teher sulyának egy részét átvévén, a mérleg szabad működése gátoltatik: az 1874. évi május hó 28-án 9334. sz. a. kelt szabályrendelet 29. §-ának kiegészitéseül rendelem, hogy az olyan *hordozható* tizedes mérlegek, melyeknek hidja a két hosszú és hátulsó nyilt oldalán nem fedi teljesen a mérleg testét, ezentúl hitelesités alá nem vehetők.

Ezen rendeletem csak a hordozható tizedes mérlegekre vonatkozván, az állandóan felállitott és speciális czélokra szolgáló tizedes, százados vagy egyéb mérlegekre nem terjed ki.

44.

1881. évi 48,243 sz. a. kelt rendelet, [1])

bélyegzők beszerzése és kijavitása tárgyában.

A mértékhitelesitő hivatalok megvizsgálása alkalmával tapasztaltatott, hogy némely hivatalnál a hitelesitési felszerelések egy része hiányzik; különösen a bélyegzők a folytonos használat által gyakran annyira megromlott állapotban vannak, hogy azokat továbbra használni nem lehet. Ezen hiányokat köteles volna a hitelesitő hivatal az állami központi mértékhitelesitő bizottságnál azonnal bejelenteni, s a felszerelés kiegészitéséről gondoskodni.

Meghagyom tehát, hogy az állami központi mértékhitelesitő m. kir. bizottság a vizsgálati jegyzőkönyvben hiányzónak, vagy haszonvehetlennek feljegyzett mértékhitelesitési tárgyakat hivatalból küldje meg, s a hivatal a küldeményt haladék nélkül vegye át; különben a hivatalnak e tekintetben késedelmes vezetője kötelességbeli hanyagság miatt fegyelmi vizsgálat alá fogván vétetni.

[1]) L. 1620/78. sz. bizotts. utasit.

Több törvényhatóság továbbá azon óhajt fejezte ki, hogy engedtessék meg, miszerint a felügyeletök alatt levő mértékhitelesitő hivatalok a bélyegzőket ott helyben készittethessék. Minthogy a mértékhitelesitési bélyegek nem csak helyi, hanem országos érdekű tárgyak, a mennyiben azok, különösen a hordóknál a külföldi forgalomba is átmennek, s ennélfogva azoknak egyöntetűsége az egész országban nem csak kivánatos, hanem a hitelesség könnyebb felismerése végett szükséges is: ezennel rendelem, hogy az állami központi mértékhitelesitő m. kir. bizottság minden kiadandó új bélyegzőkből egy-egy példányt valamint eddig, úgy ezután is küldjön mindazon mértékhitelesitő hivataloknak, melyeknek hatáskörében azon bélyegzők alkalmaztatnak. Megengedem azonban, hogy a nevezett hivatalok ezen bélyegzőkről másodlatokat készittethessenek s azokat használhassák, valamint azt is, hogy a használat közben elégett, de még kijavitható bélyegző vasakat utánvésethessék; de ezen másodlatoknak és kijavitott bélyegzőknek a mintául megküldött bélyegző vasakkal tökéletesen egyformáknak kell lenniök.

45.

1883. évi 24,822. sz. a. kelt rendelet,

alacsony fokú szeszmérők tárgyában.

Az alacsony fokú szesz és szeszes folyadékok erősségének meghatározására f. é. szeptember hó 1-től kezdve uj hitelesitett szeszmérők használandók, melyeknek készitésénél a magas fokú szeszmérőknél alapul vett elvek szolgálnak zsinórmértékül.

Ezen új szeszmérők a most is hasznnált magas fokú szeszmérőktől csak annyiban különböznek, hogy azoknak skálája 0 foktól csak 60 fokig terjed. A skála hossza 16—30 centiméter között váltakozhatik. — A látszólagos

szeszfokoknak a valódi, vagyis 12° R. hőmérséknek megfelelő szeszfokokra való átváltoztatása új táblázatok segitségével történik, a melyek az eddigi 100—31%-ig terjedő táblázatokat egész 1 fokig kiegészitik és az állami központi mértékhitelesitő kir. bizottságnál, valamint a szeszmérők hitelesitésére felszerelt mértékhitelesitő hivataloknál kaphatók.

Ezen új szeszmérők hitelesitése egészen azon módon eszközlendő, a mint az a magas fokú szeszmérőkre nézve elő van irva, azon megjegyzéssel, hogy a skála helyességének megvizsgálására a hitelesitő hivatalok birtokában levő 3 különböző minta-skála közül az használandó, melyen a beosztás 0—72%-ig terjed. A hitelesitési díjak változatlanok maradnak.

46.

1883. évi 33,881. sz. a. kelt rendelet,

a métermértékek röviditett jelzései tárgyában.

A métermértékek röviditett jelzései a nemzetközi méterbizottság által megállapittatván, e megállapodás szerint, a gyakorlatban használt mértékek ezentúl rövidités esetén a következőleg irandók:

1. Hosszmértékek:

kilométer	helyett	*km.*
méter	»	*m.*
deciméter	»	*dm.*
centiméter	»	*cm.*
milliméter	»	*mm.*

2. Térmértékek:

négyszögkilométer		km^2
»	méter	m^2

négyszögdeciméter . . . . . dm^2
» centiméter . . . . . cm^2
» milliméter . . . . . mm^2
hektár . . . . . *ha.*
ár . . . . . *a.*

3. Köbmértékek:

köbkilométer . . . . . km^3
» méter . . . . . m^3
» deciméter . . . . . dm^3
» centiméter . . . . . cm^3
» milliméter . . . . . mm^3
hektoliter . . . . . *hl.*
liter . . . . . *l.*
deciliter . . . . . *dl.*
centiliter . . . . . *cl.*

4. Sulymértékek:

tonna . . . . . *t.*
métermázsa . . . . . *q.*
kilogram . . . . . *kg.*
dekagram . . . . . *dkg.*
gram . . . . . *g.*
decigram . . . . . *dg.*
centigram . . . . . *cg.*
milligram . . . . . *mg.*

Ezen jelek ugy irásban mint nyomtatásban közvetlen a mérték mennyiségét kifejező szám, vagy ha az tizedes törtet is foglalna magában, a tizedes tört utolsó számjegye után ugyanazon sorban, megszakitás vagy pontok közbe iktatása nélkül latin kis betükkel irandók, illetőleg nyomtatandók.

A hitelesités alá tartozó azon mértékeken és sulyokon, melyek az 1874. évi 9,334 sz. a. kelt ministeri rendelet értelmében röviditett nevekkel is megjelölhetők,

ezentúl szintén a jelen rendeletben felsorolt megfelelő jelvények alkalmazandók. A folyó 1883. évi deczember hó 31-én túl az ezen jelzésektől eltérő módon jelölt mértékek és sulyok hitelesités alá nem bocsáttatnak; a már hitelesitettek, vagy használatban lévők azonban továbbra is érvényesek maradnak.

III. RÉSZ.

A KÖZPONTI MÉRTÉKHITELESITŐ M. KIR. BIZOTTSÁG UTASITÁSAI 1875. ÉVTŐL 1883. ÉV VÉGÉIG.

1.

1875. évi 447. számú utasitás,

a mérték hitelesitő hivatalok működése megkezdésének bejelentése s a kimutatások beterjesztése tárgyában.

A hitelesitési ügynek, az egész országban pontos megindítására okvetlen szükséges, hogy a nagy közönség kellően tájékozva legyen, hol van egy új mértékhitelesitő hivatal és mikor kezdi meg tettleges működését. Azért felhivom a törvényhatóságot, hogy a mint a területén engedélyezett hivatal felállittatott és működését megkezdeni szándékozik, a megnyitási határidőt haladéktalanul velem közölni sziveskedjék.

Továbbá több oldalról történt felszólalásokból tudomásomra jutott, hogy a hitelesitő hivatalnokok nem tudják, hová kell a hitelesitési »utasitásban« megjelölt évi és havi forgalom rovatolt kimutatásokat beterjeszteni. Erre nézve felkérem a törvényhatóságot, hogy a területén felállitott, vagy még ezentúl felállitandó hitelesitő hivatalok hitelesitőit oda utasitani sziveskedjék, hogy az »Utasitás I. szakaszában előirt évi és havi rovatolt kimutatásokat a város illetőleg megye vagy szék közönsége utján az állami mértékhitelesitő központi bizottsághoz terjesszék be.

Végre értesitem a törvényhatóságot, hogy az »Utasitásban« jelölt A. B. C. D. szelvénykönyvek, a bizottság által előirott alakban Posner Károly Lajos itteni üzletében kaphatók és hogy azok az utolsó lapon az illető hatóságnak hivatalos pecsétjével, mely hatóság hatásköréhez az illető hitelesitő hivatal tartozik, ellátandók.

2.

1875. évi 890. számú utasitás,

a bádog-mérczéknek helyes mérték szerint készitése tárgyában.

Meggyőződést szereztem magamnak azon körülményről, hogy a fővároson kivül lakó bádogos-mesterek az új méterrendszer szerint bádog- vagy ónból készitendő folyadék vagy száraz tárgyak mérésére szolgáló mérczékhez mintául rendesen Budapesten készült s az itteni hitelesitő hivatal által hitelesitett ilyféle mérczéket használnak.

Ha azután egy ilyen mintául használt mércze már az igazinál nagyobb, noha az eltérés még a megengedett hibahatárok között van, az utánkészitett mércze pedig megint annál is nagyobbnak üt ki, megtörténhetik, hogy a hibák összehalmozása miatt a mércze túlságosan nagy lesz, e miatt a hitelesitő hivatal által visszautasittatik.

Hogy tehát a vidéki mértékkészitők üzletükben, az eddig követett czéltalan eljárás miatt fennakadást, illetőleg kárt ne szenvedjenek, felkérem a törvényhatóságot, szíveskedjék a hatósága alatt álló, a bádogos mesterséget üző iparosokat arról értesiteni, hogy a hitelesitett mérczék legfeljebb csak a mérczék alakjának megitélésére használhatók mintául; — a méreteket a 9334. sz. ministeri rendszabályban foglalt táblák szerint kell venni, a kész mérczék ürtartalmát a hitelesitéshez szükséges minta-palaczkok által kell mérni. E szerint az iparosok önérdeküknek fognak szolgálni, ha magukat ilyen minta-palaczkokkal ellátják, melyeket a központi bizottságnál lehet megrendelni, és maguknak a mérczék hitelesitése felől magyar és német nyelven megjelent utasitásból a megvizsgálás módja iránt tájékozást szereznek.

3.

1875. évi 928. számú utasitás.

A) Tapasztalván, hogy a mértékhitelesitő hivatalok nem egyformán járnak el a mértékek méreteinek megvizsgálásánál, szolgáljanak felvilágositásul a következők:

1. A 2 literes és kisebb, folyadék és száraz tárgyak mérésére szolgáló mértékeknél csak az átmérőt kell megvizsgálni a kémlemezekkel, s az ürtartalmat a mintapalaczkokkal; azoknak mélységét a méterpálczával megmérni felesleges.

2. A 20 k. — 5 k. kalmársulyoknál a magasságban 2—3 milliméternél nagyobb hibát megengedni nem szabad.

B) Megtörtént azon eset, hogy egy hitelesitő hivatalnok a hivatal mintasulyait hitelesités czéljából magával vitte egy más helységbe. Figyelmeztetem a hivatalokat, hogy a mintamértékeket s a hivatal egyéb felszerelvényeit a hivatalos helyiségből máshová elvinni, vagy akárkinek kiadni semmi szín alatt sem szabad, kivévén a hordók hitelesitésére szolgáló tizedes mérlegeket a hozzájuk tartozó sulyokkal és bélyegekkel együtt, melyekkel a hitelesitő a hivatalos helyiségen kivül is dolgozhat.

A müszereket a hivatalos személyzeten kivül másnak rendelkezésére adni még a hivatalos helyiségben sem szabad. A bélyegeket, pecséteket hivatalos használaton kivül zár alatt kell tartani, s a hivatal vezetőjének felelősség terhe alatt kötelessége arra ügyelni, hogy azokkal visszaélés ne történhessék.

C) A hordóhitelesitő hivatalok felszerelésénél szükséges olyan intézkedéseket tenni, hogy a hordók vizzeli megtöltése gyorsan eszközölhető legyen.

E végre egy nagy viztartó medenczét vagy kádat kell felállitani a hordóhitelesitő helyiség padján, melybe a vizet

szivattyúval lehessen fölemelni, abból pedig a vizet csöveken lehessen a hordókba vezetni. Ha a hivatalnak csak korlátolt mennyiségű viz áll rendelkezésére, a hordókból a vizet egy földben elhelyezett medenczébe kell kiüriteni, s ebből a felső medenczét szivattyúval megtölteni. Igy ugyanazon vizmennyiséget többször lehet használni, mig az végre tisztaságát elveszitvén, kiöntetik.

Általában csak tiszta vizet kell használni; zavaros, iszapos folyóvizet csak megszürve lehet alkalmazni.

4.

1875. évi 1191. számú utasitás.

A) Azon egyenlőkarú mérlegeken, melyek az 1875. évi 9334. sz. ministeri rendelet 27. §. *g)* második bekezdése szerint vannak készitve, különös gondot kell forditani annak megvizsgálására, hogy a végélek edzett aczélból legyenek készitve, mivel ezen mérlegek könnyen visszaélésre adhatnak okot.

B) Több oldalról kérdés intéztetvén hozzám a hordókról szóló hitelesitő levél kiállitása végett, e részben következő eljárás lészen követendő: A hivatal készit magának egy könyvecskét, melynek első rovatában a hó és nap száma; a másodikban a hordó sorszáma, mely minden év elején 1-en kezdődik s az év végeig folytattatik; a harmadikban a vizzel teli hordó sulya, a negyedikben az üres hordó sulya, az ötödikben a hordó litertartalma feljegyeztetik. Minden hordó egy vizszintes sort veszen igénybe.

Ezen könyvecskéből azután át kell irni az *A)* könyvbe, s utánhitelesitésnél a *C)* könyvbe, egy-egy levélre annyit a mennyi ráfér, minden hordónak sorszámát, litertartalmát, ha kivántatik: tarasulyát, s a díjat: feljegyzendő az is, ha a hordó faabroncscsal van megkötve.

A hordó-donga végére a hordó sorszáma, nem pedig a hitelesitési levél sorszáma ütendő.

5.

1875. évi 1568. számú utasitás,

a táblás mérleg-minták tárgyában.

A hitelesités körül követendő eljárásról kiadott mult évi szabályrendeletnek a mérlegekről szóló szakaszának *D*) pontjában kilátásba helyeztetett azon hitelesitő hivataloknak, melyek mérlegek hitelesitésére feljogositvák, hogy a hitelesithető mérlegrendszerek egy-egy mintája rajzban fog közöltetni.

Meggyőződvén azonban arról, hogy ilyen rajzok által azon czél el nem éretik, hogy t. i. a hitelesitők azok után az eredeti mérleg szerkezetét megitélni tudnák, — szükségesnek tartom, hogy minden hivatal számára egy-egy ily szerkezetű mérleget, a legkisebb előforduló alakban, mint állandó mintát kiszolgáltassak.

Ezen mintákból, miután azok a természetes nagyságban a hitelesitéshez hozott mérlegekkel tökéletesen megegyeznek, az illető hitelesitő könnyen eligazodhatik, mi által saját munkája gyorsittatik, de a felekkel való folytonos súrlódásoknak is eleje vétetik.

Elhatároztam tehát, minden hivatal számára egy példányt, a f. é. 12,237. sz. a. kiadott ministeri rendelet által hitelesitésre bocsátható Pfandzeder és Schember-féle 14, 16 élű táblás mérlegből, melynek ára 18 frt, továbbá Beranger-féle 14 élű táblás mérleget, és egy Pfitzer-féle táblás tizedes mérleget, melyeknek ára egyenkint 16 frtba, ugy hogy a három minta összesen 40 frtba kerülend — kiszolgáltatni.

Felhivom ennek folytán a törvényhatóságot, szives-

kedjék mielőbb a fent említett mintákat nálam a területén működő m. h. hivatal számára megrendelni.

Hogy pedig az ez által okozott bár csekély költségek is könnyebben viselhetők legyenek, kész vagyok a mintákat oly feltétel mellett szállitani, hogy azok árát, a hivatal-felszerelési költségekkel együtt legkésőbb 1876. év végéig megtéritse.

6.

1875. évi 2283. sz. utasitás,

a mintamértékek hitelesitése tárgyában.

A nagyméltóságú földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister ur f. évi deczember 16-án 29,199. szám a. kelt rendelete által elhatározta, hogy a törvényhatóságok számára megkivántató *mintamértékeket* ezután nem csak az állami központi mértékhitelesitő m. kir. bizottság, hanem a következő mértékhitelesitő hivatalok is hitelesithessék:

Magyarországon:

Alsó-Kubin	70.	sz. hiv.	Győr	5.	sz. hiv.
Arad	16.	» »	Gyulafehérvár	184.	» »
Baja	7.	» »	H.-M.-Vásárhely	8.	» »
Balassa-Gyarmat	9.	» »	Jolsva	35.	» »
Bártfa	157.	» »	Nagy-Kanizsa	21.	» »
Becskerek	112.	» »	Kaposvár	14.	» »
B.-Gyula	84.	» »	Karansebes	147.	» »
Beregszász	166.	» »	Kassa	2.	» »
Beszterczebánya	10.	» »	Kézdivásárhely	150.	» »
Brassó	17	» »	Kolozsvár	3.	» »
Debreczen	18.	» »	L.-Sz.-Miklós	162.	» »
Eperjes	142.	» »	M.-Sziget	191.	» »
Esztergom	69.	» »	M.-Vásárhely	209.	» »
Fiume	20.	» »	Miskolcz	85.	» »

Nagybánya	221.	sz. hiv.	Szathmár	15.	sz. hiv.
N.-Szeben	164.	» »	Szeged	4.	» »
N.-Somkút	146.	» »	Szentes	144.	» »
N.-Várad	6.	» »	Sz.-Udvarhely	172.	» »
Nyiregyháza	110.	» »	Szombathely	124.	» »
Nyitra	115.	» »	Temesvár	24.	» »
Pancsova	54.	» »	T.-Sz.-Márton	68	» »
Pécs	22.	» »	S.-A.-Ujhely	99.	» »
Pozson	12.	» »	Ungvár	36.	» »
Rozsnyó	158.	» »	Ujvidék	62.	» »
S.-Sz.-György	27.	» »	Versecz	190.	» »
Sopron	23.	» »	Zilah	167.	» »
Szabadka	52.	» »	Zombor	11.	» »

Horvát-Szlavonországban és a Határőrvidéken:

Zágráb	25.	sz. hiv.	Kapronicza	237.	sz. hiv.
Varasd	145.	» »	Pozsega	238.	» »
Eszék	19.	» »	Sziszek	239.	» »
Vukovár	37.	» »	Diakovár	240.	» »
Károlyváros	232.	» »	Pakrácz	241.	» »
Zengg	234.	» »	Verőcze	242.	» »
Belovár	235.	» »	Delnicze	243.	» »
Körös	236.	» »	Zimony	178.	» »

Ezen rendelet végrehajtásánál az egyöntetűség elérése végett szükségesnek látom a hivatalt következőkre figyelmeztetni.

1. A mintamértékek egészen a közforgalomra szánt mértékek módjára, de nagyobb gonddal legyenek készitve és nagyobb pontossággal birjanak, mint a közönséges mértékek.

2. Egy teljes mintamérték-csoportban ezen darabok foglaltatnak:

1 db. véglapos vas méterrúd egész hosszában centiméterekre, az első 10 centiméter pedig milliméterekre

beosztva. Fából készült méterrudak és összehajtható méterpálczák mintamértékek gyanánt hitelesitésre el nem fogadtatnak.

1 teljes csoport öntött vas kalmársuly.

Ebben van:

1 db. 20 k., 1 db. 10 k., 1 db. 5 k., 1 db. 2 k., 1 db. 1 k.

1 teljes csoport sárgaréz kalmársuly. 1 kilogramon alul fatokban.

Ebben van:

1 db. 50 dk., 1 db. 20 dk., 2 db. 10 dk., 1 db. 5 dk., 1 db. 2 dk., 2 db. 1 dk., 1 db. 5 gr., 2 db. 2 gr., 1 db. 1 gr.

1 teljes csoport sárgaréz tizedes suly fatokban.

Ebben foglaltatik:

1 db. 20 dk. (2 k.), 2 db. 10 dk. (1 k.), 1 db. 5 dk. (50 dk.), 1 db. 2 dk. (20 dk.), 2 db. 1 dk. (10 dk.), 1 db. 5 gr. (5 dk.).

1 csoport folyadékmérték bádogból.

Ebben van:

1 db. 2 l., 1 db. 1 l., 1 db. 0·5 l., 1 db. 0·2 l., 1 db. 0·1 l., 1 db. 0·05 l., 1 db. 0·02 l., 1 db. 0·01 l.

1 csoport száraz tárgyakhoz való ürmérték bádogból.

Ebben van:

1 db. 2 l., 1 db. 1 l., 1 db. 0·5 l.

1 csoport száraz tárgyak mérésére való ürmérték dongafából.

Ebben van:

1 db. 50 l., 1 db. 20 l., 1 db. 10 l., 1 db. 5 l., s mindegyikhez egy-egy csapófa.

3. A mintamértékeket teljesen és részletekben is lehet hitelesittetni, de azokat mint *olyanokat* kell bejelenteni a mértékhitelesitő hivatalnál; különben azok csak közforga-

lomra szánt mértékeknek tekintetnek, s a közönséges módon hitelesittetnek és bélyegeztetnek.

4. Ha valamely mérték *mintamértékképen* van bejelentve, akkor azt a hivatal szigorúan megvizsgálja, vajjon az már külsejére, anyagjára, szerkezetére nézve megfelel-e a mintamérték névnek; s ha kifogást lehet tenni ellene, visszautasitja, a kifogástalanokat pedig a mérték pontossága szempontjából kétszer egymásután szigorúan megvizsgálja és csak akkor bélyegzi meg a mintamérték bélyegével, ha a talált hiba a közönséges forgalomra szánt mértékeknél megengedett hibahatárokon jóval belül esik.

5. A hivatal a mintamértékek megbélyegzésére ugyanazon jelvényt használja, melyet az állami központi mértékhitelesitő bizottság e czélra alkalmaz, t. i. a magyar koronát, mellette jobbról és balról *M* betüvel igy:

M. M.

Három darab ütő és egy pár égető bélyeg szükséges, u. m.:

a legnagyobb ütőbélyeg a dongafaedények számára, a középső a vasméterrúdhoz, a sulyokhoz 20 k.-tól 5 dk.-ig és a bádogedényekhez 2 l.-től 0·5 l. ig, a legkisebb a sulyok számára 2 dk.-on kezdve és bádogedények számára 0·2 l.-en kezdve lefelé.

Az égető bélyegek a faedényekhez valók.

A bélyegzőket a hivatal az állami központi mértékhitelesitő bizottságtól kapja az árak oly módon való megtérítése mellett, a mint azt a Nagyméltóságú Ministerium a hivatal felszerelési költségekre meghatározta.

A bélyegzés a mintamérték-bélyeggel épen azon módon és azon helyeken alkalmazandó, mint az a hitelesitésre vonatkozó szabályrendeletekben elő van irva. E mellé még ráütendő, illetőleg égetendő a hivatal szokott bélyege is.

b) A mintamértékek hitelesitéséért a hivatal számára megállapitott díjak kétszerese számitandó.

7. A mintamértékek hitelesitéséről külön jegyzőkönyv vezetendő, melybe a bejelentő neve, lakása, a hitelesités ideje, a mintamértékek neve, száma, a díjak s azoknak összege feljegyzendő.

A hitelesitési levélben ki kell tenni, hogy a mértékek mintaképen hitelesittettek.

Mintamértékeket más közönséges mértékekkel soha sem szabad egy és ugyanazon hitelesitő levelen összekeverni, s azokat a havi kimutatásban is külön ívre kell feljegyezni.

7.

1876. évi 240. számú utasitás

a régi mérlegek hitelesitése tárgyában.

A hitelesitési szabályrendelet 25. §. *f*) pontjában az áll, hogy a mérlegen fel kell jegyezve lenni a készitő nevének, illetőleg jelvényének.

Ezen szabály csak az új mérlegekre nézve kötelező, melyek most kerülnek ki a gyáros kezeiből; a már használatban volt régi mérlegeknél pedig a tulajdonos oknélküli terheltetése nélkül nem követelhető. Ha tehát régi mérlegeken a készitő neve hiányzik, de ez különben helyesnek találtatik, a hitelesitést megtagadni nem szabad.

8.

1876. évi 389. számú utasitás

a katonamértékek hitelesitése tárgyában.

Szükségesnek mutatkozván, hogy a nm. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministernek 1874-ik évi 9334. sz. a. kiadott rendelete 1. §-ában elősorolt hosszmértéke-

ken kivül, az ujonczok állitásánál használandó katonamértékeknél 2 méter 10 centiméter hosszú mérőrudak is hitelesittessenek; ha valamely katonai hatóság által ilyen mértékek hitelesitésre bejelentetnek, azok akadály nélkül hitelesitendők a szokásos díjak felszámitása mellett.

9.

1876. évi 536. számú utasitás

a körtésmérlegek hitelesitése tárgyában.

Ugy értesültem, hogy némely hitelesitő hivatalok oly körtésmérlegeket is hitelesitnek, melyeknek tolókájok nincs, hanem a horog a rúdon levő bevágásokba akasztatik; vagy ha van is, az él nem a tolóka felső lapján, hanem két oldalt van alkalmazva. Figyelmeztetem a hivatalt, hogy a legnagyobb felelősségnek teszi ki magát, ha ilyen szabályellenes mérlegeket hitelesit, sőt ha valahol ilyen mérleget talál, azt a hatóságnak feljelenteni és rendőri vizsgálatot kérni köteles.

10.

1876. évi 999. számú utasitás

a régi mérlegek hitelesitése tárgyában.

A 9334. sz. szabályrendelet 25. §. *b*) pontjában az mondatik, hogy a mérlegeknél *a forgási tengelyek (élek) edzett aczélból legyenek készitve.*

Ezen szabály minden új mérlegnél, melyet a *gyáros vagy az azzal kereskedő hoz hitelesitésre*, szigorúan követelendő.

Vannak azonban olyan gyűrűs végélű *régi mérlegek* egyes kiskereskedők, szatócsok s más kisiparosok birtokában, melyeknek gyűrűje nem edzett aczélból van-

nak készitve, mit onnan lehet megismerni, hogy azokat a reszelő könnyen karczolja. Ha ilyen mérlegek *birtokosaik által hozatnak hitelesitésre és jóknak találtatnak:* akadály nélkül megbélyegzendők, mert fel lehet tenni, hogy jó kézben vannak s ha eddig el nem rontattak, ezután még gondosabban fognak kezeltetni, miután a törvény a mértékkel való minden visszaélést szigorúan büntet.

11.

Az 1876. évi 9182. számú ministeri rendelet foganatositásához való utasitás.

1. A mérlegek hitelesitéséhez szükséges műszerek ezek: horgos-, milligram, adalék-tarasúlyok és bélyegek.

Ezeket gondosan bepakolva kell szállitni, hogy azokban az uton kár ne essék.

2. A véghezvitt hitelesitésekről, az ezen munka folytán felszámolt napidíjakról, vitel- és szállitási költségekről s ezeknek a felekre kivetéséről külön kimutatás készitendő s a hatóságnak beterjesztendő.

3. Ezen mellékköltségek felszámitásánál a következő határozatok szerint kell eljárni:

a) Ha a hitelesitési munka olyan csekély terjedelmű, hogy a helyszinre utazás, a hitelesités és visszautazás reggeli 6 órától déli 12 óráig, vagy déli 12 órától esti 8 óráig bevégezhető, akkor ½ napi díj számitandó.

Ha a hitelesitési munka egy egész vagy több napot vesz igénybe, akkor az elutazás kezdetétől a visszaérkezés idejéig lefolyt napok számitandók, megjegyezvén, hogy egy ½ napot meghaladó időköz egy egész napnak veendő.

Esteli 8 órán túl a hitelesitő utazni nem köteles s ha ezt teszi: akkor 6 órát meg nem haladó időközre

½ napot, — azontúl pedig egy egész napot számithat fel.

b) Ha az utazásra vasutat vagy gőzhajót lehet használni, azt kell igénybe venni. A hitelesitő személyére vasuton 2-ik osztályú, gőzhajón első osztályú jegy, a műszerekért pedig a podgyászért fizetendő díj számitandó. Szolgai kiséretet külön felszámitani nem szabad, hanem a felek kötelesek a munkánál segédkezet szolgáltatni. Ha az utazás csak kocsin teljesithető, akkor postakocsibért lehet felszámitani. Ha azonban a felek a fuvart természetben állitják ki, azt a hivatal köteles elfogadni, de megkivánhatja, hogy az tisztességes s a rendes körülményeknek megfelelő legyen.

c) A hitelesitési munkaidő egy napra 10 órában állapittatik meg, u. m. reggeli 8 órától 1-ig, és délután 2 órától 7-ig.

4. A napidíjak, fuvar- és szállitási költségek a felek közt az általuk fizetendő hitelesitési díjak aránya szerint osztandók el, megjegyezvén, hogy a munka könnyitése végett az elosztási kulcs kiszámitásánál a fizetendő díjak egész forintokra kikerekitve veendők számitásba oly módon, hogy ha valamely fél egy forintnál kisebb díjt fizet, e helyett 1 frt; a mely félnél pedig a díj 1 frtot meghalad, annál az 50 krnál kisebb mennyiség elhagyatik, az 50 és több krajczárok pedig egy frtnak vétetnek.

A számitás folyamatját a következő példa mutatja:

utazás vasuton fél napi díj	2	frt	—	kr.
személyjegy vasuton	1	»	10	»
podgyász	—	»	50	»
a vasutról a városba	—	»	30	»
hitelesités 1 napidíj	4	»	—	»
a városból a vasuthoz	—	»	30	»
podgyász a vasuton	—	»	50	»
személyjegy	1	»	10	»
utazás vasuton éjjel, fél napidíj . . .	2	»	—	»
Összesen . . .	11	frt	80	kr.

A) Gyógyszerész fizet hitelesitési díjat 45 krt, kikerekitve 1 frtot.

B) Kereskedő fizet hitelesitési díjat 2 frt 30 krt, kikerekitve 2 frtot.

C) Kereskedő fizet hitelesitési díjat 5 frt 50 krt, kikerekitve 6 frtot.

D) Kereskedő fizet hitelesitési díjat 5 frt 75 krt, kikerekitve 6 frtot.

E) Földes uraság fizet hitelesitési díjat 7 frt 20 krt, kikerekitve 7 frtot. — Összesen 22 frtot.

Ha most 11 frt 80 krt elosztok 22-vel, megtudom, hogy 1 frt hitelesitési díjra mennyi mellékköltség esik.

Jelen esetben találok:

$22 \left| \frac{11{,}80}{80} \right.$ 0·54 azaz 54 krt.

A-ra esik tehát	1-szer 54 = ...	— frt	54 kr,
B-re »	» 2-szer 54 = ...	1 »	08 »
C-re »	» 6-szor 54 = ...	3 »	24 »
D-re »	» 6-szor 54 = ...	3 »	24 »
E-re »	» 7-szor 54 = ...	3 »	78 »
	Összesen . . .	11 frt	88 kr.,

azaz 11 frt 88 kr. A 8 kr. többlet onnan ered, hogy egy forintra nem egészen 54 kr., hanem valamivel kevesebb esik, s ha az osztást egy tizedes jegygyel tovább folytatnám, a különbség egészen elenyésznék.

5. A mellékköltségekből az egyes felekre eső rész a hitelesitő levélen feljegyzendő, de az a hitelesitési díjak rovatába nem irandó be és az összegből is kimarad.

12.

1876. évi 13,258. számú ministeri rendelet foganatosításához szolgáló utasitás,

a hordóknak mérőpálczával való hitelesitése tárgyában.

A hordók hitelesitéséhez szolgáló mérőpálcza vasból van készitve, mind a két oldalán centiméterekre beosztva, és a pálcza hosszán eltolható sárgaréz-tolókával ellátva, melynek mind a két szélesebb oldalán egy centiméter hosszú nyilás van csinálva; ezeknek szélei 5 egyenlő, vagyis 2 milliméter nagyságú részekre beosztva. Akárhol van a tolóka a pálcza hosszában, mindig azon szám adja a leolvasást centiméterekben, mely a tolóka nyilásában látható vonásnak megfelel, s ehhez hozzá kell még adni a milliméterek azon számát, melyet a nevezett vonás a tolóka beosztásán elmetsz, vagy ha a vonás két szám közé esnék, a melyikhez az közelebb áll.

Ezen tolókának keskenyebb oldalából egy kétélű szarv nyúlik ki, s a fentebb emlitett leolvasás a pálcza éles végétől a tolóka szarvának éléig érő hosszat szolgáltatja.

Ezen pálczának használata következő: Be kell tolni a pálczát lapjával felfelé a hordó száján oly módon, hogy annak éles vége a fenék- és oldaldonga által képzett saroknak legalsóbb részébe hasson, a mennyire csak lehet. Ezt egy párszor ismételni kell, nehogy valamely akadály a pálcza végét feltartóztassa, mielőtt az a sarok legalsóbb pontjáig előhatolt volna. Meggyőződvén a felől, hogy a pálcza feljebb nem mehet, be kell tolni a tolókát a hordó szájába, ugy hogy annak szarva a donga alá érjen; azután azt visszafelé húzni mindaddig, mig a szarvnak felső éle a hordó legfelső dongájával belülről érintkezik, ezen kivül pedig a hordó száját éppen középen, vagyis két egyenlő részre metszi. Ezen állásban le kell olvasni a

beosztást, vagy ha ez nehézséggel járna, előbb óvatosan ki kell húzni a pálczát a hordóból, hogy a tolóka a pálczán el ne mozduljon helyéből, és ugy kell leolvasni. Ugyanezt kell ismételni a hordó másik fenekénél is, s a nyert két eredményt, melynek egymástól csak nehány milliméterben szabad különbözni, összeadván, az összeget 2-vel kell osztani. Az igy nyert millimétereket a következő táblázatban felkeresvén, mellette áll a megfelelő literek száma, úgy a mint az a hordóra feljegyzendő. Például:

Egy hordónál találtatott az egyik végén 414 milliméter,
a másik » 418 » »
összesen 832 milliméter,

ennek fele 416 milliméter. Ennek a táblázatban megfelel 43 liter.

A bélyegzés oly módon eszközlendő, hogy egy, a magyar koronát és a hivatal számát ábrázoló bélyeg a hordó legfelső oldaldongájának végébe, s e mellé jobbra a literek száma, úgy a mint az a táblázatban találtatik, és az L betü üttetik. A jegyzőkönyvi folyó számot mindig elkülönitve kell ütni a bélyegektől.

A hivatal már el van látva ütő számokkal, tehát a mérőpálczán kivül csak egy koronára, az L betüre, és a , jelre van szüksége. Azon hitelesitő hivatalok, melyek száraz-ürmértékek hitelesitésére fel vannak szerelve, koronabélyeg gyanánt használhatják a száraz-ürmértékek bélyegzésére való nagyobbik koronabélyeget; azok pedig, melyek csak hordókat hitelesitenek, ilyen bélyegkoronát az állami központi mértékhitelesitő bizottságtól kapnak. Ugyszintén a többi szükséges tárgyak is a bizottságtól küldetnek meg az árak utólagos megtéritése mellett.

A hitelesitési díjakról a ministeri rendelet világosan intézkedik.

A hitelesitő levélben ki kell irni ezen szavakat: »mérőpálczával.«

Táblázat

a hordóknak mérőpálczával való hitelesítéséhez.

Milli-méter	Liter	Milli-méter	Liter	Milli-méter	Liter	Milli-méter	Liter
250	9	350	25·5	450	54	550	98
252	9·5	352	26	452	55	552	99
254	9·5	354	26	454	55	554	101
256	10	356	26·5	456	56	556	102
258	10	358	27	458	57	558	103
260	10·5	360	27·5	460	58	560	104
262	10·5	362	28	462	58	562	105
264	11	364	28·5	464	59	564	106
266	11	366	29	466	60	566	107
268	11·5	368	29·5	468	61	568	108
270	11·5	370	30	470	61	570	110
272	12	372	30	472	62	572	111
274	12	374	31	474	63	574	112
276	12·5	376	31	476	64	576	113
278	12·5	378	32	478	65	578	114
280	13	380	32	480	66	580	115
282	13·5	382	33	482	66	582	117
284	13·5	384	33	484	67	584	118
286	14	386	34	486	68	586	119
288	14	388	34	488	69	588	120
290	14·5	390	35	490	70	590	121
292	14·5	392	36	492	70	592	122
294	15	394	36	494	71	594	124
296	15·5	396	37	496	72	596	125
298	15·5	398	37	498	73	598	126
300	16	400	38	500	74	600	128
302	16·5	402	38	502	75	602	129
304	16·5	404	39	504	76	604	130
306	17	406	40	506	77	606	132
308	17·5	408	40	508	78	608	133
310	17·5	410	41	510	79	610	134
312	18	412	41	512	79	612	136
314	18·5	414	42	514	80	614	137
316	18·5	416	43	516	81	616	138
318	19	418	43	518	82	618	140
320	19·5	420	44	520	83	620	141
322	19·5	422	44	522	84	622	142
324	20	424	45	524	85	624	143
326	20·5	426	46	526	86	626	145
328	21	428	46	528	87	628	147

Milli-méter	Liter	Milli-méter	Liter	Milli-méter	Liter	Milli-méter	Liter
330	21	430	47	530	88	630	148
332	21·5	432	48	532	89	632	149
334	22	434	48	534	90	634	151
336	22·5	436	49	536	91	636	152
338	23	438	50	538	92	638	154
340	23	440	50	540	93	640	155
342	23·5	442	51	542	94	642	157
344	24	444	52	544	95	644	158
346	24·5	446	52	546	96	646	160
348	25	448	53	548	97	648	161

13.

1876. évi 2688. számú utasitás,

a hordók bélyegzése tárgyában.

Miután a hordók köbtartalma tetemesen csökken, ha az abroncsok erősen megszorittatnak s ha ezen megszoritás a hitelesités után eszközöltetik, midőn már a hordó literszáma rá van égetve, a hitelesités eredménye meghamisittatik; ennek felösmerése végett szükségesnek mutatkozik a hitelesités alkalmával az abroncsok fekvését a hordón maradandólag megjelölni. E végre meghagyom a hivataloknak, hogy a hitelesitési hónap számát a hordó két végső és két középső abroncsa mellé oly közel égesse be, hogy az égető vas az abroncs szélét érintse.

Hogy pedig a IX. és XI. számok felett kétség ne merülhessen fel, a bélyeget úgy kell tartani, hogy annak feje mindig a hordó szája felé legyen fordulva.

Figyelmeztetem továbbá a hivatalt, hogy a hordók utánhitelesitésénél a régi liter- és hónap számát egy sütővassal keresztül kell huzni s az új bélyegeket a régiek alá kell alkalmazni. — Ha többszöri hitelesités folytán a hordó fenekén nem volna hely az új bélyegek számára,

akkor a régieket le kell vakarni s csak az utolsó hitelesitésre vonatkozókat kell meghagyni.

14.

1876. évi 17,322. ministeri számhoz szolgáló utasitás,

az összezúzott szőlő és mustkeverék mérésére szolgáló 50 literes edények hitelesitése tárgyában.

Ezen edények megvizsgálása a következő módon történik:

Az edényt egy vizszintes asztalra tévén, az 5 l. mintapalaczkot meg kell tölteni vizzel, a középső vonásig s a vizet az elébb beáztatott és jól kicsepegtetett edénybe önteni. Ha ezen munka egymásután kétszer teljesittetett, a viz felületének a vaslemezkék felső lapjával egyezni kell.

Ha a viz felülete alantabb állana, akkor az 0·05 lit. üveget meg kell tölteni vizzel s abból az edénybe addig önteni, mig a viz felszine a lemez felső lapjáig ér s ha erre a hibaüvegben lévő viz elég, akkor ezen mérték elég jó.

Ha a viz felülete magasabban állana, mint a lemez felső lapja, akkor az edényből ki kell szivni a vizet, mig ennek felülete a lemez felső lapjáig sülyed s azt a hibaüvegbe kell önteni; s ha a viz az üvegbe belefér, akkor a mérték elég jó.

Ellenkező esetekben az edény visszautasitandó, valamint akkor is, ha a két átellenben fekvő szög felső lapjai nem egyenlő magasságban feküsznek, mit onnan lehet felösmerni, hogy midőn az egyik lemez épen a vizszinbe esik, a másik a viz alatt vagy felett áll.

A vizsgálatot a következő osztályrészekre nézve hasonló módon kell folytatni. Minden osztályrészt külön

meg kell vizsgálni s fém-edényeknél a bélyeget a szög külső végére forrasztott ón-lemezkére kell ütni.

Fa-edényeknél a koronát a legfelső szög mellé kell égetni.

15.

1876. évi 3230. számú utasitás,

a száraz gázórák hitelesitése tárgyában.

A nagyméltóságú földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumnak f. é. október hó 30-án 22,146. szám alatt kelt rendelete által megengedtetett, hogy a száraz gáz-órák is hitelesités alá vétethessenek. A hitelesitési eljárás — kivévén a vizzel való megtöltést — mindenben a gázórák hitelesitésére vonatkozó rendelet és utasitás értelmében teljesitendő.

16.

1877. évi 2,099. számú utasitás,

a f. é. 8,556. sz. min. rendelet foganatositása tárgyában.

Ezennel megküldöm a mértékhitelesitő hivataloknak a nagyméltóságú földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium f. évi 8,556. számú rendeletét ahoztartás végett. — Ezen rendeletben a mértékhitelesitő hivataloknak a hitelesitési szabályrendeletekbe ütköző működése feletti fegyelmi eljárás főbb mozzanatai vannak előirva.

A bizottság ezen pontozatokat az országos mértékben való rend fentartása érdekében szigorúan fogja kezelni.

Felhivom tehát a hitelesitő hivatalokat, hogy a mértékek hitelesitése ügyében kiadott és még kiadandó rendeleteket szorosan tartsák meg és minden előforduland ó

kétes esetben kérdést intézzenek a bizottsághoz, mielőtt a hitelesités teljesitése vagy megtagadása felett határoznának.

17.

1877. évi 18,732. számú ministeri rendelethez szolgáló utasitás,

a törkölyös hordók hitelesitése tárgyában.

A nagyméltóságú földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministernek f. é. 18,732. sz. a. kelt rendeletében megengedtetett, hogy a törkölyös must szállitására szolgáló fennálló, ugynevezett törkölyös hordók hitelesitès alá vétessenek.

Ezen hordók két egymással átellenben fekvő, 0·5 hektoliterenként haladó beosztással legyenek ellátva, melyeknek határai a hordók belső oldalán a dongába vert, sárgaréz drótszögek által legyenek megjelölve és minden mértékhatárhoz a hordó külső oldalán a mérték neve, alulról felfelé menő rendben beégetendő ilyetén módon: 0·5 H., 1 H., 1·5 H., 2 H., 2·5 H., 3 H. stb.

A hitelesités az 5 literes palaczk segélyével történik, oly módon, hogy a jól beáztatott és kicsepegtetett törkölyös hordó egy vizszintes helyre állittatván, az 5 literes palaczk a középső vonásig vizzel megtöltetik és a hordóba kiürittetik. Minden tizedik kiürités után a viz színének a két szöggel egyenlő magasságban kell állani. Ha hiba mutatkozik, de ez a 0·5 literes palaczkba férő vizmennyiséget meg nem haladja, akkor a mérték még elég jó; különben az megbélyegezhető nem volna. Minden határ egyenként vizsgálandó meg s a hitelesitésért, mint legnagyobb díj, 0·5 Hektoliterenként 15 kr. számitható. Ha a hordó beosztása hibásnak találtatnék, vagy a bélyegzés elmaradna, akkor a hitelesitési díj fele, azaz 8 kr. számitandó 0·5 Hektoliterenként.

18.

1878. évi 1620. sz. utasitás

a hiányzó felszerelési tárgyak megrendelése ügyében.

Tapasztalván, hogy a hitelesitő-hivatalok megviszgálása alkalmával több tárgyak, nevezetesen sulyok hiányoznak, mások — mint a bélyegző vasak — elégve, haszonvehetetlen állapotban találtatnak: felszólitom a hivatalt, hogy a vizsgálati jegyzőkönyvben haszonvehetlennek vagy hiányzónak feljegyzett tárgyakat 48 óra lefolyása alatt a bizottságnál annál bizonyosabban rendelje meg mert különben azon felül, hogy ezen tárgyak megrendelés nélkül hivatalból fognak számukra elküldetni, a hivatal kötelesség-mulasztás miatt még birsággal is fog sujtatni.

19.

1879. évi 2,428. sz. utasitás.

az évszám- bélyegek tárgyában

Szükségesnek mutatkozván, hogy a hitelesitett mértékeken, hordókon, sulyokon és mérlegeken a hitelesités éve felismerhető legyen, a nagyméltóságú földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumnak 1879. évi október hó 17-én 19,712. sz. a. kelt meghagyása alapján rendelem, hogy a mértékhitelesitő hivatalok az 1880. év elejétől kezdve a hitelesitésre hozandó ilynemű tárgyakat az évszámmal is megbélyegezzék.

Az ütőbélyeg a jövő évre a 80, az égetőbélyeg pedig a 880. számot fogja ábrázolni.

1 darab ütőbélyegnek ára . . . . 1 frt 75 kr.

1 darab égetőbélyegnek ára. . . . 2 » 75 »

csomagolási költség nélkül. Ezen bélyegeket az állami

központi mértékhitelesitő m. kir. bizottság utánvétel mellett, hivatalból megküldi valamennyi mértékhitelesitő hivatalnak, még pedig azok hatásköre szerint mindkét vagy csak az egyik bélyegzőt.

Ennek folytán a bélyegzésre nézve eddig fennálló rendeletek következőképen módosittatnak:

1. A méterrudak és méterpálczák bal végére a korona-, azoknak jobb végére pedig az évszám bélyeg ütendő, illetőleg égetendő.

A mérőszalagoknál az évszám a korona mellé ütendő, illetőleg festékkel nyomandó.

2. A fémből készitett folyadék- és száraz-ürmértékek külső oldalára egymás mellé két óncsepp legyen ragasztva, melyek közül egyikre a korona, a másikra az évszám ütendő.

3. A fából készitett folyadék- és száraz-ürmértékek külső oldalára a korona alá az évszám beégetendő.

4. A kanna-alakú bádogürmértékek nyakára egymás mellé szintén két óncsepp legyen ragasztva, egyik a korona-, másika az évszámbélyeg számára.

5. A fából készitett hordóknál a fenékre a korona alá az évszám beégetendő.

6. A fém-hordókon két óncsepp alkalmazandó, egyike a korona-, másika az évszámbélyeg számára.

7. Az üvegből és fából készült eczetmérőkön a korona mellé az évszámbélyeg is ütendő.

8. A sárgaréz-sulyok felső lapján a korona, azoknak alsó lapján pedig az évszámbélyeg beütendő.

9. A vas-sulyokon a dugóra mind a korona, mind az évszámbélyeg beütendő.

10. Az egyenlőkarú mérlegek bal karjára a korona-, azoknak jobb karjára pedig az évszámbélyeg ütendő.

11. A többi mérlegeken a korona mellé az évszámbélyeg is beütendő.

Mindazon pontokra nézve, melyekről ezen rendeletben különösen említés nem tétetik, az eddigi rendeletek érvényben maradnak.

A bélyegzésnél figyelni kell arra, hogy az évszám megforditva ne üttessék a tárgyakra.

E végett a bélyegzőt ugy kell a kézben tartani, hogy az annak nyelén keresztben bereszelt rováték a kezelő teste felé legyen fordulva.

20.

1882. évi 688. sz. utasitás

a Schulke-féle száraz gázórák hitelesitése tárgyában.

A nagyméltóságú földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi magy. kir. ministerium f. é. márczius hó 9-én 7555. sz. a. megengedte, hogy a Manoschek Ferencz bécsi gyáros által készitett Schulke-féle rendszerű száraz gázórák a fennálló szabályok értelmében hitelesittessenek.

Ezen gázóráknál a vizzel való megtöltés elmarad; különben pedig a szabályrendeleteknek a gázórák hitelesitésére vonatkozó minden határozatai érvényben maradnak.

21.

1883. évi 1752. sz. utasitás

az alacsony fokú szeszmérők hitelesitése tárgyában.

Megküldöm a nm. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumnak f. évi 24,822. sz. a. kelt rendeletét, melyben az alacsonyfokú szesz erősségének meghatározására új szeszmérők hozatnak forgalomba. — Ezeknek scalaja 0°-tól 60° ig terjed; a scala hossza 16 cm.

és 20 cm. közt akármilyen nagy lehet, ennél nagyobb hosszaságú scalák — mint túlságos nagyok — visszautasitandók.

Ezen scalák a hivatal birtokában levő 0°-tól 72°-ig terjedő scalahálózattal vizsgálandók meg.

A hitelesitési eljárás egészen az eddigi mód szerint eszközlendő és próbafolyadéknak 0°, 30° és 60° szesz használandó.

Ezen szeszmérők használatához új szeszátszámitási táblák szükségesek, melyek 1°-tól 100°-ig terjednek. Ezen táblázatok az eddig használatban volt 31°-tól 100°-ig terjedő táblázatokat helyettesitik; 1 példány ára 15 krajczár. Azonban az eddigi táblázatok továbbra is használhatók a szesz azon fokaira nézve, melyekre a táblázatok kiterjednek.

A hitelesitési díjak változatlan maradnak.

22.

1883. évi 2039. sz. utasitás

a métermértékek' röviditett jelzései tárgyában.

A nm. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. k. ministeriumnak f. évi 33,881. sz. a. kiadott s mellékletben idecsatolt rendelete által a métermértékek röviditett jelzése tárgyában az eddigi jelzésektől némileg eltérő intézkedés tétetett s a rendelet utolsó bekezdésében az mondatik, hogy a hitelesités alá tartozó azon mértékek és sulyoknál, melyek az 1874. évi 9334. sz. szabályrendelet értelmében röviditett nevekkel is jelölhetők, ezentúl szintén az ezen rendeletben megállapitott jelvények alkalmazandók s az ezen jelzésektől eltérő módon jelölt mértékek és sulyok folyó évi deczember 31-én túl hitelesités alá nem bocsáttatnak.

Az utolsó előtti bekezdésben pedig az újabb jelzéseknél a latin kis betűk használata van előirva.

Ezen rendelet által a hitelesitésre hozni szokott mértékek jelzésénél következő változások tétettek:

a folyadék-, szárazürmértékek- és hordóknál I. helyett *l* teendő;

a szárazürmértékeknél H helyett *hl* teendő;

a sulyoknál és mérlegeknél K helyett *kg.* teendő;

a sulyoknál és mérlegeknél dk helyett *dkg* teendő;

a sulyoknál és mérlegeknél c helyett *cg* teendő.

Ennélfogva a mértékhitelesitő hivatalok birtokában levő bélyegzők közül a K, L és H jelekkel ellátott darabok a folyó év végével használaton kivül helyezendők és helyettük *kg*, *l* és *hl* jelekkel ellátottak fognak használtatni.

Felszólitom a hitelesitő hivatalokat, hogy ezen új bélyegzők első példányát jókorán rendeljék meg a bizottságnál, hogy a hitelesitési szolgálat fennakadást ne szenvedjen.

MÚZEUM KÖNYV-TÁRA